

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

sabit fikir

GÜNCEL EDEBİYAT

YIL: 01 / ŞUBAT 2012 / SAYI: 12

DOSYA:

DİJİTALLEŞEN SANAT, KİMİN SANATI?

OYLUM YILMAZ

• Şarampol-Karambol-Parabol
KÜÇÜK İSKENDER

• İki kişi seven iki defa ölmüş, öyle mi?
AYŞE DÜZKAN

• Elizabeth Bennet ve Mr. Darcy ile buluşma
AYŞE'NİN KİTAP KULÜBÜ

ISSN 1300-4425

9 771300 442006

15.000 ADET BASILMIŞTIR.
FİYATI: 3,00 TL

01 İçindekiler

03 Düşünce Özgürlüğü Bülteni ve Haberler

18 Sokaktan I Ceren Çıplak
Dijitalleşme hayata
nasıl yansıyor?

20 Eleştiri I Aysu Önen
Gerçek dünyanın aynısı, biraz
daha tüylüsü

22 Dünyadan I Mert Tanaydın
Dünyayı yok etmeden önce,
durup bir düşünelim...

28 Ayşenin Kitap Kulübü
Neden Jane Austen?

30 Kararsız Okur I Aysu Önen

32 Fikri Sabit I On Kişot: Yoksa Oğuz
Atay postmodern değil miydi?

34 Şahanebir kitap I Oylum Yılmaz
Kahramanın korkusu,
Rothfuss'un adı

36 Edebiyatdışı I Hasan Cömert
Ece Temelkuran ile söyleşi

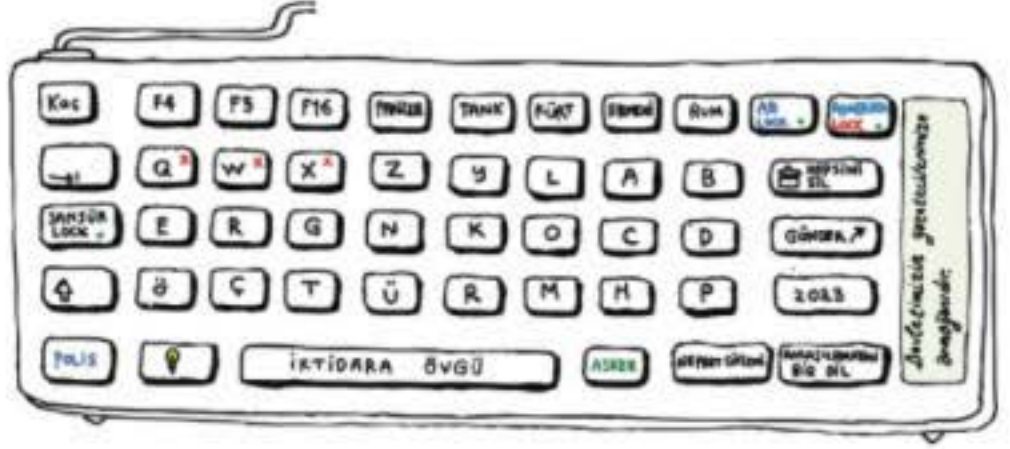
44 Yarım Kitaplar I Ceyhan Usanmaz
Her külliyyat bitmemiştir

46 eleştiri I ayşe düzkan
iki kişi seven iki defa ölmüş,
öyle mi?

50 Eleştiri I Faruk Duman
Birey olmak kolay mı?

52 Kame

56 Eleştiri I Küçük İskender
Şarmpol, Karambol, Parabol

12

Dosya I Dijitalleşen sanat, kimin sanatı?
Oylum Yılmaz

24

Eleştiri I Toprak altında yatanlar için
A. Ömer Türkeş

38

Eleştiri I Muğlaklık ilkesi
Kaya Genç

48

Eleştiri I Aşk, casusluk, cinayet ve ihanet; yok yok
Hayati Roman

54

Eleştiri I Eleştiri içinde roman
Selçuk Uygur

58

Eleştiri I Ah Siz, Sayın Okur!
Sedat Demir

İmtiyaz sahibi: Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. adına **Dr. S. Mehmet İnhan** • Genel Koordinatör ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Bora Ekmekçi** • Genel Yayın Yönetmeni: **Elif Bereketli** • Editörler: **Mehmet Onur Doğan** ve **Didem Çelik** • Düzelti: **Ceyhan Usanmaz** • Görsel Konsept ve Kapak Tasarımı: **Şerif Ali Ünal** ve **Eren Erkalın** • Kapak İllüstrasyonu: **Sedat Girgin** • Reklam: **Pınar Taner** • Operasyon Sorumlusu: **Salih Gürzlü** • Grafik: **Myra** (Tasarım Danışmanı: **Rauf Kösemen** • Koordinasyon: **Damla Özlüer** • Sayfa Uygulama: **Gülderen Rençber Erbaş** - **Serhan Baykara** - **Aksel Ceylan** • Baskı Öncesi Hazırlık: **Harun Yılmaz**)

Basım Yeri: Bilnet Matbaacılık Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş.
Dudullu Organize Sanayi Bölgesi 1.cadde No:16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03

Kurumsal abonelikler
için yıllık abonelik
bedeli 84 TL'dir.

Reklamlarınız için:
Pınar Taner
Tel: +90 212 252 94 00
pinartaner@idefix.com

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakkı Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yaygın Süreli Yayın
Sayı: 12 - Şubat 2012
ISSN: 2146-2127
Baskı Adedi: 15.000

Yönetim Yeri:

Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic.
A.Ş. Gümüşsuyu Mah. İnönü Cad. Opera Palas No:55
D:3 Beyoğlu - İSTANBUL / Türkiye
Tel: +90 212 251 09 00 • Faks: +90 212 252 94 15

Sincan Cezaevi'nde kitap yasağı

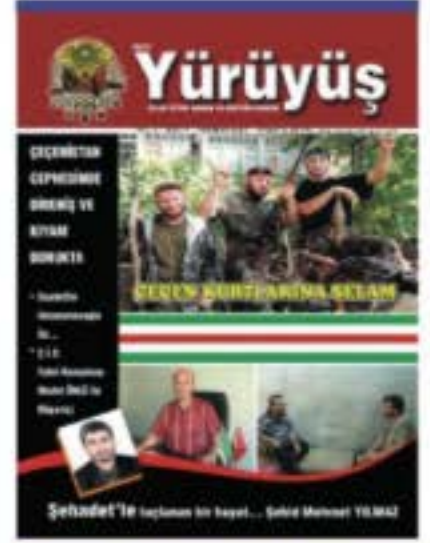
'Örgüt üyesi' olduğu iddiasıyla tutuklanan Gülsüm Yıldız, *Cumhuriyet* gazetesine cezaevinde yaşanan yasaklara ilişkin bir mektup gönderdi. Gazetenin haberine göre Yıldız, mektubunda, dışarıda serbestçe satılan kitapların Ankara Sin-

can Kadın Kapalı Cezaevi'ne alınmadığını söylüyor. Cezaevinin yasaklı kitapları arasında Fyodor Gladkov'un *Çimento*, İlyas Ehrenburg'un *Paris Düşerken* adlı romanları, Server Tanilli'nin *Uyguluk Tarihi* Karl Marx'ın *Komünist Manifesto*, Mao Zedung'un *Seçme Eserler*, Georgi Dimitrov'un *Savaş ve Faşizme Karşı Birleşik Cephe* adlı eserleri bulunuyor.

Ölüm Pornosu kitabını bilirkişi inceleyecek

Ölüm Pornosu kitabının çevirmeni Funda Ucu ile Ayrintı Yayınları Genel Müdürü Hasan Basri Çıplak'ın, "müstehcen yayınların yayımlanmasına aracılık etme" ile suçlandıkları dava, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Duruşmada söz alan sanık Basri Çıplak, kitabın edebi eser olup olmadığı konusunda bilirkişi raporu alınmasını talep etti. Mahkeme, duruşmayı 13 Mart 2012, saat 09:30'a erteledi.

Suç delili kitaplar

Radikal gazetesinden Mesut Hasan Benli'nin haberine göre Ankara'da, Remzi Uçucu isimli kişiyi arayan Terörle Mücadele polisleri, 24 Aralık 2010'da ellerindeki tutanaklarda Uçucunun ikametgâh adresi olarak görünen *Yürüyüş* dergisi bürosuna gitti. Büroda yapılan aramada çeşitli yayınlara örgütsel doküman olduğu gerekçesiyle el konuldu. Özel Yetkili Savcı tarafından hazırlanan iddianamede ise dergi çalışanlarının örgüt üyesi olduklarına kanıt olarak, *Yürüyüş*'te yayımlanan yazı ve haberler ve satışı her yerde serbest olan kitaplar gösterildi.

Gazetecilerin ilk duruşması 20 Ocak'ta, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılacak.

Mahkeme: Dink cinayetinde örgüt yok

Hrant Dink'in davası beş yıl sonra karara bağlandı. Yasin Hayal'in tasarlayarak insan öldürmeye azmettirmekten ayrılaştırılmış müebbet hapisle cezalandırılmasına; Erhan Tuncel'in ise cinayeti azmettirme suçundan beraatine hükmedildi. Dink

ailesi avukatı Fethiye Çetin, karara şu sözlerle tepki gösterdi: "Bizimle dalga geçtiler. Meğer dalganın büyüğünü en sona bırakmışlar. Meğer Hrant büyük bir planın parçası olarak değil, 3-5 kendini bilmez tarafından öldürülmüş. Bu kadarını beklemiyorduk. Gerçekten bu kadarını beklemiyorduk." Kararın üzerine, 10 binlerce kişi *Ağos*'un önüne yürüdü.

Pornografik bulunan klipler için ceza

RTÜK, pek çok ünlü sanatçının kliplerinde aşırı pornografi içeren sahneler olduğu iddiasıyla klipleri yayımlayan Kral TV'ye uyarı cezası verdi. Kararda, zihinsel ve ahlaki gelişime zarar verebilecek türdeki bu kliplerin,

kanal tarafından çocuk ve gençlerin izleyebileceği zamanlarda ve koruyucu sembol kullanılmadan uygulandığı kaydedildi. Pornografik bulunan klipler; Teoman'ın, "Tek Başına Dans", Berkkan'ın "Beni Seviyor", Murat Boz'un "Geri Dönüş Olsa", Bengü'nün "Saat Üç", Ziyet Sali'nin "Bize Yeter" ve Murat Dalkılıç'ın "Merhaba Merhaba" isimli eserleri.

Dave Eggers'in yeni yapıtı duş perdesinde!

Pulitzer Ödülü finalisti, McSweeney's yayınevinin kurucusu, edebiyat aktivisti ve yazar Dave Eggers'in banyo aksesuarının gözünden yazılmış bir monolog olan yeni eseri, bir duş perdesinin üzerinde yer alıyor!

Her sayıda farklı bir sanatçının eserini bir obje formunda sunan *The Thing Quarterly*'nin yeni sayısında yer alan Eggers'in bu fikri aklına duşayken gelmiş.

Metin duş perdesinin hem iç hem dış kısımda yer alıyor; böylece yalnızca duş alırken değil, dış fırçalar-ken ya da tuvaleti kullanırken de okunabiliyor.

The Thing, her sene dört yazar, sanatçı, müzisyen ve yönetmen- den üzerinde bir metin olan "faydalı bir obje" yaratmalarını istiyor. 2012'de Dave Eggers'tan sonra eserlerini sergileyecek isimler ise Shannon Ebner, David Shrigley ve yönetmen Mike Mills olacak.

Büyük Umutlar dizi oldu, Dickens'a ilgi arttı

Charles Dickens'in *Büyük Umutlar* adlı kitabı, BBC'nin televizyon uyarlamasından sonra yoğun ilgi görmeye başladı. Yılbaşı gecesi 6 milyondan fazla kişi televizyonda *Büyük Umutlar*'ı izledi. Uyarlamanın gösterildiği Noel haftasında kitabın satışları ikiye katlanır-

ken, dizinin ardından diğer Dickens kitaplarına olan ilgide de artış var.

Dickens'in 200. doğum yılı etkinlikleri kapsamında *Büyük Umutlar*'ı üç bölümlük bir dizi olarak yayınlayan BBC, *Edwin Drood*'un *Gizemi*'ni de ekrana taşıdı.

Ağır Roman'ın müzikali geliyor

Yapımcı Yelda Kelly ve eserin sahibi Metin Kaçan'ın ortak projesi olan *Ağır Roman* müzikali 2012 senesine uyarlanarak önce Türkiye'de sahnelenecek ve bir sene sonrada yurtdışında önemli tiyatrolarda yer alacak.

Kültür Bakanlığı'ndan destek almayı hedefleyen Kelly, yapımın yurtdışında ülkemizin gerçek hayat hikâyelerini yansıtan en iyi eser olduğunu ve orijinal temasıyla, kostümleri, sahnesi ve oyuncularıyla şu ana kadar Türkiye'de yapılabilecek en büyük yapım olacağını söyledi.

Geçen yıl Kıvanç Tatlıtuğ'u *Grease Müzikali*'ne davet ederek Broadway ile Türkiye sanatçılarını kaynaştırmayı hedeflediğini ifade eden Kelly, *Ağır Roman*'ın da dünyanın ünlü müzikallerini aratmayacağını dile getiriyor.

Ayrıca müzikal için kazanan iki adayın müzikalde yer alması adına bir yarışma yapacağını söyleyen Kelly, sahibi olduğu televizyon formatı ile tüm kanallarla görüşme halinde olduğunu da söyledi.

Almanya'da Hitler kavgası!

İngiliz yayıncı Peter McGee, Adolf Hitler'in *Kavgam* adlı kitabının bazı bölümlerini Almanya'da yayımlamak istiyor. McGee, *Der Spiegel* dergisine yaptığı açıklamada, kamuoyunun, söz konusu kitabın orijinaliyle ilgilenmesinin zamanının geldiğini söyledi. McGee'nin, *Kavgam* kitabından bölümleri, 15 sayfadan oluşan 3 serilik küçük bir broşür halinde

yayımlamak istediği ifade edilen haberde, broşürün ilk sayfasında, gözlerinin bir şeritle kapatılacağı Hitler silüetinin ve üzerinde "Okunamayan kitap" başlığının yer alacağı kaydedildi.

McGee'nin bu açıklamaları, şimdiden sert bir dille eleştirilmeye başlandı bile. Kitabın yayımlanıp yayımlanamayacağını ise önümüzdeki günlerde göreceğiz.

"Yeşilçam'ı fişleyen kitap" iddiası yargıya taşınıyor

Sinema oyuncularından solcu, Kürt, Arap diye bahsedildiği için Yeşilçam'ı fişlediği iddiasıyla eleştiri oklarına maruz kalan *Yeşilçam'dan Serpintiler* isimli kitapla ilgili olarak *Akşam* gazetesinde yer alan "Yeşilçam Andıcı" başlıklı haber üzerine, kitabın yayıncısı Artshop Yayıncılık basın açıklamasında bulundu. Açıklamada, daha sonraki haberlerde kitapta yer alan sanatçılara yöneltilen soruların

manipüle edici olduğu, sanatçıların siyasi kimlik ya da etnik kökenlerine ilişkin kitapta yer alan bilgilerin toplum tarafından bilinmeyen ya da gizli tutulan şeyler olmadığı, bunların fişleme amacı taşımadığı ve ilgili haberlerin kötü niyetli olduğu dile getiriliyor ve olayın yargıya taşınacağını belirtiyor.

Kitapla ilgili olarak Tanık Akan, "Çok ayıp ve ayrımcı. Alevi, Sünni ve Kürt sınıflandırması olarak yazılmış" derken, Nur Sürer, "Bence bu kitap bir infaz" ifadesini kullanmıştı.

Nobel arşivinden çıkan Yüzüklerin Efendisi notu: "Kaliteli bir anlatım değil"

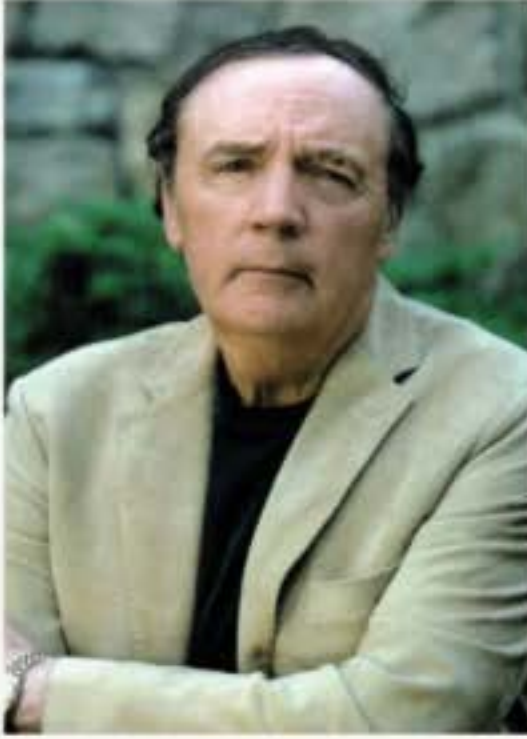

Nobel Ödülü'nün verilmeye başlanmasından 50 yıl sonra, ödül komitesinin gizli tutulan çalışmaları İsveç'teki Nobel Kütüphanesi'nde açıldı. 1961 yılına ait çalışmaların açıldığı arşivde İsveçli muhabir Andreas Ekström, o yıl ödüle aday gösterilen yazarlar ve kazanan yazara ilişkin belgelere ulaşmış. Lawrence Durrell, Robert Frost, Graham Greene, E.M. Forster, Tolkien ve ödülü kazanan yazar Ivo Andrić.

Dünya çapında pek çok hayranı olan *Yüzüklerin Efendisi*, o yıllarda Nobel Ödülü jüri üyeleri tarafından edebi açıdan yeterince iyi bulunmamış ve aday gösterilmiş olsa da çok ciddiye alınmamış. Ödülü kazanamayan diğer yazarlar jüri tarafından daha ciddi şekilde incelenirken, arkadaşı ve meslektaşı C.S. Lewis tarafından aday gösterilen *Yüzüklerin Efendisi*'nin yazarı J.R.R. Tolkien pek ilgi görmemiş. Eleştiriler, Tolkien'in anlatımının edebi değeriyle ilgili. Belgeler arasında kitapla ilgili olarak jüri üyesi Anders Österling'in, "hiçbir şekilde kaliteli bir öykü anlatımı olduğu söylenemez" notu bulunuyor.

Österling'in, "uzun zamandır eski kendisinin bir gölgesi, ruhsal sağlığını çok önce kaybetmiş" dediği, o sırada 86 yaşında olan Frost ise "yaşından dolayı" reddedilmiş. Frost bu şekilde reddedilmiş olsa da, yaş meselesi uzun zamandır Nobel Ödülü verilirken bir kriter oluşturmuyor.

James Patterson 5 milyon e-kitapla parayı topladı

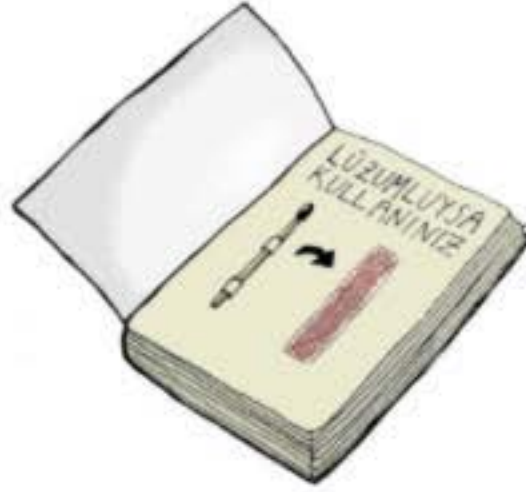

Her yıl birkaç kitap yayımlayan James Patterson'ın yayın dünyasında ezici bir güç olduğu bilinir. Ağır iş yükünü kitaplarını bir yazar kadrosuyla birlikte yazarak hafifletmeye çalışan Patterson'ın e-kitaplarının satış rakamının 5 milyonu geçtiği ifade edildi. Patterson kitaplarının sadece 2011'de iki milyon satış eşliğini geride bırakması ise e-kitap okurlarının artışı sergilemesi bakımından da ayrı bir önem taşıyor.

Beş milyon e-kitap satışı son derece yüksek bir rakam olmakla birlikte Patterson'ın tek güçlü olduğu alan değil; zira 38 dile çevrilen Patterson kitapları sadece geçen yıl dünya çapında 14 milyon kopya sattı. *Forbes* dergisi, Patterson'ın yayın şirketi Hachette'e son birkaç yıl içinde 500 milyon doların üzerinde kazanç getirdiğini açıklamıştı.

Patterson'ın çok okunmasının ardında ise, hem genç hem de yetişkin okurlara hitap etmesi ve farklı türlerde yazması gösteriliyor. 5 milyon e-kitap satışının, gelişmekte olan endüstriyi de olumlu yönde etkileyeceği ifade edildi.

Kitap yasakları kalkıyor mu?

Yargıyı hızlandırma projesi kapsamında Adalet Bakanı Sadullah Ergin, 3'üncü yargı paketini açıkladı. İfade özgürlüğü ihlalleri için değişikliklerin dikkat çek-

tiği pakette önemli maddelerden biri de yasak kitapların "affedileceği" yönündeki ibareler oldu.

AİHM tarafından "sansür" niteliği taşıyan yayın durdurma cezasının kaldırılacağını belirten rapora göre, 1960 yılından bu yana, özellikle darbe dönemlerinde yasaklanan neredeyse 25 bin kitap için verilen toplatılma ve yasaklama kararı kalkacak. Bu karara göre Bakanlık, 6 ay sürecek geçiş döneminde, bugüne değin yasaklanmış kitapları özgür bırakacak! Ancak tasarının yasalaşmasının ardından mahkemelerce ya da cezaevi idarelerince verilecek yasak kararları uygulanabilecek.

(Çizim: Onur Atay)

Ezra Pound'un torunu şairin adını kullanan faşist örgüte karşı

20. yüzyıl edebiyatının önemli isimleri arasında yer almasının yanı sıra antisemitist fikirleri, Mussolini ve faşizme sempatisi ile bilinen, İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD'de yaptığı radyo programlarında Mussolini'yi savunan ve 1972 yılında İtalya'da ölen Amerikalı şair Ezra Pound'un torunu, şairin adını faşist bir İtalyan örgütlenmeden kurtarmak için mücadele veriyor. Pound'un torunu Mary de Rachewiltz, ırkçı söylemleriyle bilinen ve 5000 üyesi olan CasaPound isimli örgütlenmenin ismini değiştirmesini istiyor. Rachewiltz, iki sene önce örgütlenmenin Roma'da yayılmaya başladığını fark ettiğinde ha-

rekete geçmeye karar verdiğini ancak 13 Aralık'ta bir CasaPound sempatizanının iki Senegalli'yi öldürüp üçünü de yaraladığı saldırı sonrası daha fazla çaba sarf etmeye başladığını söylüyor.

Saldırgan Gianluca Casseri, CasaPound üyesi değil ama örgütün Tuscany mitinginde konuşma yapmış. Olaydan sonra kendisine mesafe koyan CasaPound'un bir yetkilisi ise Rachewiltz'in isim konusunu mahkemeye taşıma çabasına üzülüklerini belirtiyor. "Bizi gerçekten tanımıyor. Irkçı ya da şiddet yanlısı değiliz," diyen Simone di Stefano, "olayı mahkeme dışında çözmeyi umuyoruz. Pound bir marka değil ve herkes fikirlerine atıfta bulunabilir," şeklinde sürdürmüş sözlerini.

Costa, öykü ödülü de verecek

COSTA BOOK AWARDS

İngiltere'nin en saygın kitap ödülleri arasında biri olan Costa Kitap Ödülleri (eski adıyla Whitbread) bundan böyle öykü dalında da ödül vereceğini açıkladı. Sponsorluğunu bir kahve markası olan Costa'nın yaptığı Costa Kitap Ödülleri, "En iyi roman", "En iyi çocuk kitabı", "Şiir", "Biyografi" ve "En iyi ilk roman" olmak üzere 5 dalda veriliyor. Di-

ğer tüm dallar gibi 5,000 sterlin değerinde olacak olan ödül, tek bir öyküye verilecek. Daha sonra tüm dalların kazananları, Costa Yılın Kitabı Ödülü'ne aday olmaya hak kazanacak. Bu yıl *Pure* (Saf) adlı romanıyla Andrew Miller'a giden bu büyük ödülün değeri ise 25,000 İngiliz sterlini.

Kaynak: The Guardian / Wikipedia

Fitzgerald'dan kızına "kafana takma" listesi

Amerikalı yazar F. Scott Fitzgerald, 1933 yılında 11 yaşındaki kızı Scottie'ye yazdığı bir mektubu, önemsemesi ve kafasına takmaması gereken şeylerin listesi ile bitirmiş. Yazarın *F. Scott Fitzgerald*:

A Life in Letters isimli kitapta yer verilen mektubunda kızına öğütleri şöyle:

Önemsemen gereken şeyler: Cesaretin, titizliğin, verimliliğin, at sürme yeteneğin.

Kafana takmaman gereken şeyler: İnsanların ne düşündüğüne aldırma, oyuncak bebeklere kafanı takma, geçmişini dert etme, gelecek için kaygılanma, büyümeyi kafana takma, birinin seni geçmesini dert etme, zafer kazanmaya kafanı takma, senin hatan yüzünden değilse başarısızlığı da dert etme, sivrisineklerle aldırma, sineklere aldırma, genel olarak böceklerle aldırma, ebeveynlerini kafana takma, oğlanları kafana takma, hayal kırıklıklarını dert etme, zevklerle kafanı takma, tatmin olmaya kafanı takma.

Düşünmen gereken şeyler: Neyi amaçlıyorum? Çağdaşlarıma kıyasla şu konularda ne kadar iyiyim: (a) İlim irfan (b) İnsanları anlayabiliyor ve onlarla anlaşabiliyor muyum? (c) Vücudumu bir enstrüman gibi kullanabiliyor muyum, yoksa ihmal mi ediyorum?

Rusya'nın da 100 temel eseri olacak!

Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005'te yayımladığı bir genelgeyle uygulamaya koyduğu 100 temel eser listesine benzer bir kitap listesi oluşturmaya hazırlanıyor.

Mart ayındaki seçimlerde üçüncü kez başkanlık yapmaya aday olan Putin, Rusya'nın her zaman okuyan bir toplum olduğunu ve bu listeyi derlerken ülkenin en etkili kültürel figürlerinin öne çıkarılmasının amaçlandığını söyledi. 100 temel eser listesi oluşturulduğunda, her Rus gencinin mezun olmadan önce bu kitapları okuması zorunlu olacak. Kitapların okul yerine evde okunması ve dönem sonunda yapılacak bir sınavda öğrencinin seçtiği bir kitap hakkında bir makale yazması bekleniyor.

Kaynak: The Guardian

Türkiye'de tartışılıyor

Türkiye'de uygulamaya konduğu yıldan bu yana sürekli tartışma konusu olan liste, uzmanlara göre pek çok noktada hatalı. Kimilerine göre, bunca yapıt arasından 100 tanesini 'temel eser' olarak seçmek doğru değil; kimilerine göre ise seçilen kitapların pek çoğu bugün ilköğretim çağındaki çocukların anlayacağı dilden uzak. İlköğretim öğrencileri için 100 Temel Eser listesinde, Türk yazarlardan 64, yabancı yazarlardan ise 29 eser bulunuyor; 7 eser ise kaynak kitap niteliğinde olup, hazırlatılıyor. Hayatta bulunan yazarların eserleri -polemiğe neden olmamak için- listeye alınmamıştı.

Musa Anter'in kitaplarına soruşturma

Aram Yayınları'ndan çıkan, aralarında silahlı saldırı sonucu hayatını kaybeden Kürt şair ve yazar Musa Anter'in eserlerinin de yer aldığı 3'ü Kürtçe 10 kitap hakkında, "Basın yayın yolu ile örgüt propagandası" yaptığı iddiasıyla soruşturma başlatıldı.

Cumhuriyet gazetesinin haberine göre, silahlı saldırı sonucu 1992 yılında yaşamını yitiren Kürt şair Musa Anter'in oğlu Dicle Anter, tepkisini, "Savcılık bize 'ölmüş bir adamın kitaplarını neden basıyorsunuz' diye sorular yöneltti. Bize susun, konuşmayın, görmeyin demek istiyorlar. Aydınları susturuyorlar," sözleriyle dile getirdi.

Musa Anter'in kitaplarının 15 yıldır tüm kitapçı raflarında bulunduğunu anlatan Dicle Anter, şunları ekledi: "En son babamın bir kitabı 1962 yılında yasaklanmıştı. Hatta o dönem cezaevindeki bir arkadaş bu kitabı okumak istemiş ancak yasaklı olduğu gerekçesiyle kendisine izin verilmemişti. Daha sonra yasak kalkmıştı. Şimdi görüyoruz ki 50 yıl öncesindeki yasakçı anlayış devam ediyor."

Kızgın, komik ya da sert: Yılın En Ağır Eleştirisi Ödülü

Britanya'da kurulan yeni edebiyat ödülü Yılın En Ağır Eleştirisi Ödülü / The Hatchet Job of the Year Award, akıntıya karşı yüzen ve 2011'de yayımlanan "en kızgın, komik ve sert" edebiyat eleştirisini onurlandıracak.

Ödüle aday gösterilen sekiz eleştiri arasında, Mary Beard'ın Robert Hughes'un *Rome* adlı kitabını "yüz karası olmasına ramak kalmış" sözleriyle değerlendirdiği yazısı ve Leo Robson'ın Richard Bradford'un *Martin Amis: The Biography* adlı çalışması hakkındaki yazısı da yer alıyor. Robson, kitap hakkında, "nefes kesicilikte iyi yazın hakkında, nefes kesicilikte kötü bir yazın" demişti. Julian Barnes'ın Booker Ödülü'ne değer görülen *The Sense of an Ending* adlı kitabı da eleştirmenlerden payını almıştı. Geoff Dyer'in, "Berbat diyemem ama... vasat işte" şeklindeki değerlendirmesi de ödüle aday gösterildi.

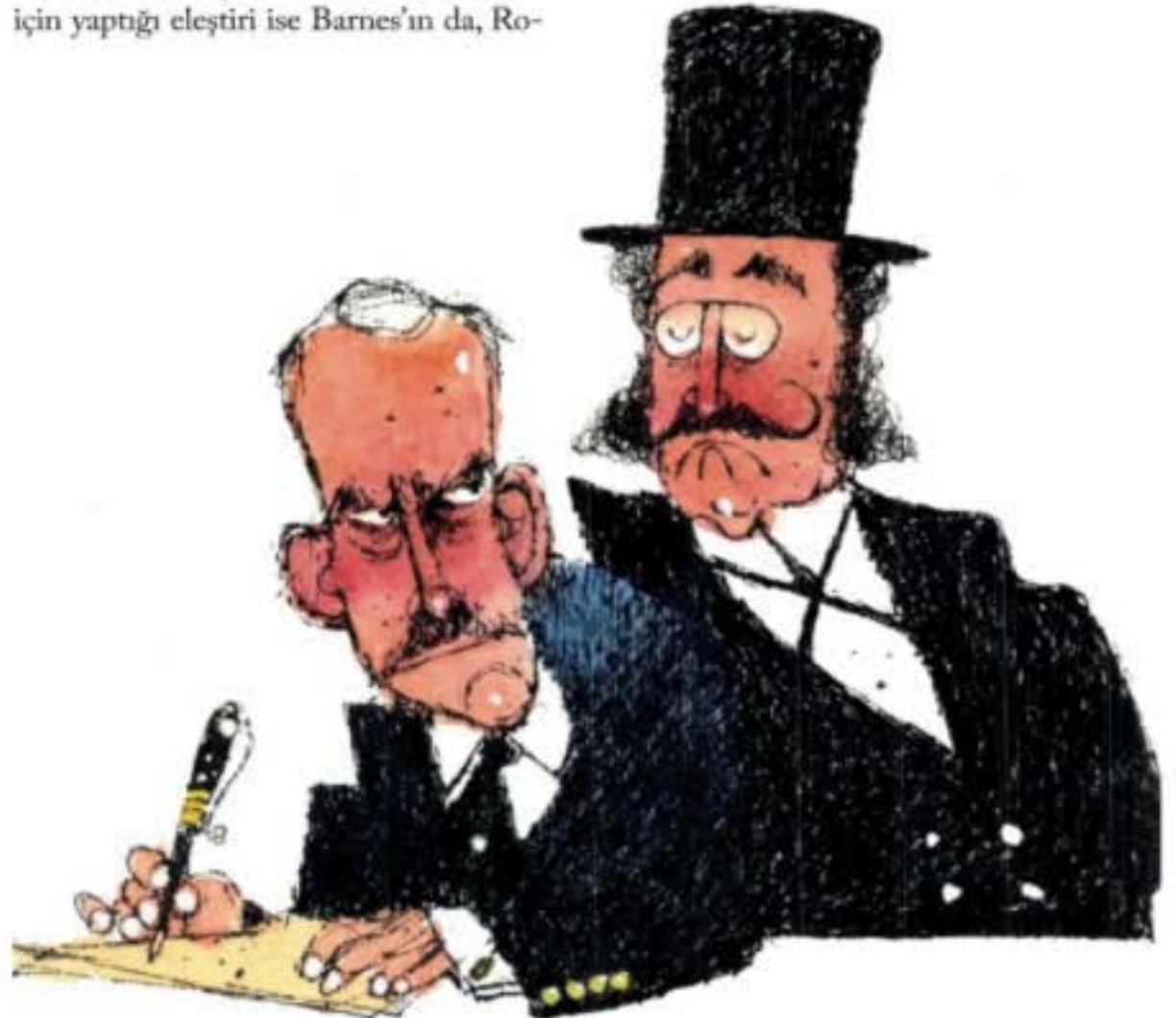
Camilla Long'un Monique Roffey'nin *With the Kisses of His Mouth* romanı için yaptığı eleştiri ise Barnes'ın da, Ro-

bert Hughes'un da içini rahatlatacak cinsten. Long, "manasız bir şekilde açık, usandıracak kadar naif ve zaman zaman da -kasten mi desek? Art niyetle mi?- editör yüzü görmemiş cinsel münasebetlerle dolu düpedüz itici bir roman," diyor.

Sanat eleştirisi sitesi The Omnivore tarafından kurulan ödül, şubat ayı içerisinde sahibini bulacak. Site editörü Fleur Macdonald, "haksız yere habis" yazıları kutlamayı amaçlamadıklarını ısrarla vurguluyor: "Biz iyi yazılmış, bir meramı olan, bilgi sunan ve aynı zamanda eğlenceli eleştirileri değerlendiriyoruz. Mülayim olan o kadar çok eleştiri var ki..."

Yılın En Ağır Eleştirisi Ödülü'nün kazananı bir yıllık konserve karides ve deniz mahsulleri yemeklerinin de sahibi olacak. Zira ödülün sponsorluğunu deniz mahsulleri satan bir firma üstlenmiş durumda.

Kaynak: Taraf

16 yaşındaki yazardan 3. roman

14 yaşında yazdığı *Gölgedeki Işıklar* adlı kitabı ile "Türkiye'nin en genç roman yazarı" unvanına sahip olan lise öğrencisi Rana Demiriz'in 3'üncü romanı *Donmuş Ateş* yayımlandı.

Demiriz, AA muhabirine yaptığı açıklamada, küçüklüğünden beri şiir ve hikâye yazdığını, kaleme aldığı hikâyelerinin internet sitelerinde yayımladığını kaydetti.

Çok uzun olan hikâyeleri bir kitapta toplama ihtiyacı duyduğunu ifade eden Demiriz, "Yazdıklarım hikâye niteliğinden çıkmıştı. Dolayısıyla ilk kitabımı 14 yaşında çıkartmış oldum. 20 yaşındaki bir genç kızın Amerika'da devam eden fantastik bir aşk hikâyesini yazmışım. Çocuk kitabı olarak düşünülmemesi lazım. Çünkü kurgu açısından 18 yaş üstüne daha çok hitap ediyor. Okuyanlar 'Da Vinci Şifresi' gibi diyorlar," diye konuştu.

Demiriz, ikinci romanının *Yüzleşme* olduğunu, 3 kitabın toplam 1150 sayfa ve 65 bölümden oluştuğunu, serinin devamı olan dördüncü kitabını da yazmaya başladığını da söyledi...

Yazarın yazara ettiği!

Flavorwire sitesi, edebiyat tarihinde ünlü yazarların ünlü yazarlara en sert hakaretlerinden oluşan bir liste hazırlamış. Listeye Nabokov gibi dile getirdiği hakaretlerin üç tanesiyle birden giren yazar da var, Joyce gibi birden çok hakarete uğrayan da; Faulkner ve Hemingway gibi karşılıklı atışan da, hem hakaret edenler hem de hakaret edilenler arasında bulunanlar da... Okurları epey eğlendirecek, yer yer edebi göndermelerle dolu yer yer ise sokak ağzına çalan "yazardan yazara hakaretler listesi" 30. sıradan geriye doğru sayıyor. İşte listenin ilk 10'u:

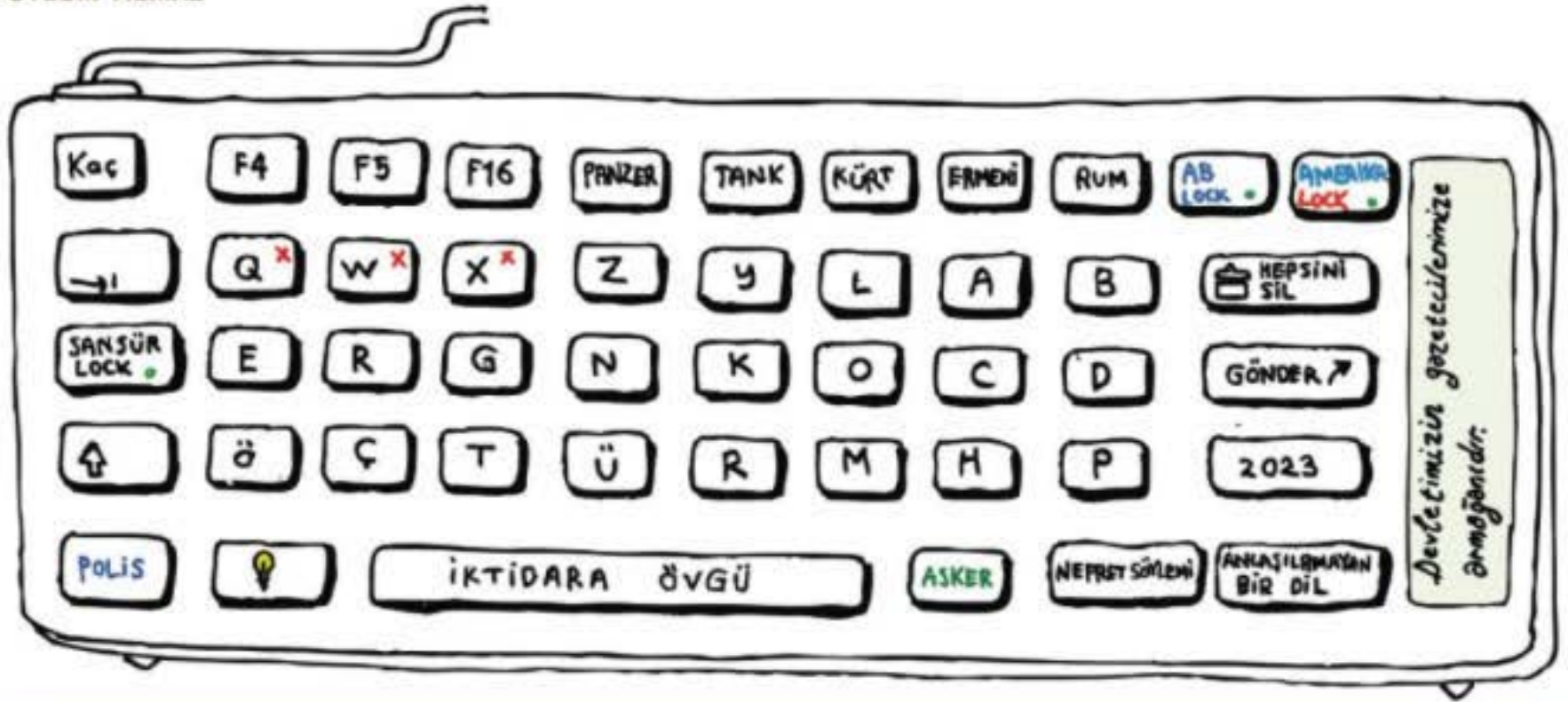
10. Henry James, Edgar Allan Poe hakkında: "Poe'ya duyulan hayranlık, düşünmenin geçilmesi şart ilkel bir basamağıdır." 9. Truman Capote, Jack Kerouac hakkında: "Bu yazmak değil daktiloya çekmek." 8. Elizabeth Bishop, J.D. Salinger hakkında: *Çavdar Tarlasında Çocuklar*'dan nefret ettim. Kitabı okumak çok uzun zamanımı aldı; her defasında yalnızca bir sayfa okuyabildim ve önüme çıkan her saçma cümle için onun adına utandım. Salinger'ın böyle bir kitap yazmasına nasıl izin verirler?"

7 numarada ise Herman Melville hakkında yaptığı zehir zemberek yorumlarla D.H. Lawrence var: "Kimse Herman Melville'den daha palyaço kılıklı, sarsak ve veciz derecede kötü olamaz; üstelik Moby Dick gibi harika bir kitabın içinde bile!" 6. W. H. Auden, Robert Browning hakkında: "Robert Browning'in ya-

takta iyi olduğunu sanmıyorum. Karısı muhtemelen onu pek umursamıyordu. O da horluyor ve 12 yaşında kızlarla ilgili fanteziler kuruyordu." 5. Evelyn Waugh, Marcel Proust hakkında: "Proust'u ilk kez okuyorum. Oldukça zayıf bir iş. Sanırım zihinsel olarak sorunlu biri." 4. Mark Twain, Jane Austen hakkında: "Kitapları eleştirmek gibi bir hakkım yok ve onlardan nefret etmedikçe de yapmam. Jane Austen'ı sıklıkla eleştirmek istiyorum ama kitapları beni çıldırttığı için öfkemi okuyucudan saklayamayacağımı düşünüyorum ve bu yüzden de her seferinde başlamadan duruyorum. *Aşk ve Gurur*'u her okuyuşumda onu deşmek ve kafatasına kendi kaval kemiğiyle vurmak istiyorum." 3. Virginia Woolf, James Joyce hakkında: "*Ulysses*, sivilcilerini kaşıyan mide bulandırıcı bir üniversite öğrencisinin çalışmasıdır." 2. William Faulkner, Mark Twain hakkında: "Avrupa'da dördüncü sınıf bile sayılmayacak, yüzeyselliğini ve tembelliğini gizlemek için birkaç kendini kanıtlamış ve başarısı kesin eski edebi kalıbı yeterli dozda yerel renkle birlikte kullanan çalakalem bir yazar." 1. D.H. Lawrence, James Joyce hakkında: "Tanrım, James Joyce ne sarsak bir türlü yemeği! Bayat turşular, İncil'den alıntılardan oluşan bir lahana çorbası, tasarlama ve art niyetli gazetecilik suyunda fazla bekletilmiş yahniden başka bir şey değil."

Dijitalleşen sanat, kimin sanatı?

OYLUM YILMAZ

Gözlem Onur Atay

“Sadece cep telefonlarıyla çekilen filmlerden oluşan film festivali, özel filtreleme hizmeti veren ve sokaktaki insanın cep telefonlarıyla çektiği gündelik fotoğrafların paylaşıldığı siteler, twitter üzerinden yazılan romanlar, öyküler, şiirler, dijital sergiler, kişisel beğeniler üzerine kurulan blog kültürü, e-kitap ve daha niceleri...

Son derece hızlı gelişen büyülü bir hikâyenin içindeyiz şimdi. O kadar hızlı geliyor ki felsefeciler, kuramcılar bile tanımını yapamıyor, hikâyeyi şöyle oturup uzun uzun anlatamıyorlar bizlere. Zira yazılan her tanım, hayatımıza giren her kavram neredeyse söze dökülmeden eskiyor, başka bir şeye dönüşüyor. İşte bu, edebiyatı, müziği ve sinemayı da içine alan sanatın dijitalleşme hikâyesi... Ve esas büyüleyici olan şey, yüzyıllardan sonra ilk defa izleyenin/okuyanın/dinleyeninin, yani bizzat toplumun kendisinin yazdığı, değiştirdiği, müdahale ettiği bir hikâye or-

taya çıkması. İlk avangardların ve soyut dışavurumcuların ruhu şad olsun!

Yeni medya kuramcısı Lev Manovich'e göre Rönesans, yağlıboya sayesinde gerçekleşmiştir. Yağlıboya o zamana değin kullanılan diğer boya türleri gibi öyle hemen kurumaz, ressamın katman katman çalışma fırsatı verir. Yağlıboyayla çalışan sanatçı özgürdür artık, ona sanatın sonsuz zamanı bahşedilmiştir; sonuca değil yaratma sürecine odaklanabilir istediği kadar... İşte bu özgürlüktür ki onu insanlığa "araç" dediğimiz şey hediye etmiştir: Yağlıboya ve fırça... Ve gayet iyi bildiğiniz gibi bundan itibaren tüm dünyada sa-

nat kavrayışı tamamen değişir... Matbaa mı, sinema mı, yoksa fotoğrafın icadı mı? Hayır bunların hiçbirisi insanlık tarihinde yeni bir Rönesans'ı temsil etmez. Bunların hepsi aracın yavaş yavaş mesaja dönüştüğü Rönesans'ın getirdikleridir... İnsanın Rönesans'a benzer kuvvetteki diğer dönüşümü ise, dijital teknolojinin hayatımıza girişiyle tarihlenir. Dijitalleşme, bilimi, siyaseti, ekonomiyi, sanatı aynı anda şiddetle etkileyip değiştiren bir dönüşümün adı haline gelir. Kelime anlamı dolayım olan, medya kelimesinin tekil hali "medium" kavramı tam da bu noktada hayatımıza girer. Araç artık nicedir mesajdır

bizim için ya, dijitalleşmeyle birlikte teori tamamen pratiğe dökülmüştür. "İzleyici" ölmüştür artık, "kullanıcı" yızdır hepimiz. Hem üreten hem tüketen, aynı anda hem mesaj alan hem de mesaj veren, literatürdeki gibi söyleyecek olursak "prosumer"ların dünyasındayızdır...

"Prosumer"ların dünyasına hoşgeldiniz

Alvin Toffler'in yazdığı vakitlerde kulağıma çok uzak ve anlaşılmaz gelen "prosumer" kuramcının *producer* (üretici) ve *consumer* (tüketici) kelimelerinden esinlenerek türettiği bir kavram. Üretmek ve tüketmenin eşzamanlılığını vurgulayan ya da üretenin ve tüketenin birlikteliğini ifade eden bu kavramı Toffler, daha çok ev merkezli yaşam üzerine kurar. Buna göre dijital teknolojiyle birlikte iş yaşamı ofislerden, plazalardan çıkıp eve girecektir. Evden çalışan insanların iş ve özel hayatları eşgüdümlü bir şekilde devam ederken de birey aynı anda hem üreten hem de tüketen konumuna gelir... Zaman Toffler'i haklı çıkardı ama onun bile öngöremediği bir hız ve hacimle yaptı bunu. Bugün "prosumer" kavramı sadece iş ve aile hayatını kapsamakla kalmıyor, sanatın, sinemanın, müziğin ve edebiyatın da içine sızıyor.

Peki ya estetik diye sorarsanız kendi kendimize, sanatın biricikliği nerede? Dijitalleşme sanata ulaşımı da, sanatı üretimi de kolaylaştırıp gündelikleştirirken sanatın özüne dair vehmettiğimiz o yücelik nerede? Aslında bu sadece bugünün sorusu değil. Yirminci yüzyılın başlarında içimize girmişti şüphe... Yirminci yüzyıl sanat felsefesinin en çok üzerinde durduğu soruydu bu. Sanatta estetik ve güzellik kavramı nereye gitmişti?

Bu soruya en çok Adorno ve Walter Benjamin çeşitli cevaplar arayıp vermişti. Benjamin'e göre eskiden tek bir örneği olan ve görmesi, ulaşılması zor olan sanat ya da sanatsal imge, artık mekanik bir şekilde çoğaltılabildiği için herkesin kolayca görebileceği, yakınlıklaşılabileceği bir ürün haline gelmiştir; bundan ötürü saygı uyandıran mesafe yok olmuş, sanatın ve sanatsal imgenin büyüleyici havası (aurası) yitirilmiştir. Böyle bir dünyada imgeler çılgıncasına çoğalmakta, biz onlara doğru gideceğimize, onlara ulaşmaya çalışacağımıza

onlar adeta bir yığın halinde üstümüze üstümüze gelmektedir. Sanat ve sanatsal imge artık genellikle bir tür reklam imgesine dönüşmüştür. Hal böyle olunca sanatçıdan artık narin, kırılğan, gizemli, özgün bir estetik yaratmasını bekleyemeyiz. O, ancak ve ancak endüstriyel dünyaya ayak uydurabilecek, endüstrinin içinde kendine yer bulabilecek ve aynı zamanda başkalarıyla rekabet edebilecek iddiaları, anlamları olan bir sanat eseri yaratacak-

tır... Adorno da bu noktada Benjamin'le uyuşur. Ona göre de sanatta güzellik koca bir yalandır. Hatta, "artık sanatın hoşla gitmeye çalışmasının ancak tecimsel bir tavır olabileceğini" iddia etmiştir.

Bu noktada özellikle 1980'li yıllardan itibaren, Adorno'nun sanatın popüler olmasının ve herkes tarafından beğenilmesinin sakıncalı olduğu düşüncesine karşılık olarak, postmodern felsefe zemininde ortaya çıkan iddiaları göz ardı edemeyiz.

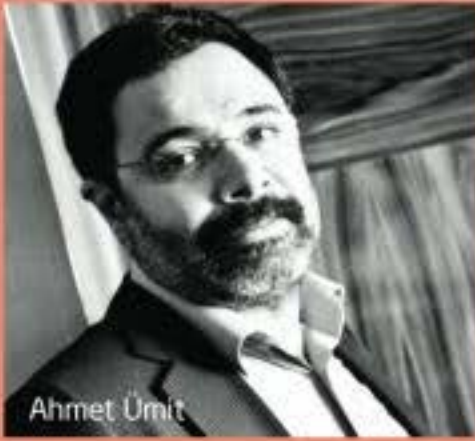

Adorno'ya göre sanatta güzellik koca bir yalandır.

"Dijitalleşme sanata ulaşımı da, sanatı üretimi de kolaylaştırıp gündelikleştirirken sanatın özüne dair vehmettiğimiz o yücelik nerede?"

Yeni medya kuramcısı Lev Manovich'e göre Rönesans, yağlıboya sayesinde gerçekleşmiştir. (Giotto, "Ölü İsa'ya Ağrı")

Ahmet Ümit

E-kitaptan korkuyor musunuz?

E-kitaptan korkmak kadar anlamsız bir duygu olamaz. Önemli olan yazdıklarımızdır, bunların okura hangi biçimde ulaştığı ikincil sorundur. Homeros'un eserleri önceleri dilden dile anlatılmıştı, sonra farklı malzemelerin üzerine yazıldı, kitap haline geldi, günümüzde de e-kitap olarak okurlarıyla buluşuyor. Kitaplarımızın hangi formda okura ulaşacağı daha çok yayıncılık teknolojisiyle ilgili bir meseledir. Elbette kişisel olarak benim tercihim, alışkan olduğum kâğıtlı, kapaklı kitap formatıdır. İster tutuculuk diyelim, ister alışkanlık söylesi daha kolay geliyor bana. Ama yeni kuşak romanları e-kitap olarak okumak istiyorsa ve bu format yaygınlık kazanacaksa buna da uyum sağlamak gerekir ki, e-kitabın birçok avantajı olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Öte yandan Türkiye gibi telif haklarının yeterince korunmadığı bir ülkede e-kitabın yaygınlık kazanmasıyla birlikte yeni hak ihlallerinin doğacağı da herkes tarafından bilinen bir gerçektir ki, şu anda bile birçok internet sitesinde kitaplarımızı PDF halinde, korsan bir şekilde sunulmaktadır. Bu durum ne yazar örgütlerinin ne de Kültür Bakanlığı'nın umurundadır. Beklentim ve dileğim e-kitap yaygınlık kazanırsa haklarımızın korunmasıdır...

Dijitalleşme, bilimi, siyaseti, ekonomiyi, sanatı aynı anda şiddetle etkileyip değiştiren bir dönüşümün adı haline gelir.

“Basit, gündelik, çığırtaan biçimler taşıyan, sokaktaki insanın beğenisine hitap eden işler de sanat sayılabilir, sayılmalıdır.”

Zira bu iddialara göre sanat artık eskisi gibi elit bir sınıfın beğenisine hitap edemez, farklı kültür ve sınıflar da pekâla sanatı biçimlendirirler. Bu şu demektir ki, bizi tam da bugüne getirir: Basit, gündelik, çığırtaan biçimler taşıyan, sokaktaki insanın beğenisine hitap eden işler de sanat sayılabilir, sayılmalıdır. Bu algı, 1980'lerin sokaktaki insanı 2000'lerin internet başındaki insanına dönüştükçe, dijital teknolojinin “sanat” üretimlerine yaklaşımını da tanımlamıştır. Sanat sıradan insanın hayatına bir şekilde giriyorsa eğer, o sıradan insanın yaratımları da neden sanata hizmet etmesin, neden sanat olmasın ki?

Oldu da zaten. Sadece cep telefonlarıyla çekilen filmlerden oluşan film festivali, özel filtreleme hizmeti veren ve sokaktaki insanın cep telefonlarıyla çektiği gündelik fotoğrafların paylaşıldığı siteler, twitter üzerinden yazılan romanlar, öyküler, şiirler, dijital sergiler, kişisel beğeniler üzerine kurulan blog kültürü, e-kitap ve daha niceleri...

Ve hepsi birleşip bizi “multi-medium” dediğimiz kavrama ulaştıracaktır. Bugün dijital sanat dediğimizde aklımıza sinemayı, edebiyatı, sanatı, bilgisayar oyun-

larını aynı anda kapsayan bir sanat algısı geliyor artık. Bunun en ilgi çekici ürünlerini veren ve elbette akla ilk gelen Peter Greenaway. Greenaway ve son devasa projesi *Tulse Luper'in Çantaları...* Farklı medyaları kullanarak yepyeni bir sanat ürünü ortaya çıkaran sanatçının kendi varlığı bile “multi-medium” kavramını temsil eder nitelikte: Başta sinema yönetmeni, ressam, şair, libretto yazarı, vj, video artist, sanat eleştirmeni, küratör ve daha nice sanlardan mürekkep bir sanatçı o. Devasa projesi *Tulse Luper'in Çantaları* da üç uzun metrajlı film, bir internet sitesi, bir bilgisayar oyunu, çeşitli mecralarda yayımlanan sayısız öykü, kitaplar, doksan iki DVD, on altı bölümlük bir TV dizisi ve sergilerden oluşur. Şu anda bile hala Greenaway ve takipçileri tarafından yazılmaya, çekilmeye, oynanmaya devam edilen bir projedir bu.

Tulse Luper'in Çantaları gibi yeni çağın çoklu sanat projeleri bize şunu gösterir: Dijitalleşme ekseninde pek çok farklı medyayı aynı anda kullanan sanatçılar, yine bu farklı medyalar aracılığıyla ve kolaylıkla izleyicisine/dinleyicisine/okuruna/kullanıcısına ulaşırken, bu

izleyici/dinleyici/okuyucu/kullanıcılar yani "prosumer"lar da kısa yoldan ve son derece ucuza sanatın oluşum sürecinin hem izleyicisi olurlar hem de bu sürece katkıda bulunurlar. Buna modern çağın insanlarının kendi mitolojilerini yaratma serüveni de diyebiliriz.

Peter Greenaway tarafından 1993-1995 yılları arasında sınırlanmıştır *Tulse Luper'in Çantaları* projesi, ancak bugün hâlâ, biraz da doğası gereği devam ediyor, Tolkien'in orta dünya mitolojisinin bugün internet üzerinde yeniden yeniden üretildiği, yaşandığı gibi... İnternet sitesinin bloguna yazan hayranlar her gün Tulse Luper'in hikâyesinin yeni bir parçasını hayal güçleriyle var ediyorlar. *Tulse Luper'in Yolculuğu* adındaki bilgisayar oyununu internete bağlanarak oynayanlar, bir Tulse Luper araştırmacısı olarak doksan iki oyun kazanmaya çalışıyorlar ve bu büyük oyunu başarıyla geçenler doksan iki dakikalık yeni uzun metrajlı filmin bir başka parçasını izleme hakkı elde ediyorlar.

Siberuzayın bereketli toprakları mı, kültürel çöplük mü?

Yeni medyayla birleşen yeni sanat algısı, başta da dediğimiz gibi, sadece sanatçılara değil, sıradan insanlara da üretim ve yayın imkânı tanıyor. Milyonlarca insan siberuzayda her gün sayısız resim, video, hikâye ve her çeşit bilgiyi paylaşarak, *siberuzay* kelimesinin mucidi William Gibson'ı haklı çıkartacak şekilde 'ortak bir sinir sisteminde' buluşuyor. Ama siberuzayın enerji dolu, bereketli toprakları henüz en olgun, en görkemli meyvelerini vermeye başlamadı. Kimilerine göre "aşırı nüfus ve aşırı bilgi çağında" yeni teknolojilerin sağladığı olanaklar özgür bir ortamdan çok, kullanamayacağımız çoklukta bilgiyi önümüze yığarak bizi içinde boğan bir hapisane, kültürel bir çöplük yaratıyor. İnternetteki arama motorlarının sorduğumuz her soruya verdiği milyonlarca cevap ve önümüzde açılan yüzlerce pencere bize gerçekten bir yanıt sunuyor mu? Yoksa çoğaldıkça bilgi daha ulaşmaz ve daha güvenilmez mi oluyor? Bu kadar bilgiyle ne yapacağız?

Yeni medya kuramcısı Lev Manovich'e dönecek olursak; dünyanın mitler ve dinler yoluyla açıklandığı eski çağlarda insanların bilgiye erişiminin kısıtlı oldu-

ğuna, bugünse sınırsız bilgiye ulaşabildiğimiz halde bu bilgilerin kapsayıcı bir anlatıda bir araya gelerek dünyayı açıklamaktan aciz olduğuna dikkatimizi çekiyor kuramcı. Yeni medyanın da her medya gibi kendi dilini bulmasının ve bu dille elektronik veritabanlarında biriken kültürün bütünlüklü ve tutarlı bir hikâye oluşturarak bize yaşadığımız çağı anlatmasının gerekliliğine işaret ediyor. Bu yeni dil,

kuşkusuz yeni medyanın karakteristikleri doğrultusunda çizgisel ve hiyerarşik olmayan bir anlatıma sahip olacak. Ama öyleyse 'evvel zaman içinde' diye başlama-yan ya da 'onlar ermiş muradına' diye bitmeyen bir hikâye nasıl anlatılacak? Tulse Luper gibi mitolojiler, "multi-medium" projeleri bu soruya şimdiye kadar verilmiş en estetik yanıtlar aslında. Ancak Manovich'in bu noktada dikkat çektiği

Türkiye'de e-kitabın önünü sizce kimler tıkıyor, siz tıkadığınızı düşünüyor musunuz?

Münir Üstün

2018 yılına gelindiğinde dünya genelinde kitap yayıncılığının % 30'unun dijital bir hal alacağı söylenirken, internetin çok rağbet gördüğü bir ortamda dijital yayıncılığa daha ne kadar soğuk bakabilir yayıncılar, doğrusu ben de çok merak ediyorum. Bizim okuyucularımızın global seslere açık olduklarını, dünyayı yakından takip ettiklerini biliyoruz. Yayıncılarımız da aynı şekilde dünyayı ve yayıncılık trendlerini çok yakından takip ediyorlar. Yayıncılarımızı korkutan ve dijital yayıncılıktan soğutan yegane olgu GÜVEN meselesi. İnternet ortamında yapılan satışların netliği konusunda yayıncılarımızı ikna eden şirketler bu işin yol almasını hızlandıracaklardır. Yayıncılarımız ve onları temsil eden meslek birlikleri, dernekler dijital yayıncılıkla ilgili hukuki düzenlemelerin yapılmasını ve yazarlarla, çevirmenlerle, ajanslarla nasıl bir paylaşım içerisinde gireceklerini henüz kestiremiyorlar.

Bu sebeple Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda dijital yayıncılığı düzenleyecek açık ve net hükümler getirilmeli, sahibi belirsiz eserlerin kullanımı FSEK kapsamında net olarak belirlenmeli. E-kitap bir kültür ürünüdür, çoğaltma ve yayma haklarının kullanımına bağlı, basılı ya da CD kitaplar gibi bir çoğaltma yöntemidir. E-kitabın vergilendirilmesinde kâğıda basılı kitaba uygulanan vergi oranları geçerli olmalıdır. Dijital çağda çağın gereklerine uyulmalıdır. Dijital yayıncılıkta yayımlama özgürlüklerine riayet edilmeli ve İnsan Hakları sözleşmelerine tümüyle uyulmalıdır.

Klasik kitap pazarı ile dijital birbirinden çok farklı. Klasik pazarda 1000-2000 kitap basıyorsunuz ve telif, ajans ve çevirmen hukukunu biliyorsunuz. Dijital kitaplar tek tek satılıyor. Bu tek satışlara yazar, çevirmen ve ajanslar nasıl bakıyorlar. Yayıncı ile aralarında nasıl bir hukuk gelişecek. Bu sorulara karşılıklı olarak cevap verildiğinde, dijital ortamda satış yapacak olan kuruluşlar güvenlikle ilgili garantiler verdiğinde, FSEK'le ilgili gelişmeler kaydedildiğinde dijital yayıncılık hızla ilerleyecektir. Dünyadaki bütün yayın sektöründe olduğu gibi e-kitap ticaretinin ülkemizde de çok hızlı bir şekilde gelişeceğini ve yayıncılık sektöründe önemli bir pazar payı elde edeceğini görüyoruz. E-kitabın önünü şu anda yayıncılar, ajanslar, çevirmenler, yazarlar, dernekler, meslek birlikleri, yani sektörün bütün bileşenleri tıkıyor diyebiliriz.

İnternet sitesinin bloguna yazan hayranlar her gün Tulse Luper'in hikâyesinin yeni bir parçasını hayal güçleriyle var ediyorlar.

önemli bir ayrıntı da var: Bu türden projelerin izleyici/okuyucu/dinleyicileri bir hikâyeyle karşı karşıya olduğu yönünde kandırmaları... Doğruyla yalanın birbirine karışması, birbirlerinin yerlerini almaları. Yoksa olmayan bir hikâyenin peşinde ve de daha fenası, içinde miyiz? Zaman gösterecek elbette...

Yok olma paranoyası

Hem sanatçıların hem de sıradan insanların dijital yollardan üretim ve yayım hakları denince hem ticari hem de hukuki olarak işler karışıyor tabii... Öncelikle aracı organlar; yayınevleri, plak şirketleri, yapım şirketleri geleneksel anlamda işlevlerini kaybetmeye başlıyorlar. Dijitalleşmeyle birlikte piyasaya hâkim olan yok olma paranoyasının, durup düşününce, aslında ortaya yeni ve daha anlamlı bir var olma mücadelesi koyduğunu görüyoruz. Ancak gördüğümüz bir diğer şey de, yapılan bütün düzenlemelerin çoğunlukla eski piyasa düzenini koruma amaçlı olduğu. Ülkemizdeki yayıncılar birliğinin e-kitap karşısında taktığı tavrı ve aldığı kararlar, müzik sektöründe ortaya çıkan Müyap-Mesam gibi örgütlenmelerin sanatçıların dijital teknolojilerden faydalanmasını engelleyici tutumları vb. İlimizdeki en büyük kara delik ise, piyasanın korsanla mücadele adı altında dijitalleşme süreciyle mücadele ettiği gerçeği. Ve iç burkucu bir şekilde sansüre hizmet edildiği. Oysaki elimizdeki bütün veriler korsanla mücadelenin dijital teknolojiye geçtiğini gösterir nitelikte.

Önümüzde çok basit bir denklem var aslında. Dijital teknolojinin hayatımıza gi-

rişi ve tüm sanat dallarında aracı kurumları bertaraf etmesi bir yandan kaliteyi düşürme tehlikesi taşıırken bir yandan da deneysel ürünler kendilerine yer buluyor. Bu kültürel olarak, basılı bir kitabı, yağlıboya ile yapılmış bir resmin aslını, filtrelenmemiş bir fotoğrafı sanat adına mutenalaştırırken, dijital sanat ürünlerinin de hayatımızda yer bulması demek. Öyleyse aracı kurumların üzerine düşen şey en başta, dijital teknolojiyi bir anlamda kabul ederek, dolaşımdaki sanat ürünlerini filtrelemek, daha kaliteli olanları olmayanlardan ayırmaya yardım etmek. Aslında ticari olduğu kadar, kültürel bir hizmetten de söz ediyoruz. Aksi takdirde Manovich'in işaret ettiği tehlikeyle burun burunayız demektir, yani olmayan, yalan hikâyelerin peşinde ziyan olacağımız günler yakındır.

Olmayan hikâye sözü elbette aklımıza ilk olarak edebiyatı düşürüyor. Elektronik mürekkebin keşfi hayatımıza elektronik kitapları soktuğundan beri hem dünyada hem de özellikle ülkemizde yayın dünyası ciddi bir sarsıntı geçiriyor. Bu sarsıntının temel sebebi birbirini bugüne kadar neredeyse yok etmek üzere kurulmuş olan, (ve bu yüzden de hâlâ bir sektör olamamaktan mustarip) yazar-çevirmen/yayıncı/dağıtımçı üçgeninde yayın sektörünün dengelerinin tamamen değişecek olması gerçeği. Eğer e-kitabın hayatımıza girmesine tamamen izin verilirse, yayıncı son derece ağır dağıtım anlaşmalarından kurtulacak, yazar-çevirmen hak ettiği ücreti kazanacak ve en önemlisi okurla yazarın arasını açan yüksek ücretlere veda edilecek. Değim gibi eğer izin verilirse... Ancak yok olma paranoyası hem müzikte hem edebi-

yatta yoğun bir şekilde kol geziyor ki Müyap, Türkiye Yayıncılar Birliği ve Basın Yayın Birliği'nin aldığı kararlar yayıncıların, plakçıların işini kolaylaştırmaktan çok tuhaf bir şekilde onların işlerini bir nevi ellerinden almak doğrultusunda ilerliyor.

Kitaplardan kurtulamayacaksınız!

Hem yayıncının hem de yazarın haklarını koruyacak ortak bir telif sistemi belirlemek, şartlar konusunda fikir birliğine varılmasını sağlamakta aracı olmak yerine, sektörü belirli bir standarttan yoksun, hak ihlallerine açık bırakmanın mantığının ardında ne olabilir?

Dijital teknolojinin önümüze açtığı kapıyı; tekelcilikten kurtulmak, korsanla mücadele etmek, haksız rekabeti önlemek gibi "piyasa"ya faydalı olanaklardan yararlanmak için bizi durduran şey ne? Korku mu? Yoksa cehalet mi? Umberto Eco *Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın*'da korkunun ne kadar yersiz olduğunu altını çiziyor. "Ya kitap, okumanın 'maddi ortamı' olarak kalacak ya da kitabın, matbaanın icadından önce bile, hep olageldiği şeye benzeyecek bir şey çıkacak ortaya. Kitap nesnesinin etrafındaki çeşitlenmeler beş yüz yılı aşkın süredir onun ne işlevini değiştirdi ne de sentaksını."

Zira kültürelde ziyade ticari rantla ilgili olan bu korku, bizde olmasa da dünyada yavaş yavaş gideriliyor. Öyle ki, geçtiğimiz günlerde ABD'de e-kitap satışlarının basılı kitap satışlarını geçtiği açıklandı. Bu doğrultuda da özellikle sosyal medya ortamlarında, basılı kitaba dokunmanın,

mürekkebi koklamanın ne kadar güzel bir şey olduğu söylemi yerini, e-kitabın çevre dostu olduğu gerçeğine, kitapların ucuzlaşmasının kültürel önemine, yayın dünyasının kendisini entelektüel açıdan geliştirmesi ve editörlük kurumunun anlamını bulacağı beklentisine bırakmış durumda.

Aslında bütün bu karmaşanın içinde dikkat etmemiz gereken bir nokta var. O da dijital teknolojilerin var olan türleri dönüştürmek yerine daha çok kendi türlerini üretmeleri. Bu da korkunun yersizliğini vurgular nitelikte. Edebiyata baktığımızda dijital teknolojiyle birlikte ortaya çıkan e-kitap, blog kültürü ve bilgisayarda kaydedilip internet üzerinden yayıma giren müzik eserleri, video filmler bunun en açık örnekleri. Hâlâ film çekiliyor, hâlâ albüm yapılıyor, hâlâ kitap basılıyor ama bir yandan da yeni teknoloji ürünleri hayatımıza kendi tarzlarında giriyor. Üstelik yeni bir dil yaratarak... İnternetin dili şüphesiz ki görsel bir dil. Bu yeni dil türlü mecralar aracılığıyla etrafa sızsın da asıl özünü yine internette buluyor ve var olan türleri görece etkilemiyor. Kültürel olarak bu çoklu ortam bir film yapımcısının *off the record* olarak yaptığı bir tespiti anımsatıyor ister istemez: "Korsan film alan ya da internette film indirenler zaten benim izleyici kitlemin içinde değil ki. O insanlar korsana ulaşamazlarsa ya da internet üzerinden filmimi bulmasalar zaten gelip benim filmimi izlemeyecekler. Kişisel görüşüm büyük bir kaybım olmadığı yönünde, olsa olsa hiç ulaşamayacağım insanlara ulaşabiliyorum." Yine ünlü bir yönetmenin kendi çapında yaptığı küçük bir araştırma da bu yapımcının görüşlerini destekler nitelikte: Çektiği filmin aynı anda hem DVD'sini hem de korsanını çıkaran yönetmen hiçbirinin birbirinin önünü kesmediği görüşüne varmış. Korsan meselesinde onlara hak vermek belki çok zor, hele ki iş kitaplara ve müziğe gelince, ama dijital teknolojilerin eskilerin önünü kesmeden kendilerine farklı bir yer açtığı gerçeği de su götürmez görünüyor.

Ama hal böyleyken mesela dijitalleşme sürecine ayak uydurmaya çalışan Müyap gibi bir örgütün aldığı son kararlarla, şu anda tüm blog yazarları ve forum sahipleri telif haklarından dolayı birebir suçlu durumda. Zira Müyap'ın koruma altına al-

İnternet üzerinde serbest paylaşım sizin için ne ifade ediyor?

Radyo, televizyon ve basın gibi geleneksel yayıncılık ortamlarından farklı olarak internet tek tek bireylerin yayın yapmasına olanak sağlayan bir yapıya sahip. Kişisel sayfalar, bloglar, sosyal paylaşım ortamları ve şimdiden öngöremediğimiz ama yakın gelecekte çeşitlenerek çoğalacak olan internet işlevleri kişilerin düşüncelerini yayma fırsatı yaratıyor. Demokratik ve özgür bir dünyada bu hakkın sınırsızca kullanılması gerekir. Ancak bu sonsuz paylaşım olanağı iki sorunu da beraberinde getiriyor ki ikisinin de kolay bir çözümü olduğunu düşünmüyorum: Birincisi, telif eserlerin izinsiz paylaşımı; ikincisi nefret söylemlerinin yayılması. Her ikisinin de sınırlandırılması düşünce ve ifade özgürlüğüne kimi kısıtlar getirir. Herhangi bir ortamı denetlemeye kalkıştığınızda karşınıza çıkacak olan bir durumdur bu. Ama bu sakıncalı durumun ya hep ya hiç düzeyinde de algılanmasının yanlış olacağını düşünüyorum. Daha geleneksel yayın ortamlarını örnek olarak ele alıp tartışmakta yarar var: İleri demokrasi olarak görülen ülkelerde nefret suçları dışındaki tüm görüşlerin medyada ifade edilmesi üzerinde herhangi bir baskı, yasaklama veya sansür olmadığını biliyoruz. Kitle iletişim araçlarında da aynı şekilde düşünceler özgürce ifade ediliyor. Eğer biri nefret suçu işliyorsa mahkemelerde hesabını veriyor. Bu tür bir temel demokratik ilkeye sadık kalarak davranmamızda yarar var. Ancak pratikte hiç de böyle olmayacağını tahmin etmek zor değil. Özellikle ülkemizde denetim ve sansür mekanizmasının bir cumhuriyet içtihadı olarak devletin ve devletin resmi ideolojisinin korunması ve kollanması amacıyla her zaman demokratik ve eleştirel düşüncenin karşısında kullanıldığını biliyoruz. Denetleyicilerin yakın zamanda yaşanan Hrant Dink davasında sosyal paylaşım ortamlarındaki korkunç nefret suçlarını görmezden geldiğine tanık oluyoruz. İşin kötüsü bu tür suçlar sadece sosyal paylaşım ortamlarındaki tek tek bireylerle sınırlı değil, gazetelerde ve televizyonlarda açık açık işlendiği halde denetlemekle görevli kurumların kılını kıpırdatmadan izlediğini de görüyoruz. Dolayısıyla, internetin sağladığı özgür paylaşım ortamlarının gelecekte bizi daha iyi bir dünyaya götüreceği konusunda iyimser olmakla birlikte, ülkemizdeki muhafazakâr derin devlet ruhunun her geçen gün güç kazanmasından dolayı da endişeliyim.

Murat Gülsoy

dığı sadece mp3'ler değil tüm video klipler, hatta canlı yayın performansları. Dolayısıyla internet üzerinden yapılan tüm paylaşımlar yasal olarak artık suç. Eleştiriler hak aramanın, emeği korumaya çalışmanın sansür boyutuna geldiği yönünde. Ve yine aynı soru çıkıyor karşımıza; yapılan hukuki düzenlemeler sanatçıyı ve onun izleyicisini/dinleyicisini mi koruyor, yoksa aracı şirketlerin ticari çıkarlarını mı?

Piyasa, doğası gereği elbette ticari çıkarlarını koruyacak, fazlasını beklemek belli ki safdillik oluyor. Gerçek değişim yine dijitalleşmeyle önüne geçilemez bir

şekilde değişen sanat algısını yaratanlar aracılığıyla gelecek gibi görünüyor. "Hak verilmez, alınır" sözünü doğrularcasına iş artık sanatçılar ve onları izleyen/dinleyen/okuyanlara düşüyor. Her hikâye önce onu yazanın sonra da okuyanıdır ne de olsa...

Kaynaklar

- Çoğul Estetik, Jale Nejdert Erzen, Metis, 2011.
- Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın, Umberto Eco-J.C. Carrière, çev: Sosi Dolanoğlu, Can Yayınları, 2011
- Üçüncü Dalga, Alvin Toffler, çev: Selim Yeneri, Koridor Yayıncılık, 2008

Dijitalleşme hayata nasıl yansıyor?

Metroda, kafelerde artık sıklıkla e-kitap okuru, tablet kullanıcısı görebilirsiniz. Hatta dergileri ve özellikle gazeteleri artık dijital yüzey üzerinden dokunmatik olarak sayfaları çevirerek okuyoruz, öyle değil mi? Peki, sayfaların hissettirisi duyarak o sayfaları çevirmek yakında mazi mi olacak yoksa?

Bu sayımızın kapak konusu sanatta dijitalleşmeyi konu alınca, "Dijitalleşme süreciyle ortaya çıkan yeni uygulamalar sanata, hayata nasıl yansıyor?" sorusuyla yola düştük. Sanatla ilgili işlerde çalışanların yorumları daha çok nostaljik duygular üzerinden yürüde, dijital ürünlerin hayatımızın vazgeçilmezi olduğu görüşünde yorumlar birleşiyor. Bir şemsiye satıcısı, "Teknoloji hız getirdi ama biz halk olarak pek hızlı ilerlemiyoruz," derken; bir üniversite öğrencisi işi, "Dijital, elini emeğimden çek," demeye kadar götürüyor.

Dijitalleşme anlık tüketimler yaratıyor

Tuba Verir, Radyo-Televizyon öğrencisi (20)

Sanatta dijitalleşme dozunda olmalı. Teknoloji ulaşılabilirlik sağlıyor ama her şeyin de çok çabuk tüketilmesine neden oluyor. Dijitalleşmenin getirdiği ortam, sanatta anlık tüketimler yaratıyor. Benim daha çok nostaljik bir tarzım var. Şu an okuduğum kitap, davası devam eden *Ölim Pornosu*. Kitap, kadının metalaşmasını eleştiren bir kitap. Diyelim ki yasaklandı, internete sızdırılınca okuyabiliriz; bu açıdan dijital ortamın olumlu yanları var. Normal şartlarda bir kitabı internetten, e-kitaptan okumam, çünkü dokunmam ve hissetmem lazım. Hakan Bıçakçı twitter hesabında şu benzetmeyi yapmıştı ve çok hoşuma gitmişti: "AVM'de izlenen sinema eldivenle okunan kitaba benzer." Artık herkes bilgisayarlarda, evinde müzik yapıyor. Böylece kaliteli müzik yapmak daha zor oluyor.

Photoshop'la resim yapmak ile tuvalde resim yapmak aynı şey mi?

Suat Ölçer, emekli (50)

Teknolojiyi takip etmek çok önemli, teknoloji olmadan olmaz. Sanat ve sanatçı emek verdikleriyle öne çıkar. Teknoloji bu emeğe engel değil tabii ki. *Photoshop* aracılığıyla resim yapmakla tuvalde resim yapmak aynı şey mi? Bana göre bir sanatçının ürettiğinin aynısını bir başka sanatçı üretmediği zaman sanat olur. Dijital aletlerle kopyalarsak sanattan uzaklaşmış oluruz. Ben vatandaş olarak hem dijitalden hem de emekten yanayım. Eskiden arabada müzik dinlemek için onlarca kaset taşırdık; şimdi MP3 gibi minicik bir kutuya binlerce müzik koyup dinleyebiliyoruz. Yani dijital emek de güzel!

Teknoloji ucuzlatıyor

Züheyir Kesici, şemsiye satıcısı (21)

Gazeteler şimdi internetten okunuyor, bu benim çok zoruma gidiyor. Her şey bu yolla çok ucuzladı. Demirören AVM'nin yanında şemsiye satıyorum. Şu Demirören'e bir bakın, bir de diğer eski binalara... Teknoloji nasıl değiştiriyor bir binayı görün... Şimdiki mağazalara bakın, satılan ürünler hep hızlı tüketimin getirdiği ürünler. Teknoloji hız getirdi ama biz halk olarak gelişim açısından hızlı ilerlemiyoruz. İnsan ilişkilerini öldürdü. Bir tek ölümler ve deliller değişmez. Her şey değişmeye mahkumdur.

Sinema kültüdü; eğlence oldu

Muazzez Karakan, Beyoğlu Sineması gişe görevlisi (32)

Beyoğlu Sineması'nda alternatif filmler oynuyor. Teknoloji ürünü 3D filmler diğer filmleri biraz gölgede bıraktı. AVM'deki o konforlu sinemalar entelektüel filmlerin gösterildiği bizim gibi sinemaların kazancını olumsuz etkiledi. Dijital aletlerin sinema sanatına getirdiği artıları ve eksileri konuşsak sabahı bulur. Örneğin, ses sisteminin iyi olduğu dev ekranlı televizyonlar çıktıktan sonra insanlar evinde sinema izlemeye başladı. Sinemaya gitmek bir kültürken artık bir eğlence, bir ilginçlik oldu neredeyse. Çoğumuz internette, korsan DVD'den film izliyoruz. Bu da günümüz ekonomisinin getirdiği mecburi şartlar aslında.

Dijital ürünler soğuk!

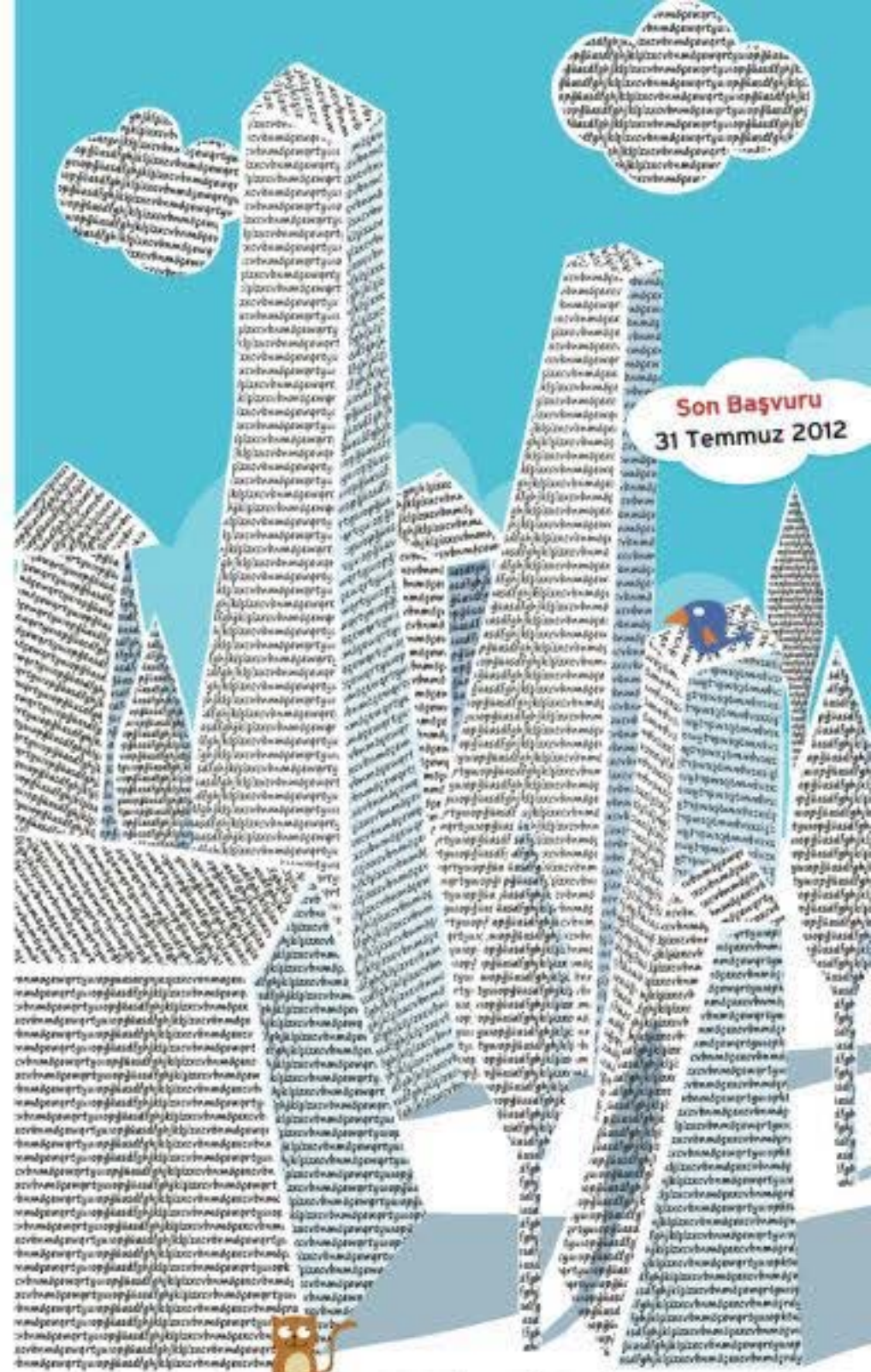
Gülnaz Kojali, işletmeci (40)

El emeği göz nuru satıyorum. Şu yazmaların hepsine kadın eli değdi. Bir de hazır baskı var. İnanın arada o kadar fark var ki... Hazır baskı kusursuz, ama soğuk. Elle yapılan simetrik olmasa da sıcak, sıcacık hem de. Hayatta da böyle, dijital eşyalar girdikçe hayatımıza üşüyor aslında.

Önemli olan kalıcılık Gürol Sözen, heykeltıraş, ressam

Her çağdaş üretim mutlak yenilikleri getirebilir, önemli olan sonunda kalıcı olarak ne yansıyacağı topluma... Binlerce yıldan beri bizim tanık olduğumuz tek olgu bu. Binlerce yıldan beri eskimeyen sanat ürünlerinin eskiletilmeyeceğine inanıyorum ve yarınlara sanatının da gene binlerce yıl önce var olanların hükmünün geçeceğine inanıyorum. Bu arada söylemek isterim ki teknolojinin yarattığı özgür ortam mutlak bu söylediklerimi etkileyecektir...

Son Başvuru
31 Temmuz 2012

Yarışmamızın 10. yılı

2012 tudem edebiyat ödülleri

ÖYKÜ YAŞAMDİR

Seçici Kurul

Prof. Dr. Nuran Özyer
Mucize Özunal
Aytül Akal
Mehmet Atilla
Nilay Yılmaz

Ödüller

BİRİNCİLİK : 5.000 TL
İKİNCİLİK : 4.000 TL
ÜÇÜNCÜLÜK : 3.000 TL
MANSİYON : 1.000 TL

Yarışma Koordinatörü
Mavisel Yener

www.tudem.com

Dave Eggers, çağdaş Amerikan edebiyatı adına önemsenmesi gereken, güncel edebiyat okuma listelerine alınması gereken bir yazar.

Şey nedir? Evet şey. Bir sözcük. Ben yazdım, siz okudunuz ve aklınızda bir imge belirdi. Eşya canlı üçüncü tür varlık ıslak beşinci boyut iğrenç tanıdık mavi korkunç kocaman boşluk zerre gaz toz bulut ağır. Hiçbir kısıtlaması yok şey olmanın. Tarif etmeniz de gerekmiyor.

Kurmaca oyunu bu. Tek kural var. Yazarın hayal gücüyle okurun hayal gücünün, sayfaları ve sözcükleri terk ederek, duyularla algıladığımız dünyadan çıkarak, farklı bir gerçeklikte karşı karşıya gelmesi ve göz göze bakması. "Şeyi görüyor musun ne kadar kurak ve sarı" der yazar, "Evet tıpkı deniz gibi" der okur ve anlaşırlar. Çünkü o hayal güçlerinin buluştuğu diyarda ampirik kurallar yoktur.

Yazar, okurdan önce gitmiştir o diyara ama yolda okura eklemek kırıntıları bırakmıştır. Kapılar açmıştır, tüneller ve merdivenler inşa etmiştir. Davettir her kitap. Ve

Gerçek dünyanın aynısı, biraz daha tüylüsü

“Ne yazık ki kullanılan dil, çocuk gözüünden yazılmış bazı romanlarla kıyaslandığında, biraz yavan kalıyor. Ama aynı Eggers, vahşi şeyler adasındaki yaratıkların diyaloglarında ise çok daha zekice bir dil kullanmayı başarmış.”

bu davet en çok çocuk edebiyatında ve çocuk kitaplarında karşı konulamaz, büyülu ve akıl çelicidir. Çocuklar da bu daveti hemen kabul eder ve yazarın gösterdiği yoldan kaybolmadan giderek hayal gücünün krallığına ulaşır. Bu nedenle çocukken okuduğumuz kitaplar kıymetlimiz oldu. Aynı nedenle, günlük hayatla başa çıkamadığımız anlarda o çok sevgili çocukluk kitabını tekrar okumaya sığındık.

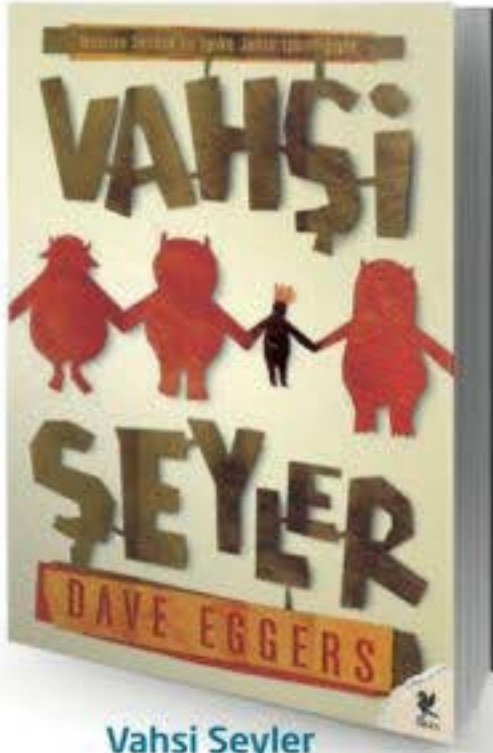
Maurice Sendak'ın 1963'te yazdığı ve resimlediği *Where The Wild Things Are*, bir nesil Amerikalı için işte böyle çocukluk dönemi kıymetlisi bir kitap. Dave Eggers, Sendak'ın onayını alarak, önce bu 10-12 cümlelik kısacık çocuk kitabını senaryolaştırır ve 2009 yılında Spike Jonze'un yönettiği bir film olur. Sonra bu senaryoyu *Wild Things-Vahşi Şeyler* adıyla romanlaştırır. Hem kitabın kahramanı Max'e, hem yaratıkları vahşi şeylere farklı birer kişilik ve arka plan hikâyesi vermesi okurları da, eleştirmenleri de rahatsız etti tabii. Ne cüretle, her çocuğun kendi hayal gücünde yaşattığı vahşi şeyler diyarını tekeline alırdı Eggers? Max, evrensel bir çocuktu. Eggers'in onu bir Amerikan mahallesine yerleştirmeye ne hakkı vardı? *Where The Wild Things Are*, Türkçeye çevrilmemiş, hiçbirimizin çocukluk kitabı olmamış, o halde önyargısız ve kendi değeri üzerinden okuyabiliriz Eggers'in *Vahşi Şeyler* romanını. Dave Eggers, çağdaş Ameri-

kan edebiyatı adına önemsenmesi gereken, güncel edebiyat okuma listelerine alınması gereken bir yazar.

Çocuk kitabı değil

Vahşi Şeyler, bir çocuk kitabı değil, tıpkı Roald Dahl kitaplarının ya da *Sineklerin Tanrısı*'nın çocuk kitabı olmadıkları gibi. Kitabın kahramanı Max küçük bir çocuk. Bütün bir neslin ve modern toplumun hayal kırıklıkları, yalnızlıkları, terk edilmişlikleri ve kayıplarını içinde hissedilen bir çocuk. Öfkeli, yalnız, yıkıcı ve şiddete eğilimli. Küçük dünyasında, onu güvende tutacak her şey yıkılıp yok oluyor. Okulda öğretmenini güneşin bir gün öleceğini; dünyanın sonunun geldiğini söylüyor. Yaşadığı mahallede kentsel dönüşüm diye evler yıkılıyor. Sokaktaki çocuklar kardan yaptığı kaleyi yıkıyorlar. Anne babası boşandığı için babasının terk ettiği evde bile kendine kaleler yapıyor, sığınıyor. Annesinin bir erkek arkadaşı var. Ablası artık onunla oynamayacak kadar büyümüş. Max ilgi ve sevgi istiyor ama istemeyi bilmiyor. Annesini bir kavga anında ısırtıyor, ablasının odasını tahrip ediyor, zavallı köpek bile elinden zor kurtuluyor. "Sen içinde oldukça bu ev karmaşa halinde!" diye bağırıyor annesi.

Max, kaosu dindirmek, kontrolde olmak, yalnızlığı ve hüznü bitirmek, sevmek, güvende olmak ve boşluğu doldurmak için kendine bir fantastik dünya ya-

Vahşi Şeyler
Dave Eggers
Siren Yayınları
Çeviri: **Begüm Güzel**

ratıyor ve hayal gücünün ürünü bu dünyaya sığmıyor. Bu dünyada birtakım yaratıklar, canavarımsı vahşi şeyler var. Her biri aslında Max'in kafasından geçen soruların, aynı zamanda Max'in hayatındaki karakterlerin birer yansıması. Mutlu olmak için kaleler inşa etmek, inşa edilen kale mutluluk vermeyince onu yıkma teması fantastik dünyada da devam ediyor. Aslında gerçek dünyada Max'in hayatındaki bütün detayların, fantastik dünyada bir karşılığı olması titizlikle düşünülmüş ve eksiksiz olarak vahşi şeyler adasının bir parçası yapılmış.

Yaratıklar o kadar iri ve güçlü ki, bazen küçük bir dokunuş bile çok yıkıcı olabiliyor. Bazen çocuk gibi şımarık ve naif, bazen yaşlı bir ermiş gibi bilge bu vahşi şeyler. Kolay kandırılıyorlar ama aslında küll yutmuyorlar. Max, iyi niyetli manipülasyonlarıyla vahşi şeylerin de hayatlarını karmaşıktırıyor. Max'in hayalinde kaçtığı bu fantastik dünya her şeyin oyun olduğu, herkesin mutlu olduğu, kötülerin, kavgaların, öfkelerin olmadığı bir dünya değil. Karanlık, karamsar, biraz da nihilist bir hava hâkim. Gerçek dünyanın aynısı, belki biraz daha tüylüsü.

Max'i tam anlamıyla mutlu etmiyor bu kaçış ama ona kendi anlayacağı ve kabulenebileceği bir dille gerçek dünyayı anlatıyor. Max bu fantastik diyarın vahşi sakinlerinden ne kadar farklıysa ve onların dert-

Vahşi Şeyler, bir resimli çocuk kitabı olarak yaratılıp filme dönüştürülmüş, sonra da filmin senaryosu üzerinden romanlaştırılmış bir hayal ürünü.

lerini çözmede ne kadar yetersizse, gerçek dünyadaki 'vahşi' ve başına buyruk yetişkinlerden de o kadar farklı olduğunu anladığında öfkesi geçiyor.

Asla eve dönemezsin

Kitabın, vahşi şeyler adasında geçen fantastik bölümüne kadar olan, Max'in gerçek hayatının anlatıldığı giriş bölümlerinde biraz fazla didaktik bir modern toplum eleştirisi var. Arka arkaya kullanılan yıkım ve oyundan kale gibi metaforlar Eggers'in derdini fazlasıyla anlatıyor. Fazlasıyla. Max'in gözünden dünyanın algılanmasını hedeflemiş bakış açısı ve anlatım, yazarın kendi fikirlerini saklayamıyor, belki de saklamaya bile çalışmıyor. Dave Eggers, Max'i çok iyi anlamış ve onu çağımızın yalnız çocuğu, kendi hayal dünyasının kralı yapmış. Ne yazık ki kullandığı dil, çocuk gözünden yazılmış bazı romanlarla kıyaslandığında biraz yavan kalıyor. Aynı Dave Eggers, vahşi şeyler adasındaki yaratıkların diyaloglarında ise çok daha zekice bir dil kullanmayı başarmış. Yaratıklar, iyi ile kötü, tehlikeli ile güvenilir olma arasında gidip gelen hercai karakterler olarak çok ilginç.

WHERE THE WILD THINGS ARE

STORY AND PICTURES BY MAURICE SENDAK

1963 tarihli *Where The Wild Things Are* adlı çocuk kitabı, yazarı Maurice Sendak tarafından resimlenmişti.

Where The Wild Things Are, beyazperdeye de uyarlanmıştı.

Amerikalıların büyümek, erişkin olmak ile ilgili kullandıkları bir deyiş vardır. *"Asla eve dönemezsin"* derler. Evden uzakta geçirilen zamanda kaçınılmaz bir değişim geçirirsin. Geri döndüğünde her şey yabancıdır, her şey bıraktığın gibi kalsa bile. Büyümek budur. Sonuçta Eggers'in *Vahşi Şeyler*'i bundan öte bir mesaj vermiyor.

Hayal etme yeteneği

Kitabın önemsedigim değeri, yaratıcılık süreciyle ve insanın hayal gücünün katman katman yeni boyutlar inşa edebilme yeteneğiyle ilgili. *Vahşi Şeyler*, bir resimli çocuk kitabı olarak yaratılıp filme dönüştürülmüş, sonra da filmin senaryosu üzerinden romanlaştırılmış bir hayal ürünü. Kitap mı, film mi, roman mı tartışmasında asıl kavga, ilk yazarla ilk okurun kolektif olarak yarattıkları hayali evren üzerine yeni evrenlerin yaratılması meselesinden çıkıyor. Tanıdık kavramları ve önkabulleri yerlerinden ederek, onları yeni diyarlara taşımak, kaleleri yıkmak gibi algılanıyor. Boyama kitaplarını çizgilerin dışına çıkarak, sayfada hiçbir boşluk bırakmayarak boyayan, sonra da bu resmi kendi hayal gücünün zaferi olarak gösteren çocuklardan bir farkı yok Dave Eggers'in. İnsanoğlu olarak böyle bir yeteneğimiz olduğunu kutlayacağımıza, ilk resmi kim çizdi kavgasına düşmek ne büyük zaman kaybı.

Dünyayı yok etmeden önce, durup bir düşünelim...

“Herkesi birbirine benzeten bir torna mekanizması kurmanın, kısa vadede müthiş bir tiyatro gösterisi sergileyeceği aşikâr, ama uzun vadede...”

Hükmetmeye çalıştığı dünyanın çıkardığı felaketlere maruz kalan insanoğlu, felaketin ertesinde büyük bir hırsla yeniden kalkınmaya, daha rafine bir modernliğe yöneliyor.

İnsanoğlu hiç durmadan yayılan bir tür. Tarih öncesinde ve tarih boyunca bulunduğu her yeri kendisine tabi kılma konusunda büyük ısrar göstermiş. Dünyayı ele geçirme, kendine mal etme, içini dışına çıkarma, doğasını kontrol etme, paylaşma mücadelesini hiç durmadan vites artırarak sürdürüyor. Yeri geliyor birtakım insanlar diğer insanları da yönetmeye, tahakküm altına almaya başlıyor, yeri geliyor insanlar birbirleriyle savaşıyor. Birkaç yüzyıl öncesine kadar insanoğlunun dünya üzerindeki tahakkümü ancak cirmi kadar olurken, Aydınlanmayla birlikte birdenbire tahakkümün boyutları asimetrik olarak değişti. Bilimi şiar edinen insanoğlu zamanı, mekânı, doğayı, bitkiyi, hayvanı, insanı ve geri kalan her şeyi yönetebildiğini, değiştirebildiğini, yönlendirebildiğini fark etti.

O gün bugündür dünya üzerindeki sayısını milyarlara ulaştırdı ve her geçen gün daha da çoğalıyor. İnsan açısından değil de bambaşka bir açıdan baktığınızda, ürpertici bir yayılmayla karşılaşmaktasınızdır.

Aydınlanmayla açılan bu döneme yaygın olarak modernlik deniyor. Uygarlık da deniyor, ancak kadim uygarlıkların varlıkları ve o uygarlık dönemlerinde insanın bu ölçüde dünyaya hükmetmemiş olması, bu kelimeyi kullanmaktan imtina etme yol açıyor. Modernlik de oldukça tartışmalı bir kavram, ancak şahsi olarak net bir kerteriz nokta var bu kavramda: Modern olmak hayatı insan gözünden ele almaktır, semavi bakış açısını işe karıştırmamaktır. Çıkış noktanız dini olabilir, inançla bakabilirsiniz hayata, ruhani yönünüz kuvvetli olabilir, ama dünyevi sorunlarla ilgilenirken in-

sanı odağa alan bir bakış açısı kullanıyorsanız, modernsinizdir. Son yıllarda, belki aymazlıkla belki de art niyetle oluşturulmuş bir modern/modern olmayan zıtlığının, aslında hayatı algılamakta önümüze çıkarılan bir engel olduğunu çok daha net görmekteyiz. İster kabul edelim ister ayak direyelim, bir kere modern düşünce yayılmaya başladıktan sonra, insan hemen hemen her şeyi kendi çıkarı doğrultusunda manipüle etmek için bilimi eline aldıktan sonra, çalışmaya başlamış mekanizmanın durma ihtimali, kendi kendini yok etmesi haricinde, yok gibi gözüküyor.

Yok olmamak için çaba göstermesi de, insanoğlunun geliştirdiği modernliğin önemli vechelerinden biri. Modern dönem boyunca yok etme kudretini fersah fersah geliştirmiş olsa bile insanoğlu, yok ettiği yerleri yeniden inşa etmeyi de göz ardı etmiyor. Hatta artık büyük ölçüde yeniden yapmak için yok etmeye başladığından da bahsedebiliriz. Bilimi kullanarak ortaya koyduğu teknolojik gelişmeler, bürokrasiler, yaşam alanları mutlak iyi değil, hatta çoğu zaman kötücül sonuçları olan uygarlık unsurları. Endüstrisini geliştirirken doğasını yok eden, ihtiyaç olduğu enerjiyi edinmek isterken çevresini kirleten, sınırları aşmaya çalışırken kendisini yakan insanoğlu, aynı zamanda kendisini ve teknolojisini yenilemeyi de başarıyor. Hükmetmeye çalıştığı dünyanın kimi zaman can havliyle, kimi zaman doğal hareketleriyle ortaya çıkarttığı felaketlere maruz kalan insanoğlu, felaketin ertesinde büyük bir hırsla yeniden kalkınmaya, daha rafine bir modernliğe yöneliyor.

Karınca modernliği karşısında düşünümsel modernlik

Kişinin dünyanın hallerini düşünmesi, kişinin kendisini düşünmesi kişiyi modern kılan bir özellik. İnsanların arasında kişi kimi zaman kendisini dahil etmeye çalıştığı bütünlerin zihniyetiyle düşünmeye çalışsa da, çoğu zaman kendi varlığını fark edip çıkarlarının aslında başka bir biçimde

işlemekte olduğunu anlayabiliyor. Düşünmeye başlıyor böylece, düşündükçe de uzun bir süre işin içinden çıkamıyor muhtemelen, ama yılmadan düşünmeye, öğrenmeye, yaşamla ilgili veri toplamaya devam ettikçe tüm yaşam yeniden şekilleniyor gözünün önünde ve varlığını sürdürmesi için nasıl kendisini uyarlaması gerektiğini, neyin mücadelesini vermesinin doğru olacağını, asıl savunması gerekenlerin neler olacağını idrak etmeye başlıyor. Kişi bireyleşiyor, bireyleşirken de hiyerarşiler otomatizmlerini yitiriyor, sorgulama ve yorumlama yetileri kazanmış kişilerle uzun vadede çok daha esnek, sağlıklı yapılar haline geliyorlar ve insanoğlu tür olarak varlığını bireylerinin kararları ve eylemleri üzerinden dünyaya yaymaya devam ediyor.

Bireyleşme aslında toplumu ortaya çıkarıyor. Modernliğin karınca versiyonunu hayal edenlerin gözden kaçırdığı genelde insanın potansiyelinin serbest bırakıldığında, kendini var ettikten sonra diğerleriyle bir araya geldiğinde artacağı detayı. Herkesi birbirine benzeten bir torna mekanizması kurmanın, kısa vadede muthiş bir tiyatro gösterisi sergileyeceği aşikâr, ama uzun vadede değişikliklere karşı hiçbir uyum sağlayamayacak, katılaşmış bir mekanizma olarak topyekûn bir yıkıma sürükleyecek insanlığı. Koşulları belirleyebilmek, koşullara uygun yaşayabilmek adına insanoğlu kurduğu organizasyonları durmadan düşünüp yenileyerek hareket ettiği sürece, dünyaya verdiği zararı telafi etme ihtimali de bulunuyor. Ancak ne zaman ki insanların bir kısmı bir sebepten üzerlerine bindikleri dalı kesercesine dünyayı ve şeyleri sömürmeye koyulurlar, işte felaketlerin düzeneğini kendi elleriyle yerleştirmeye başlamışlar demektir. Son yıllarda depremlerin, tsunamilerin, fırtınaların, savaşların, otoriter yönetimlerle mücadele eden halk hareketlerinin yansıttığı felaket görüntüleri bu düzeneklerin nasıl işlediğini bize gösterdi ve göstermeye devam ediyor.

Geleceğe ışık tutan bazı çalışmalar

İnsanlığın ve dünyanın halleri üzerine düşünürken elimin altında karıştırdığım birkaç kitap var, saygın ama ismi çok fazla yaygın olmayan çağdaş sosyologların yapıtları. Her biri modernliğin ileri aşamala-

rını, insanoğlunun kimileri için çoktan geliştirilmiş ama pek çoğumuz için henüz rastlamakta olduğumuz kalkınma seviyelerini inceleyerek akademik kehanetlerde bulunan isimler bunlar. Yakın zamanda dilimizde İthaki Yayınları tarafından yayımlanmış olan Ulrich Beck'in *Risk Toplumu – Başka Bir Modernliğe Doğru* bunlardan biri. 1970'lerde Almanya'da kaleme alınmış bu yapıt, yukarıda kabaca bahsettiğim yaklaşımların müsebbibi. Sanayi toplumunun kendisi üzerinde düşünerek başka bir aşamaya geçtiğini, bunun da uygarlığın heptem olmanın yan etkilerini hesaplayan ve düzeltmeye çalışan "risk toplumu" adıyla adlandırılmasının uygun olacağını söylü-

yapıt, teknolojinin insanlar tarafından ele alınma biçimini ve teknoloji politikalarını inceliyor. Risk toplumu ve alternatif modernleşme üzerine kalem oynatmış önemli sosyologlardan biri de, Scott Lash. Lash'ın seksenlerin sonlarında Ulrich Beck'le aynı ekolojik hassasiyeti paylaşıyor Risk Toplumu'nu incelediği yapıtlarını, doksanlarda *Another Modernity, A Different Rationality* ve yeni yüzyıldaki *Critique of Information* yapıtları takip etti ve henüz dilimize hiçbir yapıtı kazandırılmamış olan bu sosyolog, teknolojinin ve bilişimin riskleriyle birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerektiğini bize gösteriyor.

“Ne zaman ki insanlar üzerlerine bindikleri dalı kesercesine dünyayı ve şeyleri sömürmeye koyulurlar; felaketlerin düzeneğini kendi elleriyle yerleştirmeye başlamışlar demektir.”

yor Beck. Fukushima Nükleer Kazası sonrası dünyada ve nükleer susuzluğuyla nam salmış hükümetimizin idaresinde Beck'in yapıtı tüm karar vericiler tarafından okunması elzem bir yapıt.

Bir başka kallavi yapıtsa, 20. yüzyılın sonlarında ilk baskıları yapıldığında enformasyon toplumunun dört başı mamur bir analizini ortaya koymuş olan Manuel Castells'in *Enformasyon Çağı* üçlemesi. Bu üçleme İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları tarafından dilimizde de yayımlandı. Geçtiğimiz sene Castells kitaplarının üçüncü baskılarına birer önsöz yazarak, geçen zamanda bilişim toplumunun, kimlik mücadelelerinin ve dünyanın gidişatının güncellemesini de yaptı, kütüphanelerde rast gelerseniz, asıl yapıtı okudaysanız bile, bu önsözlere bir göz atın.

Modernlik kavramının kendi içinde nasıl değişeceğini ve çıkış noktasıyla güzergâhına göre nasıl farklı yönlenebileceğini gösteren bir başka yapıt da Andrew Feenberg'den *Alternative Modernity: The Technical Turn in Philosophy and Social Theory*. 1995 yılında yazılmış

İnsanoğlunun zarar verdiklerini nasıl telafi edeceğini düşünmesi için kendisi, dünyası ve hayatı üzerinde çağdaşlarının gösterdikleri doğrultusunda okumalar yapmasında fayda çok. Ülkemizdeki düzenekleri belirleyenlere ışık tutabilirler.

Toprak altında yatanlar için

“19. yüzyıl Rus edebiyatı geleneğini sürdürmüş Grossman. Savaşın olanca şiddeti içinde sıradan insanların hayatlarına yer verirken zaman zaman Rus mizah geleneğine de uzanmış.

21. yüzyılın ilk on yılı geride kalmasına rağmen 20. yüzyılın hesapları hâlâ kapanmadı. Güncelin, güncel politikanın ve magazin peşinde koşan medyanın aksine edebiyat metinlerinde güncel olan yakın geçmiş, 20. yüzyıl ve 20. yüzyılın hayatları... *Yaşam ve Yazgı* da böyle bir yüzleşmeye davet ediyor okuyucuları. Vasili Grossman'ın “Toprak altında yatanlar adına konuşmak” sorumluluğuyla 1960'da tamamladığı *Yaşam ve Yazgı*, II. Dünya Savaşı yıllarını konu edinmekle birlikte, bugün farklı görünümlere bürünmüş, basıkıcı uygulamaların trajik sonuçlarını dile getirmesiyle güncellik kazanıyor.

Kitabın girişinde Robert Chandler imzalı kapsamlı önsözü okuduğunuzda, romanın hikâyesi ile Vasili Grossman'ın hayat hikâyesi arasındaki örtüşmeleri fark edeceksiniz. Bu nedenle romandan önce yazar üzerinde durmak istiyorum.

Savaş muhabiri

Vasili Semyonoviç Grossman, 1905 yılında Ukrayna'da, asimile olmuş Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Ailesinin maddi durumu yerindeydi. İyi bir eğitim gördü; Moskova'da kimya mühendisliği tahsili yaptı, ancak mühendislikten ziyade edebiyatı ilgisini çeken. 1930'dan sonra öyküler, roman ve oyunlar kaleme almaya başladı. Yetenekliydi. Daha ilk dönem ürünleriyle kendisini kanıtlamış, 1937 yılında Sovyet Yazarlar Birliği'ne kabul

edilmiş, dahası 1937-1940 arasında yayımlanan *Stepan Kolçugin* adlı romanıyla Stalin Ödülü'ne aday gösterilmişti. Adaylığı bizzat Stalin tarafından reddedilse de yazarlık değeri onaylanmıştı artık.

Yüzbinlerce insan gibi Grossman'ın kaderi de II. Dünya Savaşı ile değişecekti. Savaş muhabiriydi; Kızıl Ordu ile birlikte Moskova, Stalingrad, Kursk ve Berlin savaşlarında cephede idi. Özellikle Stalingrad Savunması sırasında cepheden yazdığı yazılar Sovyetler Birliği'nde heyecan yaratırken, Grossman'a da büyük bir saygınlık kazandırıyor. Savaşın sona, Almanların işgal altındaki SSCB topraklarında Yahudilere uyguladıkları vahşeti tanıklarla yapılan röportajlarla sergileyen *Çornaya Kniga* (Kara Kitap) adlı belgeseli—savaşı bir başka cepheden romanlaştıran ünlü yazar İlya Ehrenburg'la birlikte—hazırladı. Kitap önce coşkuyla karşılandı, an-

cak Stalin'in “kozmpolitizm”e karşı başlattığı kampanya nedeniyle sakıncalı bulunup imha edildi. Yeniden basımı yıllar sonra yapılan bu kitap, II. Dünya Savaşı hakkında en önemli çalışmalardan biridir.

Edebiyat ürünleri de benzer bir akıbete uğrayacaktı; *Narod Bessmertn* (Ölümsüz Halk) adlı romanı, tıpkı ilk romanı *Stepan Kolçugin* gibi Stalin Ödülü'ne aday gösterildi ama bizzat Stalin tarafından veto edildi. *Za Pravoye Delo* (Haklı Bir Dava Uğruna) adlı romanı hakkında yapılan değerlendirmeler de coşkuluydu, gelgelelim siyasi otoritenin devreye girmesiyle kitap eleştiri yağmuruna tutuldu. Grossman'ın eserlerinin hak ettikleri yere konması Stalin'in 1953'te ölmesiyle gerçekleşecekti. Sovyetlerde yumuşama dönemine girilmiş, Stalin döneminin yasakları bir nebze olsun kalkmış, Grossman'a Kızıl Emek Madalyası verilmişti.

Bu durum Grossman'ı cesaretlendirdi. Hem kendisiyle hem Stalin dönemi ile hesaplaştığı başyapıtı *Yaşam ve Yazgı* ile *Vsyoteyot* romanlarını yazmaya koyuldu. Ne var ki roman henüz yayımlanmadan tehlikeli bulunmakla kalmayacak, yazarın evi basılarak kopyalarına el konulacaktı. Yakınlarının uyarısı sayesinde bir kopyasını korumayı başarmıştı Grossman. Yaşamının son on yılını Sovyet rejiminin yoğun baskısı altında, eserlerinin hemen hemen hiçbirinin ya-

yımlandığını göremeden geçirdi ve 1964'te Moskova'da umutsuzluk içinde öldü. Sovyetler Birliği'nde yıllarca bir efsane olarak anılan *Yaşam ve Yazgı*, ülke dışına çıkarıldı ve İsviçre'de 1980 yılında yayımlanabildi.

Savaşın gerçek yüzü

Herhangi bir yüzyılın başlangıç ve sonunu ya da karakteristiklerini yaşayan olayların dünyayı etkileme gücüyle ölçeceksek eğer, 20. yüzyıla savaşlar, devrimler ve karşı devrimler çağı demek yanlış olmaz. Alain Badiou'nun *Yüzyıl* adlı incelemesinde vurguladığı gibi, insanın malzeme olarak kullanıldığı, insan öldürmenin "yeni insanı yaratmak" adına meşrulaştırıldığı 20. yüzyıl, politikanın, hem de politakanın en kabalaşmış hallerinin yüzyılıydı.

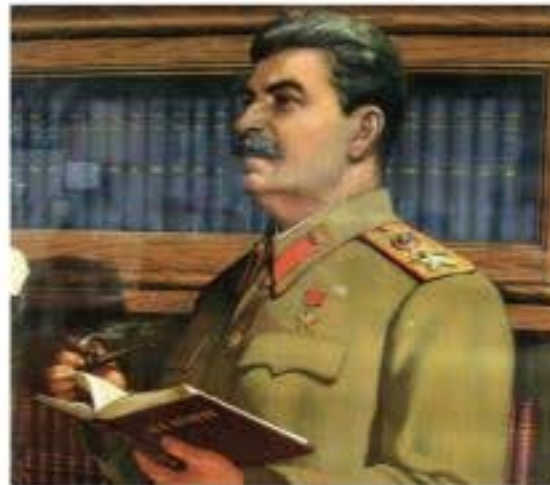
“Yazarın kendisi ile hikâyesi arasına yeterince mesafe koyamamasının roman kurgusuna zarar verdiğini söylemeliyim. Öfkesi anlaşılır ama roman kurgusu açısından kabul edilemez.”

O kaba politikaların en kirli yüzüydü I. ve II. Dünya savaşları. Romanlara konu edilmesi kaçınılmazdı. Akan kanların, feda edilen canların garip bir şehvetle dillendirilip insanın yerine mitlerin konduğu, kahramanlık pelerinine bürünmüş bayağılığa övgüler düzüldüğü hamasi hikâye ve destanlardan söz etmiyorum. Sözünü ettiğim savaş karşıtı tutumdur. Özellikle iki büyük savaş da yaşamış kuşağın bütün romanlarına sinmiştir savaşa duyulan nefret. Şolohov'un *Durgun Akardı Don*, E.M. Remarque'ın *Garp Cepbesinde Yeni Bir Şey Yok*, H. Barbusse'un *Ateş*, André

Malraux'nun *Umut*, Hemingway'in *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'u gibi edebiyatın büyük yapıtlarında savaş atmosferi tarihsel süreçlerin insan kaderlerine yaptığı etkileri göstermesi açısından önemlidir. Bireysel ve toplumsal kaderler kendilerinin dışında gelişen ve asla önünde durma imkânı olmayan bu büyük kıyamet anında yeniden şekillenirken kimi yazar insan psikolojisini öne çıkarır, kimisi toplumsal etkileri vurgular. Savaşlar bireyin görev, sorumluluk, kin, nefret, korku, ihanet, kaçış, günah, vicdan azabı gibi insani duygularının en çıplak haliyle gözlemlendiği, çılgınlarla yatıştırılabilecek acıların dile getirildiği sahnelerdir. Yazarlar bu sahneleri işlerken bağlandıkları dünya görüşünü çarpıcı bir biçimde ortaya koyabilirler. Vasili Grossman *Yaşam ve Yazgı*'da işte bu yolu izlemiştir.

Bir toplama kampında başlayıp Moskova'ya, oradan Stalingrad'a, sonra Almanların Ukrayna'daki cinayetlerine uzanan, mekânlar arasında gidip gelen hikâyeye esin kaynağı verenin Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'i olduğu söylenir. Gidip gelmelerin, çatışmaların romanıdır *Savaş ve Barış*. Öncelikle savaş ve barış arasındaki salınımın, sonra halk kitleleriyle aristokrasi arasındaki çatışmanın, kültürler arasındaki farkların, kadın erkek ilişkilerindeki iniş çıkışların, askerler ve siviller arasındaki zihniyet ayrımının yattığı dinamik içinde Tolstoy, pek çok kavram çiftini karşılaştırır. İyi ve kötü, neşe ve keder, saflık ve kibir, modern ve gelenek, umutla umutsuzluk, kahramanlıkla korkaklık gibi pek çok kavram, yazarın dünya görüşünü dolaylı biçimde yansıtmıştır.

Farklı bir çağ, farklı sınıflar, farklı kültürler ve farklı kavramlar... Ama Grossman'ın *Yaşam ve Yazgı*'da canlandır-

Grossman'ın eserlerinin hak ettikleri yere konması Stalin'in (yukarıda) 1953'te ölmesiyle gerçekleşecekti.

VASILİ GROSSMAN

YAŞAM VE YAZGI

1. KİTAP

Çeviri: Ayşe HACIHASANOĞLU

VASILİ GROSSMAN

YAŞAM VE YAZGI

2. KİTAP

Çeviri: Ayşe HACIHASANOĞLU

VASILİ GROSSMAN

YAŞAM VE YAZGI

3. KİTAP

Çeviri: Ayşe HACIHASANOĞLU

Yaşam ve Yazgı

Vasili Grossman

Can Yayınları

Çeviri: Ayşe HACIHASANOĞLU

“Kitap kopyalarının henüz yayım aşamasına gelmeden toplandığı, kitaplarla birlikte fiziksel özgürlüklerin de gasp edildiği, hukuğun bütünüyle siyasallaştığı, adalet duygusunun zedelendiği bir ülkede yaşayan bizler için Grossman’ın trajedisini ve öfkesini kavramak zor değil.

dığı çatışmalı dünya da hem çağının karakteristiğini yansıtıyor hem de yazarın dünya görüşünü ortaya koyuyor. Sosyalizmle Stalinizm arasında kalın bir çizgi çekmeye çalışmış Grossman. Sosyalist değerlerin totaliterizm karşısında yozlaşıp yenik düşmesine, bireyin “hipnotize edici” böyle bir güç karşısında iradesini yitirip hiçleşmesine, suç ortaklığını sessizce kabullenmesine, hayatın renklerinin yitimine, umutsuzluğa dair bir hikâye anlatıyor.

İnsan olmak

Umutsuzluk dedim, ama büsbütün umutsuz sayılmaz Grossman. Totaliterizm ve savaş karşıtlığını ortaya koyan, savaşın insan hayatlarına yaptığı yıkıcı etkileri gözler önüne seren, boşu boşuna tüketilen hayatları izlerken sanki kendi ömrümüzden tüketirmiş duygusunu yoğunlaştıran romanı – her şeye rağmen– ne iç karartıcı ne de insan sevgisinden ve inançtan yoksun; “hatta bir Sovyet ya da Nazi toplama kampında bile ahlaki ve insani davranmamızın mümkün olduğuna inanmasında güçlü, ılımlı bir iyimserlik de var.” Grossman insan olmanın ahlaki seçimlerle bağını vurguluyor.

Savaş ve Barış’taki gibi *Yaşam ve Yazgı*’da da çok sayıda insan portresi ile karşılaşırız. Memurlar, bilim insanları, entelektüeller, generaller, askerler, eski bolşevikler, parti komiserleri, Stalin ve çevresi... Bu insanlara dair çok sayıda yan hikâye okuyacaksınız. *Yaşam ve Yazgı* için hikâyeler bütünü denebilir ve bu hikâyelerde Çehov etkisi bulmak mümkün. Toplama kampları, ölümlerle dolu savaş alanları, savaş kahramanlarının ihanetle suçlanması, açlık, yokluk ve Stalin rejiminin baskısı çok çarpıcı ve başarılı tasvirlerle sunulmuş. Kısacası 19. yüzyıl Rus edebiyatı geleneğini sürdürmüş Gross-

man. Savaşın olanca şiddeti içinde sıradan insanların hayatlarına yer verirken zaman zaman Rus mizah geleneğine de uzanmış.

Çok sayıda insan tipi var ama romanın gövdesini oluşturan kahramanlar hep aynı ailenin fertleri. Romanda Grossman’ı bu aileden fizikçi Viktor Ştrum temsil ediyor. Karısı nedeniyle annesini evinde misafir edemeyen, bu nedenle Ukrayna’da esir kampında Almanlar tarafından öldürülen annesine karşı suçluluk duygularıyla dolu Ştrum’un hikâyesi Grossman’ın hayat hikâyesinden alınmıştır. Romanın en dramatik sahnesinde annenin ölümünü anlatır Grossman. Ştrum’un annesinin ölümüne gittiğini bilerek oğluna yazdığı son mektubun bu denli yakıcı olması, yazarın yaşadığı travmadan ne kadar etkilendiğini göstermesi açısından önemli. *Yaşam ve Yazgı* böylelikle toprak altında yatanlara, en çok da annesine adanmış bir roman niteliği kazanıyor. Nitekim Grossman annesine ölümünün yirminci yıldönümünde yazdığı bir mektupta bu tespiti şu sözlerle doğrulayacaktır: “Ben sen oldum sevgili anne, yaşamım boyunca sen de yaşayacaksın. Öldüğüm zaman bu kitapta yaşamaya devam edeceksin, sana adadığım ve kaderi senin kaderine bağlı olan bu kitapta.”

Özellikle Stalingrad Savunması sırasında cepheden yazdığı yazılar Sovyetler Birliği’nde heyecan yaratırken, Grossman’a da büyük bir saygınlık kazandırıyor.

Grossman’ın gerek annesinin ölümü gerek Stalin rejimiyle yaptığı işbirliği nedeniyle üzerinden atamadığı suçluluk duygularının hikâyeye yansımalarının dramatik yapıyı güçlendirdiği çok açık, ancak kendisi ile hikâyesi arasında yeterince mesafe koyamamasının roman kurgusuna zarar verdiğini söylemeliyim. Olayları aradan yirmi sene geçtikten, Stalin rejiminin içyüzünü ve bazı olayları o yirmi sene boyunca öğrendikten ve o rejimin sona erdiğini düşündükten sonra yazmış. Ne var ki yirmi yıl içinde öğrendiklerini ve benimsediklerini, sanki 1940’larda bu bilgiler ve kavramlar varmışçasına romanına katıyor. Hele ki romanın anlatım zamanında ansızın araya girip, romanın anlatım zamanı dışına çıkarak, Stalingrad zaferinin on yıl sonrasında haberler vermesi şaşırtıcı. Öfkesi anlaşılır ama roman kurgusu açısından kabul edilemez.

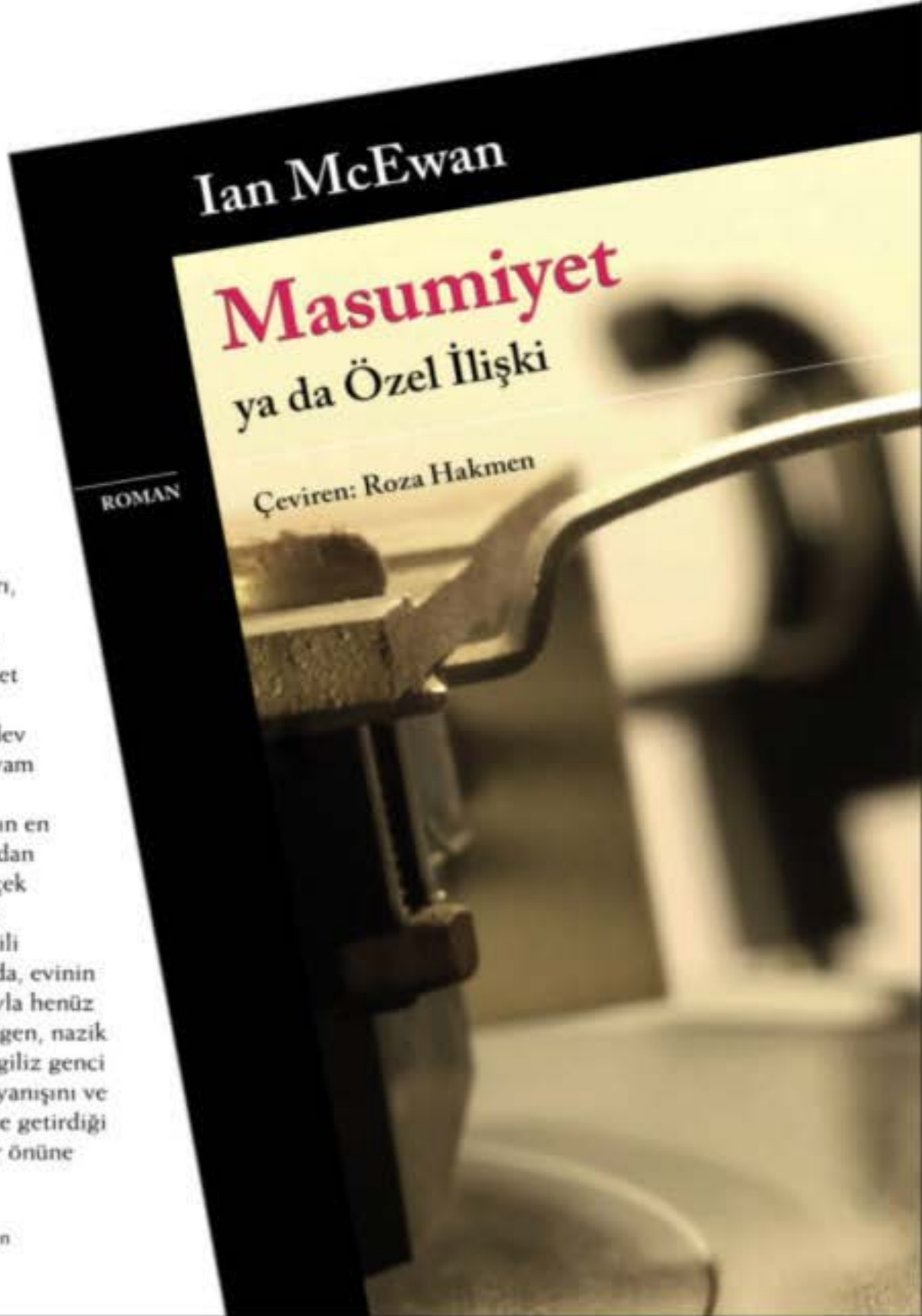
Büyük bir iç hesaplaşmayı ve ahlaki seçimini ortaya koyan romanın elinden alınması çok üzmüştü Grossman’ı. Yayınlanması için çok uğraştı. Hruşçov’a yazdığı mektup bir davetle sona erer: “Benim hayatımı adadığım kitap hapiste olduğu sürece benim bugünkü halimde, fiziksel özgürlüğümde bir anlam ya da doğruluk yok. Çünkü ben o kitabı yazdım ve onu reddetmedim ve reddetmiyorum. (...) Kitabımın özgür bırakılmasını istiyorum.”

Aradan elli yıl geçtiği halde insanlık fazla bir yol kat etmiş sayılmaz. Kitap kopyalarının henüz yayım aşamasına gelmeden toplandığı, kitaplarla birlikte fiziksel özgürlüklerin de gasp edildiği, hukuğun bütünüyle siyasallaştığı, adalet duygusunun zedelendiği bir ülkede yaşayan bizler için Grossman’ın trajedisini ve öfkesini kavramak zor değil. Önemli olan Grossman gibi davranabilmek...

Yapı Kredi Yayınları'ndan

Masumiyet...

Ne kadarından vazgeçebilirsin?

Soğuk Savaş yılları, Berlin... İngiliz ve Amerikan gizli servislerinin Sovyet hatlarına sızmak için yürüttükleri dev "tünel" projesi devam ediyor... Çağdaş İngiliz edebiyatının en önemli yazarlarından Ian McEwan, gerçek bir olaya dayanan *Masumiyet*'te, yirmili yaşlarının ortasında, evinin ötesindeki dünyayla henüz tanışmamış, çekingen, nazik ve "masum" bir İngiliz genci olan Leonard'ın uyanışını ve bunun beraberinde getirdiği çalkantıları gözler önüne seriyor.

Çeviren: Roza Hakmen
232 sayfa, 15 TL

Neden Jane Austen?

“Austen’in romanı kendi ismiyle olmasa bile *“Bir Hanım Tarafından”* adıyla imzalaması büyük bir yürekliliktir.

“Çok satmak yazar için iyi, yayınevi içinse çok iyi bir haberdur. Yine de en iyisi *Odysseus* gibi azar azar, ama üç bin yıl satmaktır,” diyor Mehmet Eroğlu. 2011, ünlü yazar Austen’in ilk romanı *Sense & Sensibility*’nin (*Akıl ve Tutku*) yayımlanışının iki yüzüncü yılıydı (Homeros ile Jane Austen’i karşılaştırmak istemesek de). Eylül 2011’de Austen ve ailesinin yaşadığı Bath şehri, on birincisi kutlanan Jane Austen Festivali ile dünyanın dört bir köşesinden gelen Regency Dönemi kıyafetleri içindeki Austenseverleri buluşturdu.

Kısacık ömrüne *Akıl ve Tutku*, *Gurur ve Önyargı* / *Aşk ve Gurur*, *Mansfield Park*, *Emma*, *Northanger Manastırı*, *İkna* gibi benzersiz romanlar sığdırabilmiş Austen’in izini *Gurur ve Önyargı* ile sürmeyi deniyoruz.

Jane Austen

Nasıl Homeros, Joyce’a, Shakespeare’e, nice düşünür, yazar ve sanatçıya ilham kaynağı ol-duysa; Austen da onlarca filme, resme, romana ve ciddi derdi olan birçok esere esin kay-nağıdır. (2005 yapımı *Gurur ve Önyargı* adlı filmde)

Elizabeth Bennet ve Mr. Darcy ile buluşma

Pemberley Şatosu’nun o muazzam salonunda, piyanonun kenarındaki kol-tuğa bu yüzyıldan ilişiyoruz. Gözlerimiz, Elizabeth Bennet’in her şeye karışan, sü-rekli ailesini utandıran annesini arıyor. Çünkü romanın “Dünyaca kabul edil-miş bir gerçektir, hali vakti yerinde olan her bekâr erkeğin mutlaka bir eşe ihti-yacı vardır” cümlesinin kendi yüzyılımız kadınının sıkışmışlığını da ifade ettiğini düşünüyoruz. Bunu hisseden Elizabeth “Mrs. Bennet’in aramıza katılamayaca-ğını” söylüyor. O an Elizabeth’in gözlem yeteneğinin kuvvetli, zeki ve nüktedan olduğunu tekrar hatırlıyoruz.

– Öncelikle romanın adı konusunda mutabık kalmak isteriz. *“Aşk ve Gurur”* mu? *“Gurur ve Önyargı”* mı?

Ülkenizde romanın önce *Aşk ve Gu-rur* adıyla basılması herhalde yayıncının

tercihiydi. 1797 yılında Austen romanı *First Impressions* (İlk İzlenimler) ismiyle yazmış olmasına rağmen ancak 1813 yı-lında *Pride and Prejudice* olarak basıla-bilmiştir. Romantizm akımının etkisinin oldukça güçlü olduğu bir döneme giril-miş olduğunu belirtmek isterim. En uz-laşılabilir şekliyle *Gurur Darcy*’yi, ön-yargı da beni temsil ediyor. Kaldı ki ro-manda klasik anlamda aşk sahnesi de yoktur.

Austen’in romanı kendi ismiyle ol-masa bile *“Bir Hanım Tarafından”* adıyla imzalaması büyük bir yürekliliktir. Ro-manın işaret ettiği sınıf farklılıkları kadar, kadına yönelik cinsiyete dayalı ayrımın çok belirgin olduğu yüzyılımızda Aus-ten cesaretle romanın bir kadın tarafın-dan yazıldığına dikkat çekmek istemiştir. “Miss Austen’i neden çok sevdiğinizi an-layamıyorum?” diyen Charlotte Brontë, yirmi beş yıl sonra *Jane Eyre*’i yayımlat-tığı zaman erkek adı kullanmıştır.

-Klasik anlamda bir aşk hikâyesi olmamasına, ne siz ne de Mr. Darcy romanında ölmemenize rağmen nasıl ölümsüz olabildiniz ve aşkınız benzersiz oldu?

-Twain, "Jane Austen'in yazdığı kitapların olmadığı herhangi bir kütüphane içinde başka hiçbir kitap olmasa bile iyi bir kütüphanedir" dese ve Borges de bunu hoş bir şaka olarak dillendirip hatırlatsa bile Austen'in mahareti tam buradadır.

-Ah Elizabeth, lütfen Twain'in sözünü ciddiye almayın. Hatırlatırım; Faulkner da onun için, "Avrupa'da dördüncü sınıf yazar kategorisine giremeyecek kadar vasat," demişti.

-Yaşadığımız saf aşkla, tensel yaklaşımın değil, insanların karakterlerini oluşturan özelliklerin ön planda tutulduğu, cinsellik olmadan da bireylerin birbirlerini sevebilecekleri ve bu etkileşimin evlilikle sonuçlanabileceğini göstererek umut verdik. Hepimizin en çok ihtiyacı olan da bu olsa gerek!

1800'lü yıllarda İngiltere'de evlenmiş 2,5 milyon kadar kadın vardı. Kadınlar oldukça baskı altındaydı. Annemin en büyük endişesi, babam öldüğünde evsiz ve çok az parayla kalacak olmamızdı. Erkek kardeşimiz olmadığı

için evimiz kuzenim Mr. Collins'e geçecekti. Tüm sorumluluk bizim omuzlarımızdaydı ama sahip olduğumuz haklarımız kısıtlıydı. Hiç adilane değil ama yaşam böyleydi!

Evlilik öncesi cinsel ilişki tabuydu. Böyle bir ilişki yaşayan kadın toplumdan soyutlanırdı. Sosyal hiyerarşiyi kırabilmek için bir kadının çok akıllı olması gerekiyordu. Austen sizin yüzyılınızda yaşasaydı, eminim yaşadığınız sorunları yine olabildiğince dürüst bir şekilde anlatarak, çıkar yolu gösterirdi. Kaldı ki Austen'dan etkilendiğini sürekli dile getiren Stephenie Meyer, yüzyılınızda ilişkilerin cinselliğe dayanmadığı, imkânsız aşklara konu olan romanlar yazıyor. Darcy'nin şimdi vampir, sonraki zamanda melek veya zombi olması kaçınılmaz görünüyor! İyi, harikulade, olanaksız ve keşke olabilse dedirtecek aşklar eşliğinde.

-Bize oldukça karmaşık görünen sosyal hiyerarşiyi karakterler üzerinden açıklayabiliriz?

-Lady Catherine, eski aristokrasiyi temsil ediyor, sevgili kocamsa ailesinden geçen büyük topraklara sahip bir asil, Darcy'nin arkadaşı Mr. Bingley ise babası servetini ticaretten kazandığından aristokrasiye paraları sayesinde dahil olmuştur. Kuzenim rahip Mr. Collins eğitilmiş olmasına rağmen parasızdır. Bu nedenle sosyal sınıflamada en alt sıradadır.

-Neden her olayın sonu gelip parasal değerlere dayanıyor?

-Darcy'nin yıllık geliri 10,000 Pound, bu rakamı küçümsemeyin. Austen İngiltere hakkında hiçbir zaman olumsuz düşünceler yazmamış olsa da, bunca zaman sonra para burada bile değer kaybetti. Sizin yaşamınızda 800.000 Dolar gelire eşdeğer bir rakam bu. Babam öldüğünde, benim yıllık gelirim 40 Pound olacak. Sebep açık, sosyal adaletsizlik ve kadınların düştüğü çaresizlik.

-İletişimi nasıl sağlıyordunuz? Moda ve sosyal yaşam nasıldı? Kimleri okur, ne dinlerdiniz?

-Mektup diyeceğimi sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Bence en iyi iletişim aracı

dedikoduydu, sonunda yanlış anlamalara neden olsa da!

-19. yüzyılda ampul icat edilmediğinden balolar, yemekler genelde yazın verilirdi veya taşradaki davetler, caddelelerin şehirdeki gibi mumla ışıklandırılması nedeniyle dolunay zamanı yapıldı. Biz erkekler avlanır, yarışlara gider, kitap okur, bilardo ve kumar oynardık. Kumar en büyük problemlerden biriydi. Toprak, ailenin büyük oğluna miras olarak kalırdı. Diğer oğullar meslek sahibi olmak zorundaydı. Askerlik, kilise, hukuk itibar gören alanlardı.

-Son Katolik kralın tahttan indirilmesi, İnsan Hakları Beyannamesi, Parlamento'nun adımları atılması, Fransız İhtilali gibi gelişmeler sosyal ve ekonomik değişime sebep oldu ve orta sınıf güçlendi. Bu moda da yansdı. Elbiselerimiz oldukça sadeydi ve bu durum geçişe uyum sağlanabilmesi için önemliydi. Dönemimiz Georgian döneminden farklı, şatafattan uzaktı.

Lord Byron, W. Blake, Keats ve tabii ki Austen. Mr. Darcy çok sevmese de ben müziğe ve dansa bayılırım. Beethoven, Rossini, Schubert ve Mendelssohn. Ah, o balo salonlarındaki valsler... Başlarda uygunsuz bulunsa da Lanner, Strauss bunu değiştirdi.

-Şimdi ne okuyorsunuz?

-Death Comes to Pemberley'i okuyorum. İnanılmaz bir yazar P.D. James. Konunun Pemberley Şatosunda geçmesi, bizim romanın kahramanları olarak yer almamız, romanı çok daha fazla değerli kılıyor. Mutlaka okuyun.

Ayşe, Billur, Gülda ve Peyman

(Çizim: Uğur Zeynep Keskin)

“Bana bir kitap söyle, aşklı olsun”

Ah aşk... İçinde aşk olmayan az kitap var. Kurmaca aşkı en güzel hayal eden edebiyatçıların yaşadıkları gerçek aşklar ise kurmacadan daha tuhaf. Nabokov der ki, her romancı gençken aldığı bir aşk mektubunu bir romanın içinde saklamalıdır ve tene girmiş bir kurşun gibi hep orada tutmalıdır ki, hayatın sahteliğine dayanabilsin.

Yeniden aşık olmadan, seni seviyorum demeden, evlenmeden, terk etmeden, kıskanmadan, özlemeden, şiir yazmadan, öpüşmeden, ne okumalı? Ünlü edebiyatçıların aşk mektuplarını mı, yoksa biyografilerini mi? Aşkın felsefesini mi çözmeli, yoksa kadınların ne istediğini mi anlamalı? Kararsız kalmayın, soruları yanıtlayın ve kitabınızı bulun.

Nasıl bir aşkınsın?

Skeptik.

Aşkın Metafiziği,
Schopenhauer

Evet

Metafiziğe inanır mısın?

Aşkın varlığını kanıtla bana.

Popüler felsefe aşk var diyorsa vardır.

Romantik

Aşka Dair,
Alain De Botton

Orgazmin Tarihi,
Robert Muchembled

Platonik aşka inanır mısın?

Evet, aslolan dostluktur.

Türk usulü

Her Şeyin Sonundayım,
F.Edgü/T.Özlü

Fransız usulü

Mektuplar,
G.Sand/G.Flaubert

Aşkın sonu şiirdir.

Onüç Günün Mektupları,
Cemal Süreya

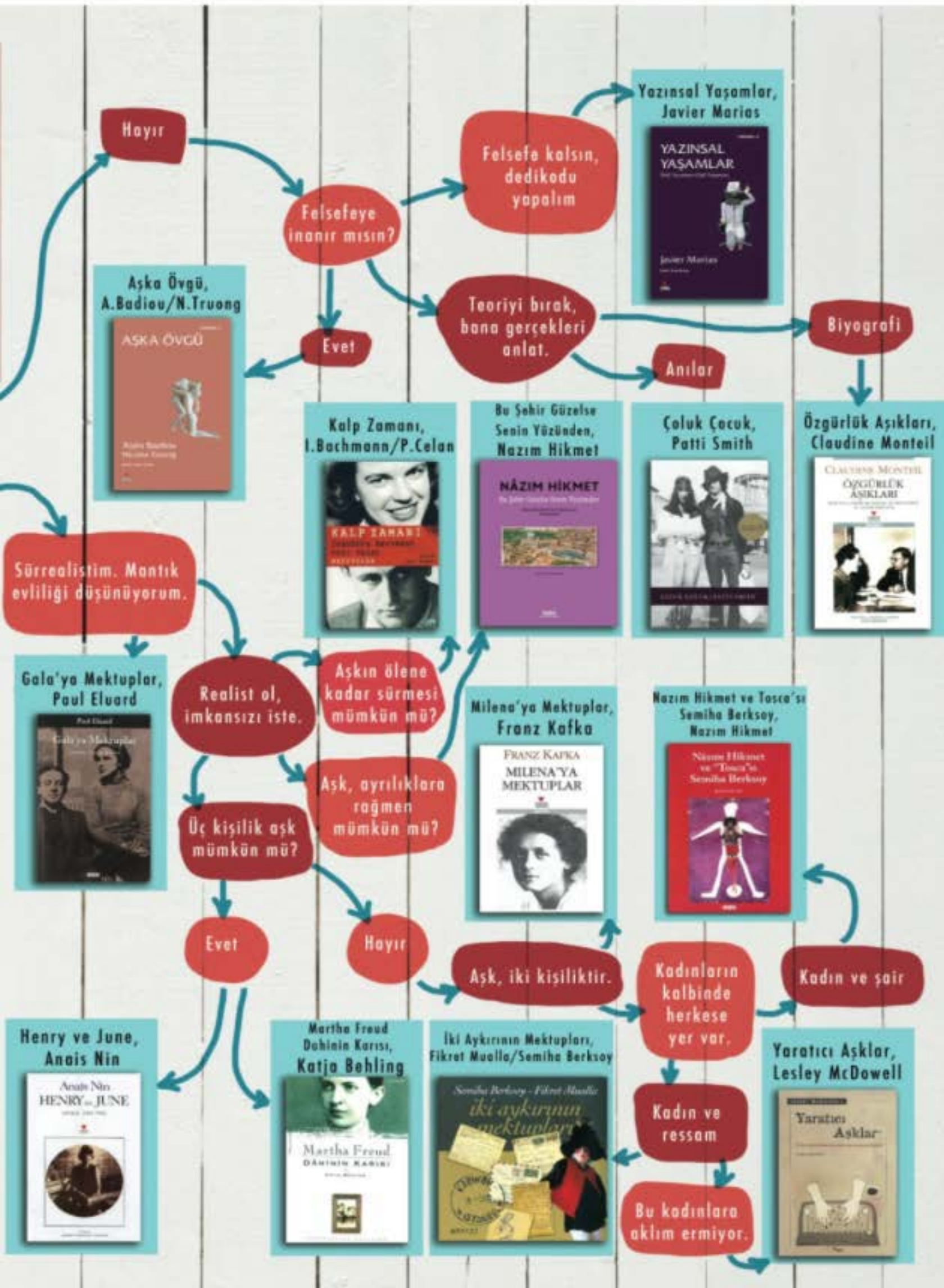
Dokunmadan aşk olur mu hiç?

Bir dokun, bin ah işit.

Olmaz tabii

Kıskançlık,
Marcianne Blevi

On Kişot: Yoksa Oğuz Atay postmodern değil miydi?

Peki neden Don Kişot? Elbette, modern romanın temelini attığı, kahramanı insanlaştırdığı ve kahramanı insanlaştırdığı ölçüde romansallığı artırdığı için...

“*Metnin, kişiliklerin varlığına dair bazı yanılsamalar üretmesi ve kendi yazılma sürecine eğilmesi Tehlikeli Oyunlar'ı üstkurmacalı postmodern bir roman yapmaya yetmez.*

Hiç unutmam, bundan dört beş yıl kadar önce bir kitap ekimizin yayın yönetmenine, ellerinde çok iyi genç kalemler olduğunu, bu kalemleri eleştiri konusunda teşvik etmenin başarılı sonuçlar verebileceğini söylemiş; ancak kendisinden Türkiye’de eleştirinin ya akademisyenler ya da kendini kanıtlamış yazarlar tarafından yapılabileceği, geri kalanın ancak kitap tanıtım yazılarında kalması gerektiği cevabını almıştım. Kanım donmuştu. Neyse ki Türk edebiyat dergiciliği onun gibilere kalmamış, son birkaç yılın temel meselesi hep eleştiri ve eleştirinin yokluğu olmuş, özellikle internet yardımımıza yetişmişti. Kuşkusuz derdim her önüne gelenin eleştirmenim diye ortaya çıkması değil (hoş böyle bir moda çıksa hiç de fena olmazdı ya) ancak edebiyatla ilişki içinde olan, kalemi kuvvetli kişileri eleştirel bakış konusunda teşvik etmek, kalemlerini sivriltmeye yönlendirmek düşüncesi, boş olduğu için mutena köşeleri bir vakitler

kapıvermiş olduğunu sananları korkutur ancak. Onlar korkuları içinde yaşamaya devam ededursun, Türkiye’de ölmekte olan edebiyat dergiciliği ve eleştiri, biçim değiştirerek de olsa yaşıyor; hatta canlanıyor. Son yıllarda ortaya çıkıp kendini yetiştiren bazı yazarlar, eleştiri alanında da verimli eserler üretebiliyor. Ersan Üldes’in *On Kişot* adlı eleştiri kitabı da bunun son örneklerinden biri.

Ersan Üldes’i, çeşitli edebiyat dergilerinde ve bir internet sitesinde kaleme aldığı eleştirilerinden ve geçtiğimiz yıllarda yayımlanan romanlarından tanıyoruz. *On Kişot* ne bir akademisyen ne de ‘en azından şimdilik’ çok büyük bir yazar olmayan Üldes’in ilk eleştiri kitabı. Türk edebiyatından seçtiği on yazar ve on roman ekseninde Cervantes’in *Don Kişot*’unun, budalasının izini sürmüş yazar. Peki neden *Don Kişot*? Elbette, modern romanın temelini attığı, kahramanı insanlaştırdığı ve kahramanı insanlaştırdığı ölçüde romansallığı artırdığı için... Üldes, roman sanatının tarihi, roman kişilerinin insanlaşmasıyla Cervantes’le başlamıştır, diyor. Haksız değil elbet. Ve Tanzimat döneminden itibaren Cervantes’in mirasını sahiplenen yapıtların birer birer ortaya çıktığını vurguluyor. Bunda da hiç haksız değil. Gerçekten de roman sanatı Türk edebiyatında Batılaşma sürecinin bir parçası olarak ortaya çıkar. Üldes her ne kadar bu dönem ve sonrasını ele alsada da, Batılaşma sürecinin başındaki roman algısını fazla tartışmamayı seçmiş. Açıkçası bu tür tarihsel eleştirilerin söz konusu dönemi her türlü çatışmasıyla ayrıntılı bir çözümleme süzgecinden geçirmeden Türk romanına ışık tutamayacağını düşünenlerdenim ben. Ancak Üldes, bu seçimine rağmen ilgili okurunu budalaların peşinden götürmeyi başarmış.

On *Kışot*'un ilk Don Kışot'u Ahmet Mithat Efendi'nin Daniş Çelebisi. Üldes, Ahmet Mithat Efendi'nin, Tanzimat romanını Cervantes'le, dolayısıyla da romanın kaynağıyla tanıştıran ilk edebiyatçımız olduğunu vurguluyor. Yazar *Çengi* adlı eserinde Don Kışot'un Osmanlı versiyonunu yaratmaya çalışmış, Cervantes'in şövalye kitaplarını hicvetmesi gibi Ahmet Mithat Efendi de toplumdaki cin, peri ve büyü gibi batıl inanışları hicvetmiştir. Hikâyeler ile gerçek yaşam arasındaki kapanmaz gerçeklik farkını algılayamaması Daniş Çelebi'yi Türk edebiyatının Batılı anlamda ilk budalası yaparken, yazarını da yine bu anlamda ilk roman yazarı haline getirir.

Üldes, budalanın izini Recaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası*, Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Fabim Bey ve Biz*, Orhan Kemal'in *Murtaza*, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* ve Oğuz Atay'ın *Teblikeli Oyunlar*'ında sürerken, ortaya genel anlamda son derece keyifli bir Türk roman tarihi okuması çıkarıyor. Ancak, iş Ümit Kivanç'ın *Gaib Romansi*, Murat Uyrakulak'ın *Har'i* gibi kısmen daha yakın tarihte kaleme alınmış romanlara gelince Don Kışot'un izleri silinir gibi oluyor. Demek istediğim Cervantes'in Türk romanındaki izlerinin silinmesi değil, sanki Üldes'in bazı çağdaş seçimleri o izleri yitirmesine yol açmış gibi.

Don Kışot postmodern miydi?

Ancak yanlış anlaşılmasın, yazarın seçimleri kişisel beğenilerine dayanmıyor elbette, Ersan Üldes, ele aldığı yapıtları sorunlu noktalarının da altını çizerek incelemiş. Bu anlamda *On Kışot*'ta eleştirinin hakkını vermiş. Çeşitli edebiyat kuramları eleştirinin de bir sanat olduğu konusunda hemfikirdirler. Üldes'in dil ve estetik anlamında bu görüşü destekler nitelikte bir kitaba imza attığını gönül rahatlığıyla söyleyebilirim.

Son olarak, geçtiğimiz yılın en favori tartışmalarından biri olan Oğuz Atay tartışması bağlamında Üldes'in *Teblikeli Oyunlar*'a dair cesur ve dikkat çekici düşünceleriyle bitirmek isterim: "*Teblikeli Oyunlar*, genelde Türkiye'de yayımlanan ilk postmodern roman olarak gösterilir, hatta Oğuz Atay'ın Türk edebiyatında 'üstkurmacayı postmodern bir teknik olarak' ilk kullanan kişi olduğu iddia edilir. Ancak bu tespitler tartışmalıdır; çünkü roman düşüncenin kutsandığı, ben'e yapılan vurgunun hakim bir izlek olarak varlığını sürdürdüğü bütünüyle modernist bir yaklaşımla kaleme alınmıştır. Hal böyleyken, romanı genel yapısından ve ana çerçevesinden soyutlayıp sadece postmodern teknikleri anımsatan düşünsel-kurgusal oyunları işaret ederek sonuca ulaşmak, bizi sağlıklı bir yöne sürükleyebilir. Metnin, kişiliklerin varlığına dair bazı yanılsamalar üretmesi ve kendi yazılma sürecine eğilmesi *Teblikeli Oyunlar*'ı üstkurmacalı postmodern bir roman yapmaya yetmez.(...) Ayrıca kendi yazılma sürecini tartışan üstkurmacalı bütün metinlerin postmodern olduğunu doğrudan kabullenirsek, ilk roman sayılan Don Kışot'un da postmodern olduğunu iddia etmek gibi analojik bir saçmalığın içinde buluruz kendimizi.(...) Bu anlamda Oğuz Atay'ı, modern bir yazar olarak görmek daha doğru olur. O da diğer modernistler gibi, en genel yaklaşımla; zihin, yorum ve ahkam yazarıdır."

daha fazlası için: sabitfikir.com

TÜRKİYE'NİN DEĞERLİ KALEMLERİ

KALEMİNİZİN ROTASINI Y.E.S. İLE BELİRLEYİN.

YAZAR'INI TAKİP EDEN OKURLA YETİNMEYİP, OKURUNU TAKİP EDEN YAZAR'A Y.E.S.

Y.E.S

YAZAR ENVANTER SİSTEMİ

- KİTAPIM NEKADAR BASILIYOR ? • HANGİ FİRMALARA SATILIYOR ?
- NE KADAR KAZANIYORUM ? • REKLAMI YETERİNCE YAPILIYOR MU ?

Yazar envanter sistemi yazarları kitaplarını, yayıncıları web sitelerini kullanarak detaylı bir şekilde takip etmelerini sağlayan web tabanlı bir sistemdir. Fiyat Politikası, kitapların hangi mağazada hangi günün, hangi firmaya kaç adet satıldığına ve bundan doğan olarak tahakkuklarına detaylı bir şekilde takip edilebilir, yazarların nakitleri takip edilebilir ve bunların yayıncılarına maliyetleri de takip edilebilir. Bütün hesap bilgilerini günlük bildirimler buradan takip edilebilir.

BSR

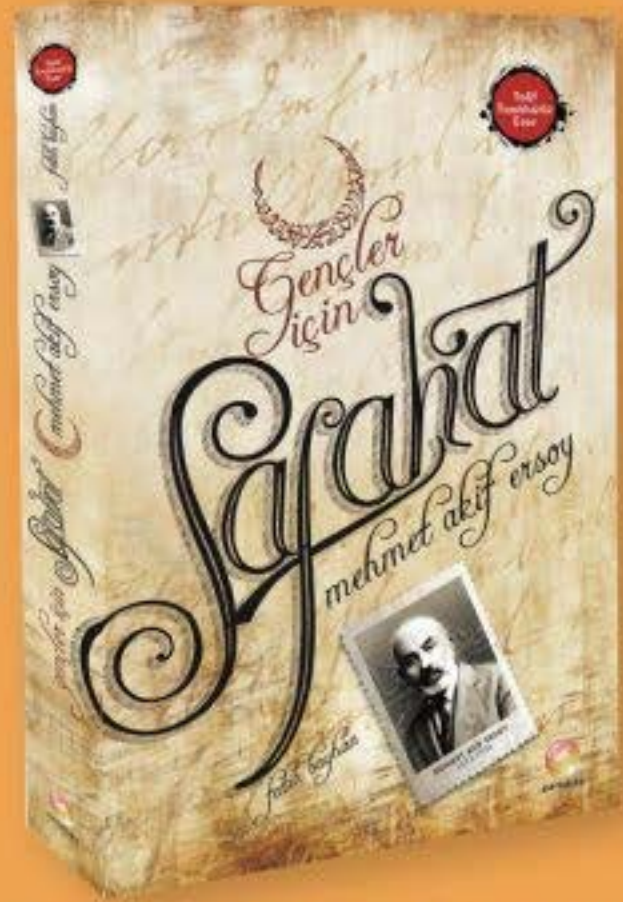
www.paradokskitap.com.tr

Almondar Mah. Çatalçeşme Sok. Gendaş Han No: 19/2 CAĞALOĞLU / İSTANBUL
TEL: 0212 528 22 06 - 0212 528 02 73 / FAKS: 0212 528 22 06 - 0212 02 73

www.yazarenvanti.com
www.yazarenvanti.net

Türkiye'de ve Dünya'da İlk

"Asım'ın Gençliği"

GENÇLER İÇİN SAFAHAT

Fatih Bayhan

www.paradokskitap.com.tr

BSR

YAYIN GRUBU

BSR YAYIN GRUBU

Almondar Mah. Çatalçeşme Sok.

Gendaş Han No: 19/2

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel: 0 212 528 22 06

Fax: 0 212 528 02 73

info@bsryayin grubu.com.tr

www.bsryayin grubu.com.tr

Patrick Rothfuss, fantastik edebiyata adımını yeni atan genç bir yazar.

Kahramanın korkusu, Rothfuss'un adı

“Patrick Rothfuss'ta Tolkien'in başka diyarlar yaratma becerisi, Le Guin'in bilinçaltına dair geliştirdiği bilgeliği ve George R.R. Martin'in zeki oyunculuğu var.”

Kahraman mitinin peşinde koşar fantastik edebiyat; insanı insan yapan boşlukların, çatlakların içine sızmaya, oradan da yaşamı var eden temiz ve yüce bir şeyler çıkartmaya çalışır. Olağanüstüyü, maddesel gerçekler gibi sağduyuyla kabullenir, içinde eritir. Ortaya çıkan, büyü dediğimiz şeydir. Her varoluş bir arayışsa eğer, kahramanın arayışı da, kahramanı arayan yazarın çabası da anlam kazanır. Ve geriye edebiyatın uçucu keyfi kalır... Patrick Rothfuss, fantastik edebiyata adımını yeni atan genç bir yazar. *Kralkatili Güncesi*'nin ilk kitabı *Rüzgarın Adı* ile fantastikseverlerin beğenisini kazanmıştı, ancak *Kralkatili Güncesi*'nin Türkçeye çevrilen ikinci kitabı *Bilge Adamın Korkusu* ile adını yüreklerimize kazıyacağını kanıtlamış oldu. Onda Tolkien'in başka diyarlar, diller ve kültürler yaratmadaki becerisi, Le Guin'in insanın bilinçaltına dair geliştirdiği bilgeliği ve George R.R. Martin'in zeki oyunculuğu var. En önemlisi de gerçekten fantastik bir yürek... Yazar olarak değil sadece,

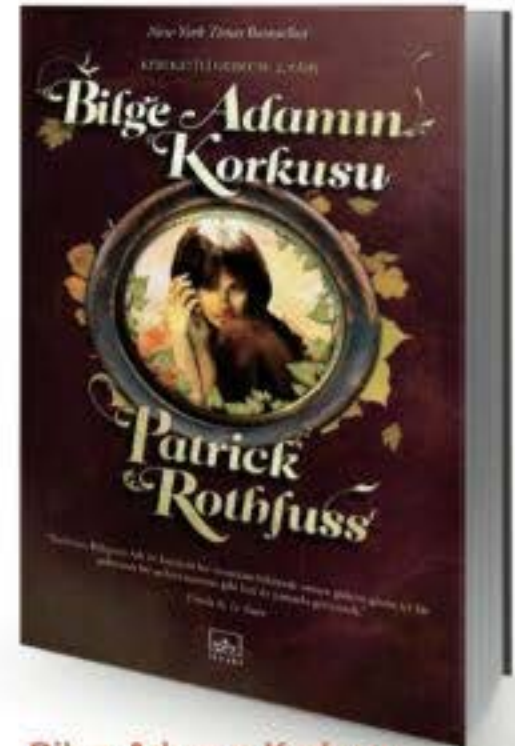
insan olarak da fantastik bir kişilik Rothfuss. Aksi halde neden herhangi bir yayımlanma ümidi olmadan üç bin sayfalık bir kitap yazsın ve boş vakitlerinde simyayla uğraşsın ki...

Rothfuss güncesinin ilk kitabında bir kahramanın ağzından, bir kahraman olma hikâyesi anlatarak başlamıştı her şey. Kahramanı Kvothe, Kansız Kvothe, Kralkatili, şimdi Kote adını almış adı sanı bilinmeyen bir kasabanın kıyısındaki bir hanın işletmecisi olarak, gözlerden uzak bir yaşam sürmeye çalışmaktadır. Ancak fantastik kurgunun geleneğidir: Bir kahramansa-nız eğer, siz ondan ne kadar kaçarsanız kaçın, olağanüstü insanlar, maceralar gelip sizi bulur ve kahraman pelerininize yeniden bürünmenizi sağlar. Kvothe için de böyle oluyor tabii. Hanına gelen bir tarihçi onun kimliğini keşfedip gerçek hikâyesini yazmaya talip oluyor. Ve bizler Kvothe'nin hikâyesini anlattığı üç uzun gün ve geceyi okuyoruz.

Birinci günde Kvothe ailesini yitirmesiyle bitiveren çocukluk günleri ve onu kahramanlaştıran talihsizlikleri anlatırken, Patrick Rothfuss'un fantastik dünyasını yavaş yavaş tanıtmaya başlamıştı. Canavarların, kılıç ve asanın dünyası değildi onunkisi. Büyünün, teknik bir iş gibi üniversitede öğretildiği, geleneklerin, şarkıların ve öykülerin hüküm sürdüğü bir di-yar... Rothfuss Doğu mesellerini andıran “hikâye içinde anlatılan hikâyeler”le kurarken anlatısını, fantastik edebiyatta sıkça gördüğümüz Batı mitolojileri ve ortaçağ havasını birbirine ustalıkla yedirdiyordu. Kvothe'nin ikinci gününde, yani ikinci kitapta da bu tarzını iyice belirginleştiriyor yazar; aksi halde Türkçe çevirisi tam bin yüz elli sayfa tutan bir öyküyü soluksuz okumak mümkün olamazdı...

Bilge Adamın Korkusu'nda, genç yaşına rağmen artık iyiden iyiye olgunlaşmaya başlamış bir kahraman olarak çıkıyor karşımıza Kvothe. Ancak hâlâ, ailesinin ölümünü, bir Edema Ruh olduğunu, ailesini kaybetmesinin müsebbibi olarak gördüğü Chandrialılar'ın peşinde koştuğunu ve içinde yanan intikam

ateşini herkesten bir sır gibi saklamaya devam ediyor. Onun bilgelik yolunda, intikamının peşinde koşarken heba olmamak, ait olduğu dünyada yalnız başına ayakta kalabilmek için büyüden insan ilişkilerine, aşktan dövüş sanatına dek her şeyi öğrenmek ve susmak var. Aksi halde yok olacağını biliyor. Tıpkı hikâyenin kendisi gibi.

Bilge Adamın Korkusu
Patrick Rothfuss
İthaki Yayınları
Çeviri: Cihan Karamancı

“Rothfuss’un hayali bir toplumu, diliyle, kültürüyle, inanışları ve felsefesiyle hayranlık uyandıracak bir şekilde yarattığını söylemeden geçmeyeyim.”

Akıcılığa hizmet ediyor

Rothfuss’un yarattığı dünyada her şeyin bir açıklaması, bir hikâyesi ve bir şarkısı var. Yazarın simya ile haşır neşir oluşu romanda büyü, sempati, gözbağı olarak geçen her şeyi teknik bir şekilde anlatmasını sağlamış belli ki. Ancak yanlış anlaşılmasın, bu teknik açıklamalar hikâyenin büyüsunü kaçırıyor hiç, hatta aksine akıcılığa hizmet ediyor.

Azılı düşmanı Ambrose’un sayesinde birkaç dönem üniversiteden ayrılan Kvothe’nin yolu dünyanın uzak bir köşesi olan Vintas’a düşünce, intikam arayışı da bir parça umut kazanır gibi oluyor. Üniversitede, üniversitenin dev arşivinde bulamadığı sırlı gerçekleri Vintas’ın büyük lordu Maer ile Firtınaduvan’ın ötesinde yaşayan tuhaf Ademreliler ona parça parça farklı yollardan açıklamaya başlıyorlar. Ancak sırra ermek, bilgelik yolunda ilerlemek için, hâlâ sabra, sebata ve en önemlisi de kendini tanımaya ihtiyacı var kahramanımızın. Önünde uzanan kilometrelerce yol, tanınması gereken onlarca insan...

Bu arada yeri gelmişken, Kvothe’nin Ademre’ye yaptığı yolculukta karşımıza çıkan Ademre kültürünün romanda özel bir yeri olduğunu belirtmek isterim. Rothfuss’un hayali bir toplumu, diliyle, kültürüyle, inanışları ve felsefesiyle hayranlık uyandıracak bir şekilde yarattığını söylemeden geçmeyeyim. Sırf Ademreliler’in dünyası bile ayrı bir fantastik kurguya konu olacak yetkinlikte.

Sözün kısası *Bilge Adamın Korkusu*, son zamanlarda bu türde yayımlanan ve hayal kırıklığından başka bir şey vermeyen kitaplar düşünülürse, fantastik edebiyatseverler için beklenenin de ötesinde bir eser.

Başkahraman Kvothe, *Kralkatili Günces*’nin hayranlarınca pek çok kez resimlendi.

FOLKLORA DOĞRU,

FELSEFE TARTIŞMALARI ve

DİLBİLİM ARAŞTIRMALARI

yeni sayılarıyla okurla buluşmaya devam ediyor.

İLETİŞİM

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

bupress@boun.edu.tr Telefon/Faks: 0212 257 87 27
www.bupress.org

SİPARİŞ

www.pandora.com.tr Telefon/Faks: 0212 230 09 62-63
www.bupress.org

www.idefix.com
www.prefix.com.tr

Ece Temelkuran ile söyleşi: Çok temiz değildik; iyice kirlendik

“Muhalefetin marjinalleştirilmeye çalışıldığı bir Türkiye’de, ana medyada yazmayı her zaman önemsedim.

Bir meslek olarak gazetecilikten çok, gazetecilik kavramının ana gündem maddesi olduğu bir dönemdeyiz. ‘İçeri’de olan gazeteci sayısı bir hayli korkutucu. ‘Medyadaki dönüşüm’ün gazeteciliğin sonu olduğunu söyleyenlerin de, hiçbir dönemde bu kadar yasak ve sansürün olmadığını savunanların da sayısı az değil. Gazeteciliğin Türkiye’de hiçbir zaman gerçek anlamıyla yapı(a)madığını aklımızın bir yerinde tutsak da, unutulmamacak bir dönemden geçtiğimiz kesin!

Ancak ‘böyle bir dönemde’ bile Ece Temelkuran’ın Habertürk’ten çıkarılması –en azından bu kadar çabuk– beklenen bir şey değildi. Gerçi kendisi bunu öngören yazılar yazmıştı, ama her şeye rağmen, ülkenin en etkili köşe yazarlarından birinden bu kadar çabuk vazgeçilmesi şaşırtıcıydı. Temelkuran, gazeteyi okutturan isimlerden biri olmasının yanında, Hrant Dink’ten Ahmet Şık’a, Uludere katliamına kadar Türkiye’nin vicdanı olan konularda yazmaktan vazgeçmeyen bir yazardı. Biz de son yazısı ‘Velev ki...de bile hükümeti kuzdurmaktan korkmadan yazan Temelkuran’la, herkesin ağzından düşmeyen konuları konuştuk; ‘Ne olacak bu ülkenin hali?’ gibi büyük konuşmalardan uzakta...

Gazetecilerin tutuklandığı ve ana akım medyanın gazetecilikten uzaklaştığı bilinen gerçekler. Kendi köşenizde inandıklarınızı yazsanız bile, böyle bir medya içerisinde çalışma zorunluluğu rahatsız edici değil miydi?

Zorlayıcıydı ama rahatsız edici diyemem. Muhalefetin marjinalleştirilmeye çalışıldığı bir Türkiye’de her zaman ana medyada yazmayı önemsedim. Şimdi yazmıyorum diye bu fikrimden vazgeçecek değilim. Hala ana akım medya önemli ve oradaki arkadaşların –tıpkı benim de yaptığım gibi– cambazlıklar yaparak orada olabildikince uzun süre kalmaları gerekiyor.

Bundan sonraki aşamada gazetecilik yapabilecek misiniz? Nasıl bir ortamda ya da kurumda kendinizi var edebilirsiniz?

Bu sorunun cevabını hakikaten bilmiyorum.

Fotoğraflar: Sedat Suna

Hem bir gazeteci hem de bir edebiyatçı olarak tanıyoruz sizi. Ancak, edebiyat hep ikinci plandaydı kariyerinizde. Habertürk’ten ayrıldıktan sonra edebiyata daha fazla ağırlık vermeyi düşünüyor musunuz?

Sanırım öyle olmalı, ama yapabilecek miyim bilmiyorum. Çünkü, tarih bu aralar hepimizi bazı şeyleri söylemek zorunda bırakıyor. O şeyleri söylemek demek de, bugün gazete yazıları yazmak demek. Bundan mutlu muyum? Pek değil. Keşke normal bir ülkede doğmuş olsaydım da edebiyatçı olsaydım; ama işler pek öyle olmuyor. Bazen insan biri olmak zorunda kalıyor.

Bundan sonra, eğer bir gazetede yazmazsanız gazetecilik adına ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Her zaman yaptığımı. Gördüğümü yazmayı.

Şu an da bağımsız mecralara yazıyorsunuz. Habertürk’ten yazdığınız yazılara kıyasla şu andaki yazma motivasyonunuz nasıl? Bir fark var mı önceye göre?

Henüz pek bir yerde yazmıyorum aslında. Yazdıklarım da yabancı basın organları. Yazma motivasyonum daha “insani.” Zira ana akım medyada ve genel olarak Türkiye medyasında haftada birkaç yazı yazma zorunluluğu var; bu da pek insani değildi. Şimdi yazmak istediğim kadar yazacağım herhalde. Öyle umuyorum en azından. Bu da haftada üç yazı değil elbette. O kadar gevezelik hiçbir zaman hoşuma gitmedi zaten. Bunu da kerelerce söylemiş ve yazmışımdır.

“Herkes bir gün Banu Gürven olacak,” diye yazdınız. Türkiye’de gazeteciliği girdiği çıkmazdan kurtaracak şey bu mudur? Sizin de şimdiki adınız bu mu olacak?

Şimdilik biraz durmam ve düşünmem gerekiyor. Fazla samimi olacak ama biraz özelleştirmeyi yapmak istiyorum. Son iki yılın özelleştirmesini. Kibir üzerine düşünüyorum şimdi. Bir de entelektüel gevezelik mecburiyeti üzerine... Neyse bu fazla açık seçik oldu... Banu’nun yaptığını çok destekliyorum, yazdım da zaten. Ama ben onu yapmalı mıyım, ne yapmalıyım, düşünüyorum henüz.

OTOSANSÜR BASKISINI FAZLA SIK HİSSETTİM

Sansüre uğramadığınızı daha önce söylemişsiniz. Ama ana akım medyada, otosansürün güçlü bir şekilde işlediği biliniyor. Siz de bu baskıyı hissettiniz mi? Ne ölçüde, ne sıklıkla?

Son zamanlarda fazla sık. Zaten otosansürü en gerektiği zamanda yapmayıp iki yazı yazdım; gördünüz neler oldu. Şaka tabii bu. Ama bu bir gazetenin değil memleketin sorunudur, ben bunu böyle görüyorum. Böyle görülmeli. Henüz işinden atılmamış olmak ve o ana medya cambazlığının (bunu siyasi dengeleri ve vicdani sorumluluğu dengelemek anlamında söylüyorum) insanların canına tak etmemiş olması hiçbir şey demek değil. Canlarına tak edecek ve herkes bir karar vermek zorunda kalacak. Sanırım önümüzdeki bir yılda bunun olduğunu göreceğiz. Taraflar daha da netleşecek. Öyle sanıyorum.

İktidarın 'yazı'dan, yazılardan bu kadar korkmasına sebep olacak kadar güçlü mü(ydü) medya? Eğer öyleyse iktidar doğru olanı yapıyor diyebilir miyiz!!!

Medya isterse ne kadar güçlü olabilir biz bunu Hrant'ın ölümünde gördük. Sonra tam tersini Van'da gördük. Donarak ölen bebek sayısını bile veremediler "kızdırmamak" için. İktidar kendi açısından doğru olanı yapıyordur muhakkak, her gün ekranlarda yaptıklarıyla övündüklerine göre...

Medyanın Türkiye'de geldiği durum ortada. Sizce bundan rahatsız olmayanların çoğunlukta olması daha büyük bir sorun değil mi?

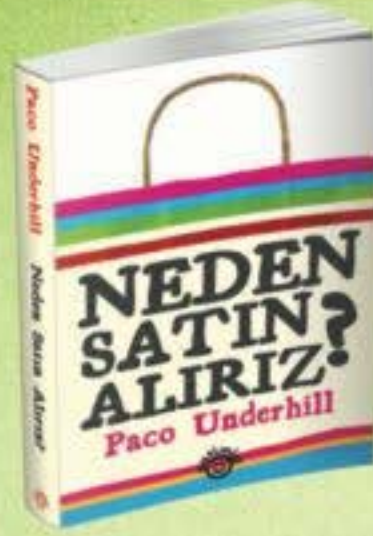
Birincisi hiç de ortada değil o durum. Gerçek bir özeleştiriyapılmadı. Şimdi de iktidar baskısı yüzünden yapamıyoruz o özeleştiriyi. Çok temiz değildik zaten iyice kirlendik, ben böyle görüyorum. Yoksa bu iktidar gelip medyayı mahvetmiş değil, bunu söylemek haksızlık olur. İkincisi çoğunluğun bundan rahatsız olduğunu düşünüyorum. Yoksa durmadan düşen tirajları başka türlü açıklayamayız.

Peki son soru; tartışılan 'bağımsız gazetecilik' meselesi sadece medya patronları ve iktidarla ilgili bir şey mi?

Hayır elbette değil. Herhangi bir iktidar odağının veya siyasal misyonun gazetecisi olmak insanı gebe bırakır. O tür gebelikler de istenmeyen gebeliklerdir! Bunu sadece iktidar ve medya patronları yapmıyor. Başkaları da yapıyor Türkiye'de. Olduğunu bildiğin ve yazamadığın bir şey varsa bitmiştir, asla bağımsız değilsin.

2012'nin çok konuşulacak isimleri Optimist kitapları arasında

Dünyanın gelişmekte olan pazarlarından taptaze gözlemlerle Alışverişin Sherlock Holmes'u **Paco Underhill**'den 27 dile çevrilmiş bir başyapıt!

Bu kitap ışık hızında gidecek tren için son çağrı niteliğinde!

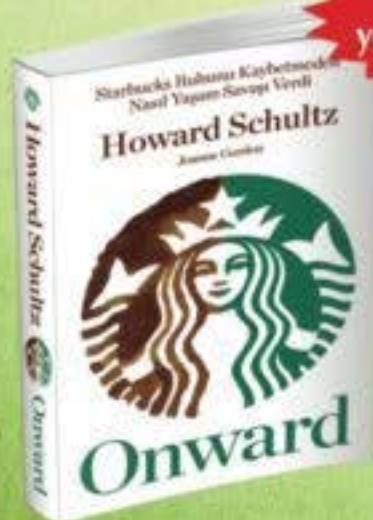
Kaan Dönmez, Morhipo

Yeni çağın baş aktörlerinden biri olan e-ticaretin bugünü ve yarınına dair bilinmesi gereken her şey!

En yeni yaklaşımların peşindeki pazar araştırmacıları için internet ve sosyal medya alanında en iyi uygulama rehberini arayanlara bütünlüklü tek bir kaynak!

"Starbucks'ın yeniden dirilişi"

Dünyanın tanık olduğu en büyük finansal dönüşüm hikâyesini, efsanenin baş aktörü CEO **Howard Schultz**'un kaleminden okuyun!

'Muğlak' derken, öykünün spiraller halindeki bu ilerleyişinden çok, o spirallerin dip noktasında bulunduğu varsayılan özün muğlaklığından bahsediyorum.

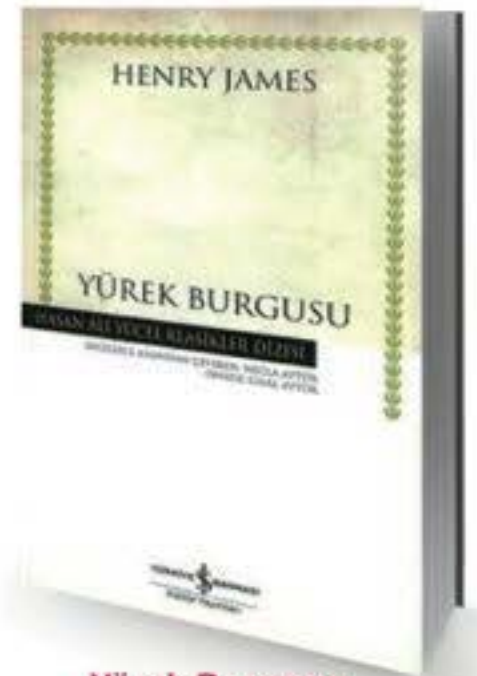
Muğlaklık ilkesi

“Sarmallar çizerek hareket etmem gerekiyordu çünkü vida içeriye bir sarmal şeklinde girmişti ve ancak sarmal bir hareketle geriye dönebilirdi: bu yüzden de katettiği yolu tarif etmesi hiç kolay değildi.”

Aralık ayında bir akşam, uyku bir türlü gelip de beni ertesi güne taşımaya yanaşmazken, salondaki kütüphanede bir kitap buldum. Bir zamanlar mavi olduğunu düşündüğüm kapağı, basılmasının üzerinden geçen yetmiş yılda solgunlaşmıştı; tepesi yosunlarla kaplanmışa benziyordu, yeşil rengin değişik bir tonunu almış, üzerindeki lekelerle garip bir deri hastalığından mustarip gibi görünüyordu. Güçlü, siyah bir dikdörtgenin içinde zorlukla okunan altı sözcük vardı, bunlardan yazarın soyadına işaret eden gizemli bir biçimde ES diyordu yalnızca ve ES'in yazdığı yapıtın adı silinip gitmişti o tuhaf kitabın ka-

pağından. Kendimi kapağı açmaya korkar bir vaziyette buldum. O eski deyimde olduğu gibi, birisi bu tabuta son çiviye çakmıştı sanki de, onu açanları şimdi unutulması daha iyi olacak lanetli sırlar bekliyordu yalnızca. Ancak daha dikkatli baktığımda, adından da hareketle, bu kitabı öyle hareketsiz, öyle cansız, öyle ürpertici bir biçimde bu hale sokan şeyin bir çivi değil, bir vida olduğunu anladım. Çivi tek bir hamlede tahtaya girer, vidayı ise döndüre döndüre sokarsınız ve vida bir kere içeriye girdi mi, oradan kolay kolay çıkmaz.

Ama sonra, hayır, dedim, girdiği tahtadan kolay kolay çıkartamadığımız şey çavidir; şayet tornavidayı sabırlı bir biçimde çevirirseniz, vida mucizevi bir biçimde dönmeye başlar, açtığı yoldan tıpkı karla kaplı bir patikada adımlarını takip ederek geriye doğru yürüyen bir adam gibi ilk başladığı noktaya döner. Düşünmeye başladıkça, bu kitabın yüreğindeki hissini tıpkı yerinden çıkarılan bir vidanın yolu gibi geriye doğru takip etmeyi istedim ben de. Sarmallar çizerek hareket etmem gerekiyordu çünkü vida içeriye bir sarmal şeklinde girmişti ve ancak sarmal bir hareketle geriye dönebilirdi: bu yüzden de katettiği yolu tarif etmesi hiç kolay değildi. Bir tünel gibiydi, içine girdiğinizde tek

Yürek Burgusu
Henry James

İş Bankası Kültür Yayınları
Çeviri: Necla Aytür

bir yönüne değil, her köşesine dokunarak hayatınızın bütünü katetmenizi istiyordu.

Bir pazar sabahıydı. O zaman çok genç bir adamdım ve sahaflarda yeni bir şeyler bulmayı severdim. Kitabı elime aldığımda kapağının rengi daha mı parlaktı? Üzerindeki yazı okunabiliyor muydu gerçekten, sayfalarında şimdi birikmiş toz o günlerde de orada mıydı? *The Turn of the Screw* yazıyordu dikdörtgenin içinde, bugünküne kıyasla kesinlikle okunabilen harflerle. Türkçe isminde ("Yürek Burgacı") olmayan bir şeyi, bir eylemi tarif ediyordu. Bu kitabı okuduğunuz vakit, diyordu sanki, tıpkı bir vidanın dönerek ilerleyişi gibi, korkunç bir öykü zihninize nakşolacak. Ve onu oradan çıkarmayı başaramayacaksınız çünkü esrarengiz bir ilkeye bağlı olarak hareket edecek. Pek çok şeyi muğlak ve anlaşılmaz kılacak, pek çok kesinliği sona erdirecek, daha önce size apaçık ortadaymış gibi görünen pek çok kavram bundan böyle fazlasıyla tartışmaya açık ve müphem gelecek. Ama elbette, mutlaka bütün bunların olması gerekmiyordu, bunu da anlamıştım. Kitabı almayarak pekâlâ korunabilirdim bu hareketten ve onun açacağı yeni dünyadan kurtulma imkânına hâlâ sahiptim.

İyi okur, meraklı okur, merakına yenilen okur. Şubat ayında çok puslu bir akşam İstanbul'un işlek bir caddesine bakan yüksek bir apartmanın en üst katında, pencerenin yanındaki koltuğa uzanıp sayfaları çevirmeye başladım. 1930 yılında yazılmış bir giriş yazısı vardı başında, İsviçre Alpleri'ne bakan Rhône vadisinde bir kulübede yaşadığı günlerde bu kitabı okumaya karar veren bir adamı anlatıyordu. Hikâyenin sonuna geldiğimde bunun ne kadar da uygun bir başlangıç olduğunu anlayacaktım. James'in kitaplarının her birine, o kitabı nasıl okuduğunu anlatan bir okurun yazdığı ve okuma deneyimini anlatan birer deneme koyulmalı. Gerçekten ne kadar da uygun bir başlangıçtı bu—ne de olsa elimde tuttuğum solgun kapaklı kitap, okuduğu öykülerden etkilenerek kendi yazdığı bir öyküyü yaşayan bir mürebbiyenin anlattığı bir öyküyü dinleyen bir adamın kâğıda geçirdiği öyküyü dinleyen bir anlatıcının yazdığı bir öyküyü içeriyordu.

En başa dönmeyi isterdim—tabii eğer böyle bir şey gerçekten de varsa. Mürebbiye, Ann Radcliffe'in *Udolpho'nun Gizemleri* adlı o büyük kitabını okuduğunu söylüyordu ve tekinsiz, terk edilmiş, tarihi eskilere dayanan mekânlar konusunda hayallere dalmaya meyilliydi. Yoksul, genç bir kadındı ve iş arıyordu, gazetedeki ilanı görünce Londra'ya, Harley Street'e gelmişti ve her zaman zengin ve profesyonel sınıfların meskeni olmuş bu sokakta varlıklı bir adamla tanışmıştı. Adamın kardeşinin imparatorluğun sömürgesi Hindistan'da yaşadığını ve öldüğünü öğrenmişti ve şimdi onun çocukları, kızı Flora ve oğlu Miles'in Essex'deki bir malikânede kaldıkları söylenmişti kendisine. İnsanı etkileyen bir adamdı bu, zengindi, bekar, gençti, yakışıklıydı. Harley Street'te bugün yürüdüğünüzde ona benzeyen pek çok adam görürsünüz. Sorumluluk istemeyen, zevk isteyen adamlar.

Mürebbiye heyecanlanmıştı, adamla seviştiğini hayal ederek ve onun yeğenlerine annelik yaptığını ve hep birlikte bir aile olacaklarını düşleyerek Essex'e gitmiş, burada ev ahalisiyle tanışmış ve aklında yaşadıklarına ve orada yaşanmış olanlara dair

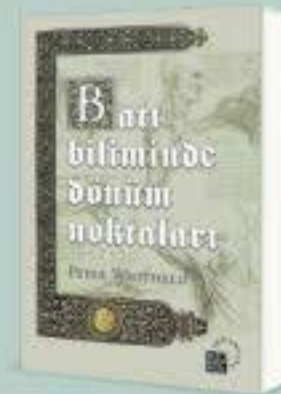
İSHAK ARSLAN
**ÇAĞDAŞ DOĞA
DÜŞÜNCESİ**

ISBN 978-605-5383-09-1
420 sayfa

BİLİMİN DÜNÜ BUGÜNÜ

20. yüzyılın başlarında fizikte iki 'sıçrama' yaşandı: İzaflıyet ve Kuantum Teorileri. 1900-1927 yılları arasında şekillenen ve yüzyılın ikinci yarısında bir Standart Model'e kavuşan bu iki kuram, Newtoncu doğa yasalarıyla iş gören modern fizik, tabiatı tasvir ederken kullandığı *madde, hareket, süreklilik, sonsuzluk, uzay, zaman, enerji, atom* gibi temel kavramlarını değiştirerek yeniden tanımladı ve çağdaş doğa düşüncesi doğdu. Bir yandan yeni bir kozmoloji inşa eden çağdaş doğa düşüncesi, diğer taraftan da yeni bir bilim anlayışı doğurdu. Bu kapsamlı değişim, felsefi, dinî ve kültürel alanlara da uzandı ve nihayet yeni bir dünya görüşü boyutuna ulaştı.

Çağdaş Doğa Düşüncesi, 20. yüzyılda yolları doğa kavramında kesişen bilim, felsefe ve dinin iç içe geçen çok yönlü ilişkilerini ve doğanın bu yeni kavranış tarzının içerimlerini inceliyor.

PETER WHITFIELD
**BATI BİLİMİNDE
DÖNÜM NOKTALARI**

Tercüme: Serdar Uslu
ISBN 978-975-6814-53-2 • 344 sayfa

JOHN HENRY
**BİLİM DEVRİMİ VE
MODERN BİLİMİN
KÖKENLERİ**

Tercüme: Selim Değirmenci
ISBN 978-975-6814-61-7 • 145 sayfa

Tel 0212. 520 66 41-42

Faks 0212. 520 74 00

satis@kureyayinlari.com

www.kureyayinlari.com

“ Biz öyküyü okumaya başladığımızda vida da mucizevi bir biçimde hareket etmeye başlıyordu, demek ki kitaba adını veren şey öyküyü okuyarak harekete geçiren okurdu.

bir öykü kurarak buna uygun bir biçimde davranmıştı. Yıllar sonra, başka bir işverenle çalışırken ve bir başka çocuğa mürebbiyelik yaparken ona bu öyküyü anlatmış, bu çocuk da o zaman birebir yazıya geçirmiş olduğu öyküyü şimdi Noel zamanı bir akşam boyunca arkadaşlarına anlatmaya koyulmuştu. Sabırla, merakla, korkuyla anlattıklarını dinleyenlerden biri bu öyküyü yazıya dökerek, kitap yayımlandığında, yani 1898 yılında, bu esrarengiz öyküsü dünyanın dört bir yanında bir lanet gibi dolaşacak ve en sonunda kitaba yazdığı önsözü okuduğum, İsviçre’de dağlara bakan kulübesinde oturan adam, merakına yenilip kitabı okumaya karar verecekti. Londra’da bir sahaf mektupla sipariş ettiği kitap eline ulaştığında onu içinde bulunduğu zarftan çıkarmamış önce; çok korkunç olduğunu duyduğu öyküyü okumayı mümkün olduğunca erteledikten sonra, nihayet onu okumaya cesaret edene dek kitap gün ışığı görmemiş.

Elimdeki solgun, yeşil renkli kitabın öyküsünü merak ediyorum. Üzerinde bir tarih yok. İngilizlerin *fly page* dediği ilk sayfada da, sonrakilerde de herhangi bir işaret bulunmuyor. Ama ben bu kitabın sahafta çıkmasının evveliyatını değil, ben onu aldıktan sonra yaşadıklarını keşfetmeyi istiyorum daha çok. Benden başka kimsenin onu eline alıp almadığını mesela. Bu öyküyü, kitabın yıllar

içinde dolaştığı evlerde yaşayanlardan herhangi birinin bilip bilmediğini.

İngilizcenin en sevdiğim sözcüklerinden birini, ‘ambiguous’u yani ‘muğlak’ı bu kitapla öğrendiğimi hatırladım sonra. Onu tarif etmek için gerekli sözcüğü seçmek isteyen aklım ‘muğlak’ demişti bana ve sözlük de bunu karşılayan sözcüğün ‘ambiguous’ olduğunu bildirmişti. Peki *Yüreğ Burgacı*’nda muğlak olan şey, bu kadar kesin bir biçimde muğlak olan şey neydi? Tıpkı elimde tuttuğum kitabın bir şehirden diğerine, bir ülkeden bir başkasına, bir elden farklı bir ele geçerken ve ev ev dolaşırken yaşadığı yıpranma, kirlenme, eskime, solgunlaşma, tozlanma, renk değiştirme süreci gibi, sanki bu hikâyenin işaret ettiği, alevler içinde tutkuyla yanan bir ilk ‘şey’, anlatıla anlatıla, aktarıla aktarıla, yorumlana yorumlana şekil değiştirmiş ve şimdi okuduğum bu tümüyle farklı başka ‘şey’in biçimini almıştı. Bu da bana elimdeki yıpranmış kitapla onun ilk, saf hali arasındaki uzun yolu hatırlatıyor ve beni bunun anlamı üzerine düşünmeye çağırıyordu. Başlı başına ürkütücü bir fikirdi bu, sirk aynalarıyla dolu bir odada hangi görüntüsünün gerçeği olduğunu bilmediğiniz birinin binlerce yansımasına bakmaya benziyordu.

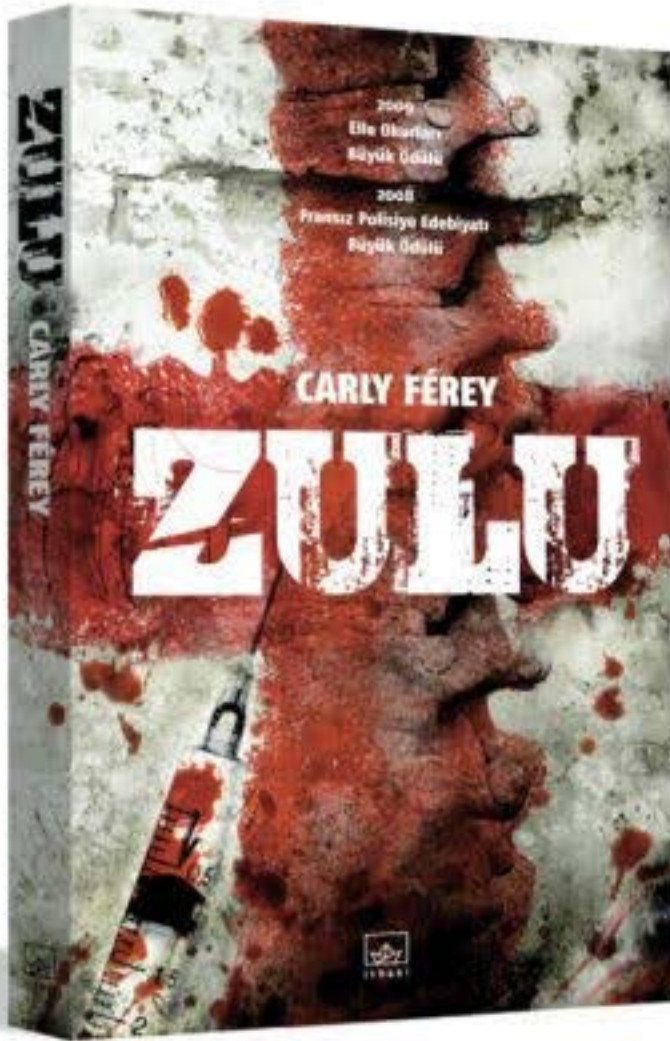
James’in muğlaklık ilkesi üzerine düşünmeye başlamamı sağlayan ilk konu, öykünün anlatıcısına öyküyü anlatan Douglas adlı adamın aslında anlattığı öykünün kahramanlarından biri, yani Essex’deki malikânenin genç vârisi Miles olduğundan şüphelenmemdi. Daha sonra devasa James araştırmalarını biraz karıştırdığımda böyle düşünmekte yalnız olmadığımı gördüm. Bu konuyu ele aldığı çalışmasında Profesör Esra Melikoğlu, bahsedilen iki karakteri tek bir hamlede Douglas-Miles olarak isimlendirip onlardan bu şekilde bahsediyor. Bunun, tahtaya dönerek giren vidayı akla getirdiği için özellikle ürkütücü bir fikir olduğunu düşündüm, ne de olsa öyküde anlatılan dehşeti yaşayan ve en sonunda öldüğünü okuduğumuz çocuk, konusu olduğu öykünün önce dinleyicisi ve sonra da aktarıcısı haline geliyordu. Bu da öyküye dair eylemlerin kendisine, bir öykü okuma eylemine, bir öyküyü aktarma eylemine öykünün kendi içindeki karakterleri fiziksel olarak hareket ettirebilme gü-

cünü veriyordu ve düşündükçe asıl korkunç olanın da bu olduğunu, öyküden bir spiral şeklinde bize yayılan bu tuhaf güç olduğunu anlıyordum. Okumak, bilmek ve aktarmanın, basit bir biçimde temsil edileni yeniden temsil etmek veya seyretnmek değil, yani yalnızca deneyimlemek değil, olmak anlamına da geldiği büsbütün ürkütücü bir fikirdi bu. Kitaptan yaşama geçen deneyim, spiral şeklindeki hareketi dolayısıyla bir vidayı akla getiriyor, kaynağındaki noktadan çevremizi dolanarak yükseliyor, böylece çizgisel bir ilişkiyi reddediyordu.

Ancak ‘muğlak’ derken, öykünün spiraller halindeki bu ilerleyişinden çok, o spirallerin dip noktasında bulunduğu varsayılan özün muğlaklığından bahsediyorum. Mürebbiyenin gördüğünü zannettiği şey, kendisinden önce Essex’deki malikânenin mürebbiyesi olan Bayan Jessel ve evin erkek uşağı Peter Quint’in hayaletleriydi. Yıllar önce burada bir aşk yaşamışlardı ve Quint’in sekse çok düşkün biri olduğu söyleniyordu, hatta ufak Miles’ı taciz ettiği ima ediliyordu ama zaten her şey ima ediliyordu bu kitapta, Quint’in evdeki bütün kadın hizmetçilerle birlikte olduğu açıkça söylenmiyor, ima ediliyordu; geceleri Harley Street’teki işverenini hayal eden mürebbiyenin hayalet gördüğünü söylerken as-

Yoksul, genç bir kadındı ve iş arıyordu, gazetede ilanı görünce Londra’ya, Harley Street’e gelmişti.

ANORMALLER

JOEY GOEBEL

"Herkesin
imtiyazlı olduğu ve
bütün ilmi, düşünce,
kür bir insanın
niyetinde olduğu
gibi görülmektedir."

JOEY GOEBEL **ANORMALLER**

İTAKSİ

“ O Aralık gecesi, zihnimin ve sesimin sınırlarından duyduğum memnuniyet, sanırım bana başka bir şeyi daha, artık o kadar da genç olmadığımı gösteriyordu.

lunda onu görüyor olabileceği açıkça söylenmiyor, ima ediliyordu; hizmetçilere tanınan özgürlükleri aşmaya cüret eden Jessel ve Quint'in evin farklı odalarında sevişmiş oldukları açıkça söylenmiyor ama incelik ve zarafetle ima ediliyordu.

Sonuçta olayları bize anlatan mürebbiyenin bilinci bir muğlaklık ilkesiyle çalışıyor gibiydi, oraya gelen her şey çok anlamlıydı, tek bir yoruma sahip olmaktan özellikle kaçınıyor gibi görünen bu 'çok anlamlı şeyler' en sonunda onun bilincinin şeklini alıyor, mürebbiyenin net olarak göremediği şeyler onun şeyleri net olarak göremeyişinin mekanizmasına dönüşüyordu. Yeni Eleştiri akımının bu kitaba duyduğu hayranlık boşuna değildi: kendisinin ve anlattığı karakterlerin ve o karakterlerin yaşadığı dünyanın muğlaklığına kesin bir biçimde inanmış bir romandı bu.

Yüksek apartmandan şehre bakarak *Yürek Burgacı*'nı ilk defa okuduğumda bu muğlak bölümleri rahatsız edici bulduğumu hatırlıyorum. Romanlara hayal gücüne yer bırakmayacak, Nabokov'un sevdiği 'kesinlikler'i bana sunacak şeyler olarak bakmaktan hoşlanıyordum. Anlam ve imge öylesine ustalıkla birbirlerine iliştilmiş olmalıydı ki, ne ben ayırabilmeliydim onları birbirlerinden ne de romanı okuyan bir başkası. Hepimiz için anlam ve imge birbirlerine eş olmalıydı; böyle düşününce muğlaklık bana her şeyden önce bir kusur gibi görünmüştü.

Uykusuzluk içinde kitabın sayfalarını çevirirken böyle düşünmüyordum artık. Bilakis öyle sözcükler okumayı istiyordum ki şimdi, bana uykusuzluğumun nedenini, içimdeki sıkıntının kaynağını ima etsin. Hem bir hikâye sunsun bana ve kaybetsin içinde beni hem de mucizevi bir biçimde o hikâye, benim o geceki yalnız ve sıkıntılı ve uykusuz halime benzesin. Tarihler ve özel isimler olmasın içinde, yalnızca bir boşluk olsun ve o boşluğun içinde hareket eden bir duygu olsun, kitap o duyguyu bana uzatsın ve ben onunla yola devam edeyim.

Bir oturuşta okunabilen bu güzel öykünün sonunda, mürebbiyenin kendi gördüğü hayaletleri onların da gördüğünü iddia ettiği çocuklardan Flora, Londra'ya geri gönderilmiş, Miles ise anlatıcının elinde evdeki kötü ruhlardan kurtarılmaya çalışırken kalbi durarak ölmüştü. Kitabı bir kenara koyarken ilk okuyuşumdan kalan pek çok izlenimin yanlış olduğunu da keşfettim. Flora'nın gidişini, Miles'in ölüşünü hatırlıyordum elbette ama ilk sayfalarda öyküyü anlatan kişi, bende hiç iz bırakmamıştı, cinselliğe dair pek çok imayı, pek çok muğlak imgeyi ne olabileceğini düşünmeden, dikkatsizce okumuştum, üstelik mürebbiyenin hayal görürken yaşadıkları da hiç benim hatırladıklarımına benzemiyordu. Düşündükçe, James'in kitabındaki muğlaklık ilkesini, aralarındaki ilişkileri unuttursa da imgeleri unutturmayan bu edebi tekniği en iyi simgeleyen şeyin

kitabın adı olduğuna karar verdim. Öykü, onu ilk okuduğumda düşündüğüm gibi "vida"nın kendisi değil, onun hareketiyle, dönüşüyle açılan yoldu. Okuyunca bu yolun içindeki vida dönmeye başlıyordu ve şayet okuduğum öykü vidanın açtığı yolsa, imgelerden oluşan topoğrafya da vidanın kendisiydi. Biz öyküyü okumaya başladığımızda vida da mucizevi bir biçimde hareket etmeye başlıyordu, demek ki kitaba adını veren şey öyküyü okuyarak harekete geçiren okurdu. Kitap onu ikinci defa okurken geriye doğru gidiyor, onu ilk okuyuşumuza dair gizli bilgileri ifşa ediyordu; hatta daha da derinlere gidip elimdeki kitabı okuyan bütün okurlara, okuduğumuz kitabın yaşadığı serüvenlere dek uzanmayı istiyordu.

James'in büyük dersini o anda kavramış gibi oldum. Yeşil kapağının altında sanki hep bizi beklemiş gibi duran bu kitaba sesini veren aklımız ve şimdiki zamandaki varoluşumuz, başka bir sürü insanı, evi, okuyucuyu, karakteri, eşyayı, gölgeyi, manzarayı ve öyküyü önümüze serdikten sonra bize kendi aklımızdan ve sesimizden ibaret olduğumuzu, başkalarının aklına ve sesine baktığımız her okuma deneyiminde aklımızın ve sesimizin sınırlarını bulacağımızı söylüyordu. O Aralık gecesi, zihnimin ve sesimin sınırlarından duyduğum memnuniyet, sanırım bana başka bir şeyi daha, artık o kadar da genç olmadığımı gösteriyordu.

Henry James

Zeynep Terzioğlu'nun objektifinden

Her külliyyat bitmemiştir

“Yazarın geride bıraktıklarının listesi ne kadar kalabalık olursa olsun mutlaka henüz yazmadıklarından oluşan bir olasılıklar dizisi de vardır. Hele ölen yazar Yücel Balku gibi otuz dört yaşındaysa...”

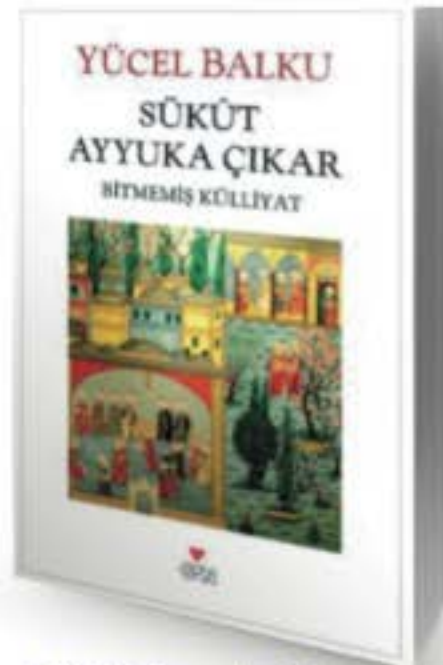
“Yapmamayı tercih ederim.”

Melville’in meşhur kâtibi Bartleby’nin bu şıartı, dünyaya en net karşı duruşlarından biri olarak kabul ediliyor. Enrique Vila-Matas da bu kurgu karakteri alıp kurguları üretenlerle bir araya getirmişti *Bartleby ve Şürekâsı* isimli kitabında. “Bartleby sendromu”na yakalanmış yazarları –ret yazarlarını– roman, deneme ya da küçük bir ansiklopedi olarak tanımlanabilecek kitabında tanıtmıştı; hiç yazmamış, yazamamış, daha da garibi, önemli eserler yayımlamış ama bir noktadan sonra yazmayı reddetmiş olanları... Bir anlamda bitmemiş metinler, taslaklar ve yayımlanmamış kitapların planları arasında gidip gelen bir kitapla karşı karşıya bırakmıştı bizleri. Buradan yola çıkarak belki şöyle bir yargıya varılabilir: Eğer *Bartleby ve Şürekâsı*’nda sıralananlara benzer bir durum söz konusu değilse, sanırım her yazarın yayımlanmış eserlerinin toplamına “bitmemiş külliyyat” gözüyle bakabiliriz. Yazarların geride bıraktıkları notlar, taslaklar bir yana, düşüncelerindeki planları –“kafada bitirilmiş” hikâyeleri– asla tahmin edemeyiz ne de olsa. Erken yaşta hayatını kaybeden üretken yazarları göz önünde bulundurunca, bu, daha da somut bir biçimde ortaya çıkıyor. 2003’te bir kalp krizi sonucu aramızdan ayrılan Yücel Balku’nun, genişletilmiş yeni baskısı yapılan *Bitmemiş Külliyyat*’ını da sanırım bu şekilde değerlendirebiliriz.

Kuşkusuz Yücel Balku’yu, “Balku” imzasıyla *Hayalet Gemi* dergisinden hatırlayanlar olacaktır. Ancak kendi adıma; Balku’yla tanışmama, Bursa Osmangazi Belediyesi’nin 2001’de düzenlediği Ahmet Hamdi Tanpınar Deneme Yarışması’nda birincilik ödülüne değer bulunan denemesi vesile olmuştu. (Geç bir tanışma...) Bu yazı daha sonra hem *Bursa Defteri* dergisinde yayımlanmış hem de –yanlış hatırlamıyorsam– belediyenin söz konusu yarışmanın ardından bastığı özel bir kitapta yer almıştı. Açıkçası Bursa’da büyümüş ve defalarca Koza Han’a uğramış olmama rağmen,

Balku’nun “Koza’nın Kapıları” denemesindeki bakış açısıyla görmemiştim hiç orayı: “Koza Han’ın dört girişi vardır. Girdiğiniz kapı sizi ele verir. Ulucami tarafındaki alçakgönüllü kapıdan girdiyseniz, muhtemelen şehre yabancısınız, turistik bir merakla girdiniz. Belki şehre aşinasınız ama oturmaya niyetiniz yok. (...) Kapalıçarşı tarafından girdiyseniz soluklanmaya ihtiyacınız var demektir. (...) Eğer Orhan Bey Camii’nin aralığındaki kapıdan girendenseniz, sizin almakla, vermekle, gezmekle işiniz yok. Öğrencisiniz ya da öğrenciliğinizin hatıraları çok taze. (...) Ama yok, ben bunlardan hiçbirini değilim, ben dördüncü kapıdan girdim diyorsanız, ben size ne diyeyim? Koza Han’ın iç avluya açılan dördüncü kapısının hem girişi hem de çıkışı sanki ehil olmayan gözlerden gizlenmiş gibidir.” Koza Han’ın avlusundaki –ipek gibi– Türk kahvesinin tadı yıllardır hiç değişmiyor sanki, ama “Koza’nın Kapıları”nı okuduktan sonra, hana hangi kapıdan girdiğim o civarda bulunma nedeğine göre artık değişiyor!

Yalnızca “Koza’nın Kapıları” değil, Balku’nun diğer metinleri de insanı benzer bir şaşkınlığa sürüklüyor; hatta daha derin bir şaşkınlığa. Kitapları hakkında yazılanlara bakıldığında bile, etki alanının genişliği fark edilecektir. Hikâyelerinin gizemli, gerilimli, karanlık atmosferi; polisiye temeli; efsanelerden, söylencelerden, masal-

Sükût Ayyuka Çıkar
(Bitmemiş Külliyyat)
Yücel Balku, Can Yayınları

lardan beslendiğinin belirginliği; dili, kullanılan sözcükler okuyanı hemen kuşatan özellikler arasında. Ve elbette merak uyandırıyor olmaları...

Balku'nun hikâyelerini, şiirlerini, denemelerini ve hatta mektuplarını içeren kitapta, belki de merak duygusunu en çok körükleyen metin ise, yazarın tamamlamadığı "Yedi Güzel" adlı "kurmaca tasarı." Sabir Rızayev'in Genceli Nizami'nin "Yedi Güzel" şiirinden esinlenerek yaptığı ve her birinin farklı milletten bir prensesi tasvir ettiği tabloları üzerinden kurulmuş hikâye. Ressam, tabloları yaptıktan kısa bir süre sonra atölyesinde ölü bulunmuş ve tablolar ortadan kaybolmuştur. Teşkilat, tabloların olabileceğini tahmin ettiği ülkelerde yerel ajanlarını harekete geçirerek tabloları buldurmuştur. Sonrasında, bir dedektif romanı yazma isteğinde olan paralı asker Faruk Keskin'le irtibata geçen teşkilat, ondan bu tabloları bulup getirmesini ister. Kod adı olarak tablolardaki prenseslerin adlarını kullanan yerel ajanlar, tabloları teslim etmeye hazır olduklarına dair mesaj göndermişlerdir; ancak "Humay" kod adlı

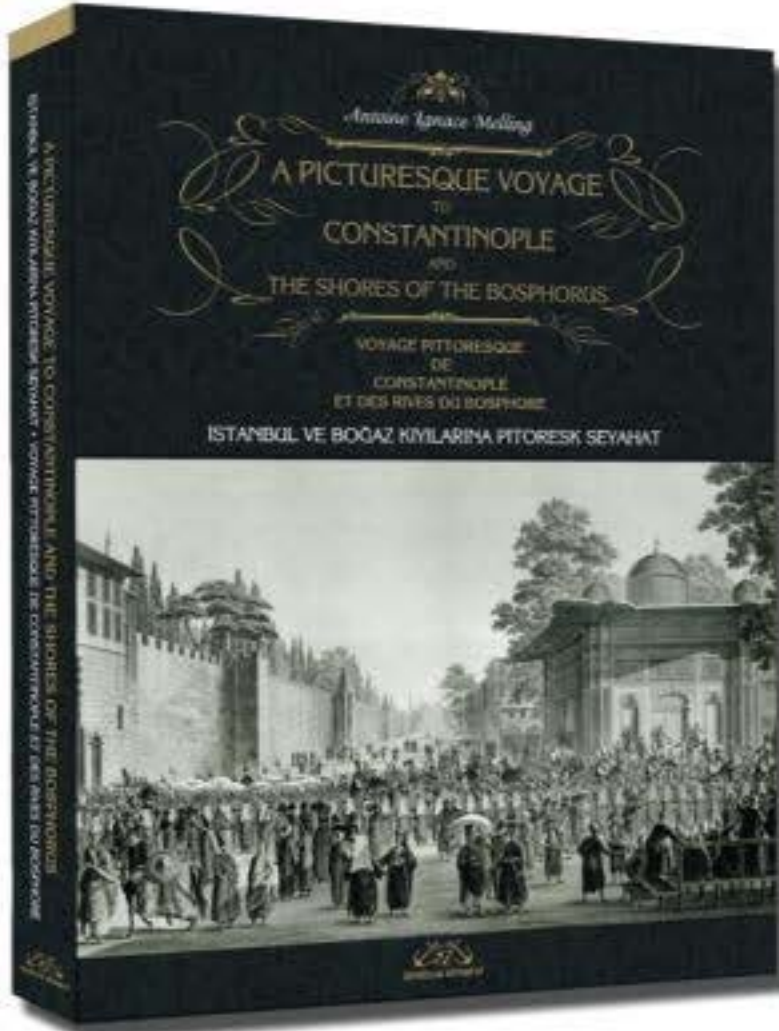
ajandan haber alınamamaktadır. Açıkçası polisiye tadı hissedilen, simgelerle yüklü bu metnin parçalarının birbirine nasıl bağlanacağını kestirmek güç. Yarım kalmış olması gerçekten de üzücü...

Son sözü, kitabın hazırlık aşamasında önemli katkıları olduğu anlaşılan Murat Gülsoy'a bırakabiliriz. Yarım bırakılmış bir paragrafla başlayan yazısını Gülsoy şöyle devam ettiriyor: "Yarım kalmış bir cümle. Bir öykünün ya da bir romanın girişi olabilecek bu paragrafın devamını merak edenler Yücel Balku'nun *Sükût Ayyuka Çıkar* adlı kitabını bulup okuyabilirler. Ancak bazı metinler yarım kalır. Oğuz Atay'ın *Eylembilim'i*, Tanpınar'ın *Aydaki Kadın*'ı gibi kimi yapıtlar yazarlarının ömürleri yetmediği için yarım kalmıştır. Bu yazarların ne düşlediğini merak edenler için bu yarım kalmış metinler ayrı bir anlam taşır. Yazarın ölümü, insanın ölümlü olduğu gerçeğini çok farklı bir düzlemde simgeler. Her ölüm, geride tamamlanmamış bir hayat bırakır. Ödenmemiş faturalar, bitirilmemiş işler, henüz gidilmemiş randevular, gerçekleştirilmemiş hayaller... Ancak yaza-

rın ölümü farklıdır. Geride yarım kalmış yapıtlar, henüz yazılmamış kitaplar bırakır. Yücel Balku'dan da geriye iki adet tamamlanmış kitap kaldı. (...) Tabii defterlerini, notlarını, çevirilerini, denemelerini de eklemek gerekli geride kalanlar listesine. Yazarın geride bıraktıklarının listesi ne kadar kalabalık olursa olsun mutlaka henüz yazmadıklarından oluşan bir olasılıklar dizisi de vardır. Hele ölen yazar Yücel Balku gibi otuz dört yaşındaysa..."

2001 Bursa'da

Antoine Ignace MELLING

İstanbul ve Boğaz Kıyılarına
Pitoresk Seyahat

A Picturesque Voyage to Constantinople
and
the Shores of the Bosphorus

Voyage Pittoresque
de
Constantinople
et des Rives du Bosphore

Ünlü mimar, ressam ve gezgin Melling'in "Pittoresque de Constantinople et des rives du Bosphore" isimli eseri, tablo yapılmaya değer, etkileyici güzellikteki (pitoresk) İstanbul manzaralarını içeren bir başyapıt.

Yaklaşık 200 yıl önce sadece Fransızca olarak yayınlanan eser bugüne kadar ne Türkçe'ye ne de başka dillere çevrildi. Birçok koleksiyoner, kitapsever ve İstanbul aşığı için sadece görmek maksatlı dahi ulaşılması çok zor olan kitap Denizler Kitabevi tarafından üç dilde (İngilizce/Fransızca/Türkçe) yayınlandı.

DENİZLER KİTABEVİ

www.denizlerkitabevi.com info@denizlerkitabevi.com
İstiklal Caddesi No: 199 / A Beyoğlu İstanbul
Tel: 0 212 249 88 93 Faks: 0 212 243 84 82

iki kişi seven iki defa ölürmüş, öyle mi?

“anaïs nin, eşinin dizinin dibindeyken onun bilmediği şeyleri yazmaktan da haz alıyor. bu sizi yanıltmasın, kocası hugo'yu da suç işlemek kadar seviyor.”

henry ve june, anaïs nin'in ömrü boyunca tuttuğu günlüklerin arasında 1931'in sonundan başlayan ve 1932 yılının sonuna dek uzanan bir yıllık bölümünün gözden geçirilmiş yeniden basımı. yazarın cinsel ve romantik hayatı üzerine odaklanmış bu anlatı okurunu çokeşlilik ve kadın cinselliği üzerine düşünmeye teşvik ediyor.

bir kadının kocası ve birçok aşığının olması, aristokrasiden devralınmış, pek tabii ki bir erkeğin karısının ve birçok aşığının olması âdetine eşlik eden bir gelenek.

çokeşlilik her sınıf, medeni hal ve yaştan erkeğin kendisine tanıdığı bir hak ama kadınların evlilikle çokeşliliği birlikte yürütmesi, sadece yazarın aktardığı iki savaş arası dönemde değil her zaman bir azınlığa mahsus oldu.

anaïs nin

anaïs nin'in, babası kübalı, aynı ülkede büyümüş olan annesi ise fransız danimarkalı melezi. baba müzisyen, anne şarkıcı. nin 1903'te fransa'da dünyaya gelmiş, yazıya çok küçük yaşlarda ilgi duymuş, annesi, babasından boşanınca çocuklarıyla birlikte ıspanya'ya gitmiş, bir süre sonra new york'a göçmüşler, anaïs nin burada resamlara modellik yapmış. ilk evliliğini 1923 yılında, yirmi yaşındayken yolunun tekrar düştüğü küba'da bankacı hugh parker guiler ile gerçekleştirmiş; guiler de sanata ilgi duyan bir adam, nitekim sonraki yıllarda deneysel filmler çekiyor. birlikte paris'e göçmüşler, guiler burada da bankacılık yapıp bolca para kazanırken anaïs nin yüksek gelir sahibi çiftlerde âdet olduğu üzere şık bir hayat örgütlemiş ve pek âdet olmadığı halde yazmaya başlamış. hakkında hiçbir şey bilmeden günlüğünü okursanız ağızda gümüş kaşıkla doğduğunu sanırsınız. lüksle, refahla arası iyi olan bir kadın.

ilk kitabı o yıllarda az tanınan ve bol bol lanetlenen d.h. lawrence üzerine, onun cinsellikle ilgili açık üslubuna destek veriyor. 1939'da guiler ile birlikte avrupa'da

patlayan savaş yüzünden new york'a dönmüşler.

nin kırklı yaşlarında, o çağa gelmiş her sorumluluk sahibi kadın gibi kendinden çok genç (tersi olsa dert edilmeyecek bir rakam; on altı yaş) bir adam olan rubert pole ile birlikte olmaya başlamış, ilişkilerinin sekizinci yılında, çok az kadının cesaret edebileceği bir şekilde, hugh guiler ile evliliği sürerken onunla da evlenmiş! durum 1966'da yasal olarak patlamış, 1977'deki ölümüne kadar pole ile ilişkisi sürmüştü, nin'in kitaplarının yayın hakları 2006'da ölene kadar pole'un elinde.

kitaptan anladığımız nin yaşadığı sırada günlüklerini eşine değilse bile yakınlarına okutuyor. eşinin dizinin dibindeyken onun bilmediği şeyleri yazmaktan da haz alıyor. bu sizi yanıltmasın, kocası hugo'yu da suç işlemek kadar seviyor.

hugh guiler, günlüklerin ilk yayımlanışında adının geçmesine izin vermemiş, ölümünden sonra, 1986 yılında yayımlanan henry ve june onunla ilgili anlatımlar da içeriyor. aynı adlı philip kaufman'ın yönettiği ve henüz kariyerinin başındaki uma

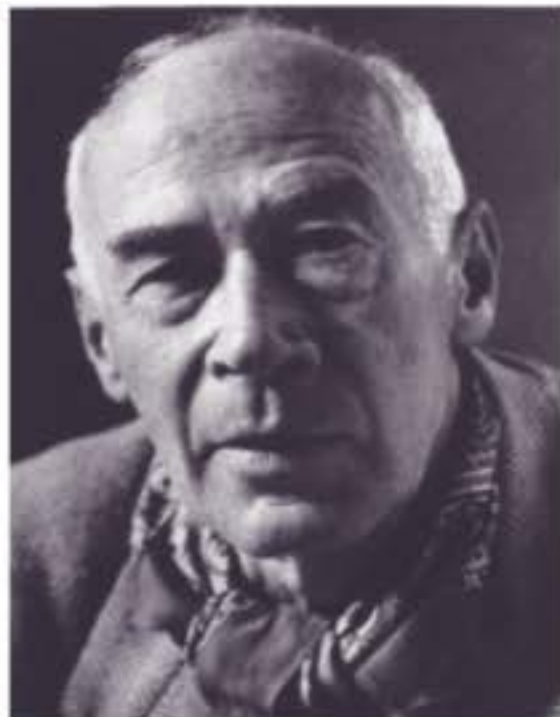
thurman'ın june'u canlandırdığı film de 1990 yılında gösterime girmişti.

nin ve guiler'in paris'te yaşadıkları dönemin bir bölümünü aktaran henry ve june'un merkezinde iki evli çift var; hugo ile anaïs ve henry ile june. hugo ve anaïs bugünlerde "açık evlilik" olarak adlandırılan şeyi yaşamaya karar vermiş. miller çiftiyle tanışıyorlar. anaïs önce june'la, onun new york'a gitmesinin ardından o sıralarda yengeç dönencesi'ni tamamlamak üzere olan henry miller'la yoğun bir aşk yaşıyor.

henry ve june, her anlatı gibi birden fazla katmanda tahlil edilebilir. anaïs nin'in dili, uslubu güçlü ve çekici. ancak anlatımı, herhangi bir günceden bile daha kendine dönük.

nin'in anlattığı dönemde duygu dünyasının merkezinde henry miller var. ama ilgisi onunla sınırlı değil. hatta adını andığı bütün erkeklerle ve kimi kadınlarla bir tür romantik ya da cinsel bağlantı kurduğunu, tükenmez bir istek ve enerjiyle flört ettiğini söylemek yanlış olmaz. mesela, henry miller'la gittikleri mekânda yanına oturan yakışıklı bir macarla flörtü adamın elini onun eteğinin altına sokmaya çalışmasıyla son buluyor. hugo'yla dansa gidiyorlar, nin bir yandan eşiyile dans ederken pistte partneriyle dans eden başka bir erkekle bakışıp gülüşüyor.

bu oburluğu cinsel arzularının gücüyle açıklamak mümkün değil çünkü okudukça nin'in tutkulu cinsel birleşmelerinin pek

o sıralarda yengeç dönencesi'ni tamamlamak üzere olan henry miller'la yoğun bir aşk yaşıyor.

azında doyuma ulaştığını görüyoruz. belki tam da bu yüzden olabilir mi açlığı?

bu yönde bir ipucu daha: klitorisi, hugo ile gittikleri bir tür genelevde para verip birbirleriyle sevişmelerini izledikleri iki seks işçisi sayesinde öğreniyor.

anaïs henry miller'ı bir yazar ve entelektüel olarak çok takdir ediyor. ona karşı hissettiği arzu ve aşk çok yoğun. ondan uzak kalmayı bir tür fiziksel acı, bir arada geçirdikleri zamanları ruhsal ve bedensel bütünlüğe ulaşmak olarak yaşıyor. aklınıza gelen soru, uzun zamandır birçok kadının aklından geçenle aynı. madem bu kadar âşık, neden başkalarına gerek duyuyor?

erkeklerin her seviştikleri kadın için bir çentik atmaları metaforunu biliriz. bu çentik zaferin, fethin işaretidir; peki fethedilen, teslim alınan nedir? bir erkek bir kadın onu arzuladığında mı kazanır zaferi, onun bedeni aracılığıyla doyuma ulaştığında mı?

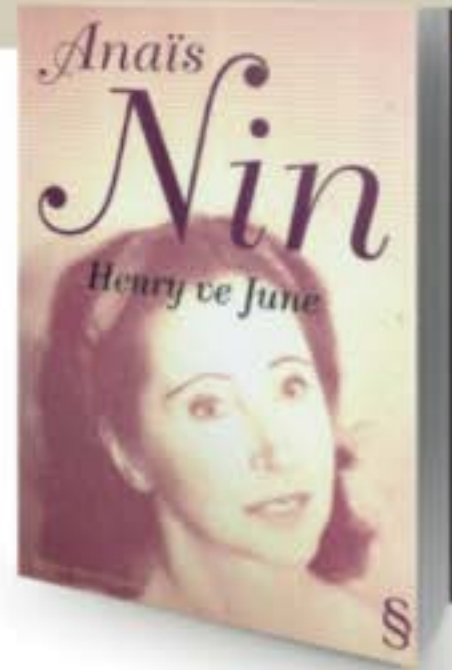
anaïs nin benzer bir soruyu kendine sorduğunda "arzulanmak" cevabını veriyor. bir erkek onu arzuladığı, güzel, cazip bulduğunda ancak, özgüveni güçlendiriyor.

Pamuk ipliğine bağlı

kendini bir nesne olarak özenle yaratma süreciyle entelektüel faaliyetleri arasında büyük benzerlik var; saçını tarayışı, giysileri, iç çamaşırları, takıları... her biri anılar, estetik ve kültürel göndermelerle, akla geldik gelmedik binbir anlamla yüklü. güzellik daha da önemli onun için. nitekim o heyheyli günlerin içinde burnunun ucuna estetik bir müdahale yaptırıyor. ama insanın benliğinden doğmayan özgüven pamuk ipliğine bağlı. endişeleri bitmek bilmiyor, hem arzularının nesnesi hem de rakibi olan june'dan daha güzel olabilir mi? ya june'un önceki kadın sevgilisi jean'dan? psikanalistinin karısından?

bir yandan da birçok derdini hayal gücüne sığınarak hallettiğini de görürüz; çocuklukta mazur görünen bir biçimde hayali arkadaşlarıyla uzun uzun sohbet edip huzura kavuştuğu az değildir. birden fazla gerçeklikte yaşar, olup biten, olmasını hayal ettiği, değişik insanlara anlattıkları hep farklıdır ve buna yalan dendiğini bilir.

(hayatının sonraki dönemlerinde, iki farklı adamla aynı anda evliyken iki farklı soyadıyla resmi belgelerinin bulunduğu bü-

Henry ve June
Anaïs Nin (Anaïs Nin), Everest Yayınları
Çeviri: Püren Özgören

yük bir cüzdanı olduğu ve bu halin yıllarca sürdüğü anlatılıyor.)

june benliğinde yarattığı arzu ve henry ile ilişkilerini etkileme tehlikesiyle, bir hayalet gibi hayatında o bir yıl boyunca, anaïs aşkı yaşarken ahlaki bir sebebin kendisini tereddüde sürüklemesine izin vermez. june içinse ahlak bir yükten öte bir bayağılıktır. yalan söyler, baskı kurar, kandırır, para ve çıkar sağlamak için cazibesini kullanır, aynı amaçlarla cinsel hizmet vermeye de hazırdır.

öte yandan nin'in aktardığı ve aktarmadığı detaylardan miller çiftine maddi olarak büyük destek verdiğini görürüz.

anaïs için hugo'nun nefret ettiği bankacılıktan kazandığı parayla kurduğu ev ve hayat çok değerlidir, zaman zaman henry'nin evinde yemek pişirse de ev işi yapmayı hiç düşünmez. henry, june'dan ayrılıp onunla evlenmek istediğini defalarca söylemesi anaïs'i mutlu eder ama bu teklifi kabul etmeyi bir an bile aklından geçirmez. henry romantik ve erotik dünyasının merkezindedir ama hugo'nun maddi manevi desteği, eduardo'nun yakınlığı, fred'in hayranlığı, allendy'nin ilgisi olmadan bütünleşmiş olamaz. çekeşlilik onun için özgürlükçü ya da hedonist bir proje değil, yamsal bir gerekliliktir.

anaïs nin, erkeğe ve kadına mahsus olan şeylerin neden böyle sayıldığını sorgulamıyor. ama hayatının pek çok yönüyle bu sınırları ihlal ediyor. henry ve june'da konu üzerine düşünmek isteyenler için bol malzeme ve epey edebi tat var.

Aşk, casusluk, cinayet ve ihanet; yok yok

Masumiyet de sinemaya uyarlanmış ama sanırım pek başarılı bir uyarlama olamamış. (1993 tarihli John Schlesinger yönetmenliğindeki filmde, Isabella Rossellini ve Anthony Hopkins bir arada...)

“130. sayfaya geldiğinizde geceyarısı ise sabahlamamak için; bir iki saat içinde işiniz varsa geç kalmamak için, kitabı bir kenara kaldırıp uygun ve geniş bir zamanda devam etmeniz de fayda olabilir.

Sene 1955, mekân müttefiklerin, esas olarak da Amerikalıların kontrolündeki Batı Berlin. Henüz Berlin Duvarı inşa edilmemiş. Amerikan gizli servisi CIA, İngiliz gizli servisi SIS ile birlikte başlatıkları meşhur “Altın Operasyon”u devreye almak üzereler. Operasyonun amacı Batı Berlin’den kazılacak bir tünel ile Doğu Berlin tarafına geçip, yeraltındaki telefon kablolarına çengel atarak Sovyet Karargâhı’nın iletişimini izlemektir. Mühendislik açısından önemli zorluklar içeren bir projedir bu. Telefon kabloları Doğu Berlin’in yoğun trafiğe sahip bir caddesinin sadece 50 cm kadar altındadır. Tünelin o noktaya kadar götürülmesi (yerin 6 metre altında 450 metrelik bir uzunluk), o noktada yukarı doğru çıkılması, sonra da yapılacak bağlantılarla tünele yerleştirilen onlarca, belki yüzlerce teyp ile kaydedilmesi planlanmıştır. Nitekim tünelin faaliyette olduğu 11 aylık süre içerisinde

50.000 makaraya yarım milyondan fazla görüşme kaydedilecektir. Ayrıca iletişim şifreli olduğu için CIA merkezinde şifrelemeyi kırarak ekipler de devrededir. Ancak daha sonraları Amerikalıların Sovyetlerin şifrelerini kıramadıkları ortaya çıkacaktır.

Esas olarak Amerikalıların sorumluluğunda olan bu projeye İngilizler de bir anlamda yancı olarak takılırlar. Amerikalılar pek gönüllü olmasalar da siyaseten onların da projede olmalarına müsaade ederler, ancak kritik pozisyonlardaki bütün elemanlar CIA’dendir.

CIA ve SIS’in projenin ilk toplantısının yapıldığı zamandan itibaren bilmedikleri ve projenin tüm kaderini etkileyen bir durum söz konusudur. Bunu romanın tadını kaçırmamak için burada zikretmiyoruz.

İngiliz edebiyatının 2. Dünya Savaşı sonrası en iyi 50 edebiyatçısı arasında sayılan, ülkemizde de tanınan ve se-

vilen Ian McEwan’ın bu romanı yeni değil, 1990 tarihli. Ama Türkçede henüz yeni yayımlandı. Üstelik Roza Hakmen’in çevirisi ile. McEwan, *Masumiyet*’te yukarıda kısaca özetlediğimiz gerçek olaydan, Altın Operasyon’dan esinlenmiş. Hatta gerçek bir karakter de (George Blake) romanda boy gösteriyor. McEwan her zamanki sinematografik anlatımı ile okuyucuyu peşinden sürüklemeyi, iyi edebiyatın gücüyle farklı duygulandırmalar yaratmayı başarıyor. Biraz okuduktan sonra, aşağı yukarı her McEwan kitabında olduğu gibi “ne kadar güzel bir film olur bu öyküden” demeye başlıyorsunuz. Nitekim *Masumiyet* de sinemaya uyarlanmış ama sanırım pek başarılı bir uyarlama olamamış.

Romanımızın baş kahramanı İngiliz posta servisi memuru Leonard Marnham, saf, naif, 25 yaşına gelmesine rağmen ana baba kuzusu, her anlamda bakır bir gençtir. Dönem, dünya sahnesin-

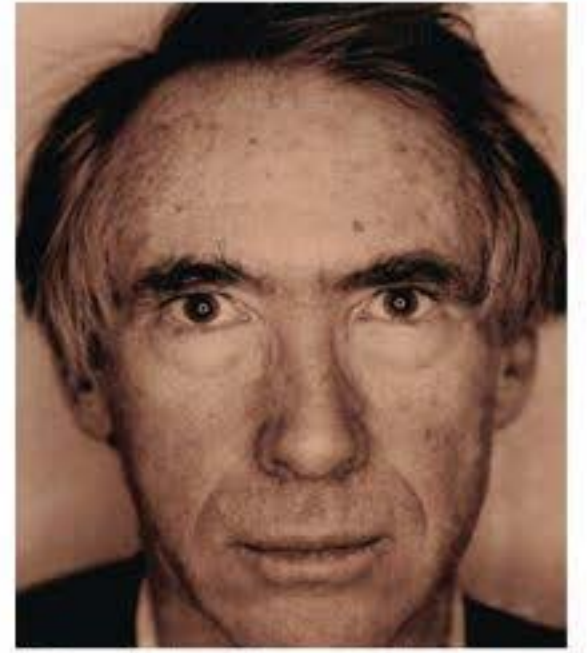
den üzerinde güneş batmayan Büyük Britanya İmparatorluğu'nun baş oyuncu olarak çekildiği, yerini Yankee'lerin aldığı bir dönemdir. Müttefikler dostturlar ama aynı zamanda gizli kışkırtıcılar ve alttan alta bir rekabet de söz konusudur. Asil, mağrur, gururlu, ağırbaşlı İngilizler dünyanın bu yeni efendilerine burun kıvrarak bakarlar. Kişisel tavırlarında ve ilişkilerinde serbest, rahat, esnek hatta biraz laubali; ama öte yandan da çok sistemli ve planlı çalışan, dünyaya yeni ürünler, yeni müzikler, danslar sunan ilginç insanlardır Amerikalılar. Kitap bu durumun altını çizerek başlar, Marnham'ı Berlin'de karşılayan İngiliz teğmen durumu, "Burada sorun Almanlar ya da Ruslar değil. Hatta Fransızlar da değil. Sorun Amerikalılar. Hiçbir şey bildikleri yok. İşin kötüsü öğrenmiyorlar da, laf dinlemiyorlar. Huyları böyle," diye aktarır. Bizim posta memuru Marnham da Berlin'de atandığı bu göreve kadar, "Bir Amerikalıyla yüz yüze tanışmamıştı hiç, ama mahalle sinemasında onları derinlemesine incelemişti"r.

Marnham için Berlin'deki yaşamı, ailesi ile birlikte yaşadığı durağan ve sıkıcı Tottenham hayatından sonra, hayli ilginç ve gizli yeni görevi de hesaba katıldığında keyifli ve mutlu bir dönem olacaktır. McEwan, Marnham'ın kişilik özelliklerini, iç dünyasını, o dünyanın değişimini son derece başarılı bir şekilde aktarıyor. Marn-

ham Berlin'de adeta yeni bir oyuncuğa sahip olan küçük bir çocuk gibidir. İlk defa yalnız başına yaşamaya başlamakta, mutlak için hayatında ilk alışverişini yapmakta, adeta hayatı yeni baştan öğrenmektedir. Görevi Amerikalıların operasyonda İngilizler için münasip gördükleri kıyırık işlerden bir tanesidir. Önce onlarca teybi kuracak, çalışmaya hazır hale getirecek; son aşamada ise telefon hatlarına sızma işleminde çalışacak, akabinde kayıt işlemlerine nezaret edecektir.

Amerikalı patronu Glass bu masum İngiliz gencine Berlin'in gece hayatını da tanıtmak isteyecektir. Bir gece önce Doğu Berlin'e geçecekler, daha sonra tekrar Batı'ya dönüp geceyi müşterilerin birbirlerinin masalarına kâğıda yazılı mesajlar göndermelerini sağlayan Hava Basınçlı Posta Servisi olan bir barda devam edeceklerdir. Bu barda Marnham kendisinden biraz büyükçe bir Alman kadından, Maria Eckdorf'dan borulu sistem aracılığı ile dans daveti alır. Gecenin sonrasında Marnham'ın Maria ile yeniden iletişime geçmesi nice içsel mücadeleler, kurgular, iç diyaloglar ve günler sonrasında gerçekleşecektir. Berlin, başka keşiflerin yanı sıra bakir Marnham için kadını, aşkı, cinselliği, dolayısıyla bütün boyutlarıyla kendisini keşfettiği bir şehir mi olacaktır? Hayatın önünde açılan yeni boyutları bu saf ve masum İngiliz delikanlısı, posta servisi memuru, Altın Operasyon görevlisi Marnham'ı nasıl etkileyecek, kendisinin bile bilmediği yönlerinin ortaya çıkmasına neden olacak mıdır?

McEwan usta bir yazar. İlk birkaç sayfayı geçip romanın atmosferine girdikten sonra güzel ve keyifli bir roman okumanın tüm etkilerini hissedebiliyorsunuz. Çevre, durum, kişilik betimlemeleri tam olması gerektiği gibi. Marnham anlatının boyutları düşünüldüğünde fevkalade resmedilmiş diyebiliriz. Hikâye kusursuzca akıyor. Okuyucu Marnham ile birlikte Altın Operasyon'da çalışmaya başlıyor. O'nun kendini gösterme gayretlerini, utangaçlığını, elini kolunu nereye koyacağını bilmezliğini, tüm acemiliklerini, yani pek çok insani ortak paydamızı keyifle ve merakla paylaşıyoruz. Romanın ilk yarısı gayet huzurlu, dingin, keyifli bir şekilde cereyan ediyor. McEwan ikinci yarıda hızlan-

McEwan, İngiliz edebiyatının 2. Dünya Savaşı sonrası en iyi 50 edebiyatçısı arasında sayılıyor.

dıracağı ritim için önce okuyucuya güzel bir masaj yapıyor adeta. Kendinizi bırakıveriyorsunuz yazarın ellerine. İngiliz roman geleneğinin birikimini hissetmemek mümkün değil bu ustalıkta. Marnham için her şey pek güzel gözüküyor, dolayısıyla biz okuyucular için de. Ancak hayatta yeni ilişkilerin, yeni mekânların her zaman tahmin edilemeyecek, önceden hesap edilemeyecek riskleri vardır. Hiçbir insan yalnız değildir, her ilişki aynı zamanda, karşımızdaki insanın geçmişiyile de ilişki kurmak demek değil midir?

Romanın ikinci yarısı, ilk yarının tersine adeta bir rollercoaster seyahati biçiminde. McEwan'ın bizi tepeye çıkarıp, oradan aşağıya bıraktığı noktadan sonra kitabı elinizden bırakmanız mümkün olmayabilir, o yüzden zamanlamayı iyi yapmakta fayda var. 130. sayfaya geldiğinizde geceyarısı ise sabahlamamak için; bir iki saat içinde işiniz varsa geç kalmamak için kitabı bir kenara kaldırıp uygun ve geniş bir zamanda devam etmenizde fayda olabilir. Toplam 230 sayfa olduğuna göre, 100 sayfalık kesintisiz bir okuma zamanı ayrımanızda fayda var; zira son 100 sayfa tam da "bir solukta okunacak" nitelemesini hak edecek derecede heyecanlı ve sürprizli. Aşk, casusluk, cinayet, ihanet; yok yok! Dolayısıyla türün meraklılarına, ayrıca kafayı çok yormadan iyi bir roman okuyarak hem hoşça hem heyecanlı vakit geçirmek isteyenlere gönül rahatlığı ile önerilebilecek bir roman. Üstelik Roza Hakmen'in Türkçesi ile.

Masumiyet ya da Özel İlişki
Ian McEwan, Yapı Kredi Yayınları
Çeviri: Roza Hakmen

Birey olmak kolay mı?

“Bir resmin altında ressamın imzasını görebiliyorsak; bu, büyük bir mücadelenin sonucudur. Kazanılmış bir haktır. Büyük bir aydınlanma işaretidir.

Sanatta Bireyin Doğuşu
Bernard Focroulle, Robert Legros,
Tzvetan Todorov, Yapı Kredi Yayınları
Çeviri: Esra Özdoğan

Çoğu zaman, sanatın toplumumuzda ne denli az rağbet gördüğünden yakınırız. Sergiler izlenmez, kitaplar okunmaz, konser salonları yeterince dolmaz, gazeteler bile okunmaz. Bazen, katıldığımız okur sohbetlerinde, hani neredeyse, bunca az izlenen bir işle ne diye uğraşıyorsunuz, diye soranlar bile çıkar. Doğrudur, sanatın, hatta bilginin ne işe yaradığı sorulmalıdır. Okurların, sanat izleyicilerinin de hem kendilerine hem de karşılaştıkları aydınlara bunu sorması gerekir. Çünkü, ne ölçüde izlenirse izlensin, dünyayı sanatın, medyanın, kitabın değiştirdiği ancak bu şekilde görülebilir, gösterilebilir. Sorularla, yanıtlarla.

Kişi, dünya karşısında yalnız olduğunu er geç kavrayacaktır. Kalabalıkların, tüm o hengâmenin içinde yalnız, koca kentler, dağlar ovalar içinde yapayalnız. Bunu hem yaşının getirdiği olgunlukla da kavrayacaktır. Hem duyup gördükleri, okuyup öğrendikleri ile de. Ama işte o zaman bu yalnızlığın nasıl bir doğurganlık taşıdığını da görecektir. Don Kişot gibi, sözgelimi. Cervantes'in kahramanı, kişinin, dünya karşısında yapayalnız bir birey olduğunu kavrayışını anlatır. Kuşkusuz, kavramak, insanı güçlü kılar. Cervantes, kavramanın insana kazandırdığı olağanüstü zihinsel sıçramayı

gösterir; bitik bir ihtiyardan, yeniçağı müjdeleyen yepyeni bir insan yaratır. Don Kişot'u yüzlerce yıldır okuyabilmemizin nedeni budur.

Yapı Kredi Yayınları, geçtiğimiz aylarda, *Sanatta Bireyin Doğuşu* adlı çok önemli bir kitap yayınladı. Kitap üç önemli düşünce insanının metinlerini içeriyor: Tzvetan Todorov, Bernard Focroulle ve Robert Legros. Epey bir zamandan beri, Todorov'un dilimize kazandırılan tüm yazılarını okuyorum. *Sanatta Bireyin Doğuşu*'nun içinde Todorov'un resim sanatında bireyin nasıl ortaya çıktığını gözlemlediği bir kısa yazısı var. "Resimde Bireyin Gösterimi" başlıklı bu yazının kanımca dikkatle okunması gerek.

Todorov, "imzasız" sanatın kitlesel bir uğraş olduğunu, bu uğraşa kutsalın yön verdiğini belirliyor burada. Kişinin, kişisel özellikleri yansıtan çizgilerin, sanatsal gösterim açısından bir önemi yoktur. Zira dinler için önemli olan, simgeler ve dinsel anlatıların sanat yoluyla aktarılmasıdır. Bu durumda, "ne için sanat" diye sorulmadığı dinler çağında bu soru sorulmuş olsaydı yanıtın "din için sanat" olacağı açıktır. Hatta, büyük kişilerin, sözgelimi bir Aristoteles'in, bir Platon'un betimlenmesi sırasında bile bu kavrayış söz konusu olacaktır: Bir Aristoteles heykelinin, ünlü düşünürü benzemesi beklenmez; heykel, "ünlü ve büyük bir düşünür" imgesini taşımalıdır. Bu "izlenim" heykelin gerçekleştirilmesi, kabul görmesi için yeterli olacaktır.

Benzersiz çizgiler - genel çizgiler

"Bireyin gösterimi," diyor Todorov, "öncelikle, ressamın o özel varlığı öteki adamlardan, öteki kadınlardan ayırt etmemizi sağlayan benzersiz çizgileri olduğu gibi vermesini gerektirir. İnsanların genel çizgilere indirildiği ve betimlenmekten çok belirtildikleri tarihciler sanatla rastlanmayan bu gösterim biçiminin, en eski tarihsel toplumlarda, Mısır'da ve Girit'te varolduğu doğrudur. Ama bu resimlerde de tam anlamıyla bireyden söz edemeyebiliriz." (s. 12)

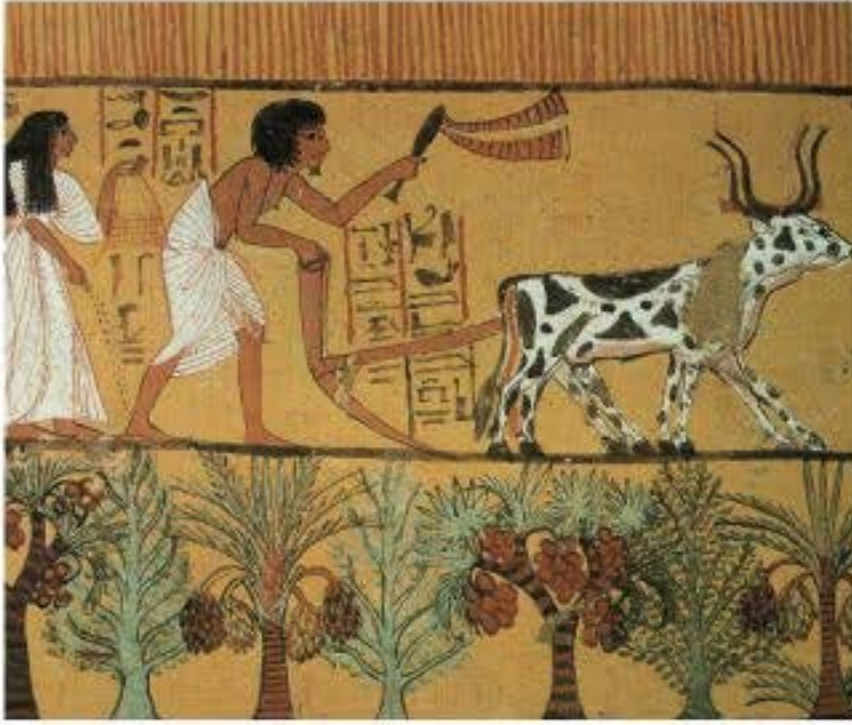
Zira, Mısır kültürü bakımından bir Tanrı'ya dönüştürülmüş firavunun betimlendiği mezar resimleri de gerçi sonunda bir kişiyi

Epey bir zamandan beri, Tzvetan Todorov'un (yukarda) dilimize kazandırılan tüm yazılarını okuyorum.

İki Dev Eser

*“Türkiye’nin Son On Yıl,
Dış Politikada Fotoğrafını Yansıtan Kitap”*

Tümüyle simgeler üzerine kurulu Mısır resmi de zaten bu büyük sistem tarafından var edilmiştir.

temsil etmek üzere yapılmıştır ama bu kişi yine kendi varlığı bakımından başlı başına bir simgedir. Tümüyle simgeler üzerine kurulu Mısır resmi de zaten bu büyük sistem tarafından var edilmiştir.

İnsanın bir birey olarak ortaya çıkmasını, kendini, kendi varlığını ve bu dünyadaki değerini sorgulamasını, savunmasını kolay elde edilmiş bir şey zannetmemek gerek. Todorov’un,

“İnsanın bir birey olarak ortaya çıkmasını, kendini, kendi varlığını ve bu dünyadaki değerini sorgulamasını, savunmasını kolay elde edilmiş bir şey zannetmemek gerek.”

Focroulle’un yazılarından anlıyoruz bunu: Bir resmin altında ressamın imzasını görebiliyorsak; bu, büyük bir mücadelenin sonucu. Kazanılmış bir hak. Büyük bir aydınlanma işaretidir.

“Betimlenmesi meşru nesnelere dönüşen bireylerin yanında, artık bir birey-özne olarak ressamın kendisi yükselir. XIV. yüzyıldan itibaren, kitap bezemeleri yapan sanatçılar yakın bir sayfaya adlarını ilâştirirler. XV. yüzyıl başından itibaren de, perspektife uygun, bir başka deyişle ressamın –ve buna bağlı olarak izleyicinin–uzamın belli bir noktasında, yalnızca kısmi, hatta dünyayı biçimsizleştiren bir görüş açısında durduğunu esinleyen betimleme sanatında ustalaşmaya başlarlar. Kimi sanatçılar kitabın sayfa kenarlarında kaba çizgilerle de olsa kendilerini resmederler.” (s. 20)

Rönesans’a, sonra Modern’e uzanan bu bireyleşme çabasının, dinlerin kitlesel sanat anlayışına karşı elde edilmiş bir zafer olduğunu görebiliyoruz. İnsan, ne de olsa, imzasının değerini bilmelidir.

daha fazlası için: sabitfikir.com

*“güneş doğarken;
Kudüs’ü, Medine’yi
ve İstanbul’u aynı
anda görmek isteyen
adam...”*

Dip Dalga Davutoğlu

Fatih Bayhan

“Yüzyılın Aşkı Yüzyılın Komutanı”

*“benim zarif ve güzel
Latife’ciğime....
Mustafa Kemal”*

Atatürk'ün Aşkı Latife

Fatih Bayhan

Latife Hanımın Yeğeninin Önsözüyle

paradoks www.paradokskitap.com.tr

BSR

YAYIN
GRUBU

BSR YAYIN GRUBU

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok.

Gendaş Han No: 19/2

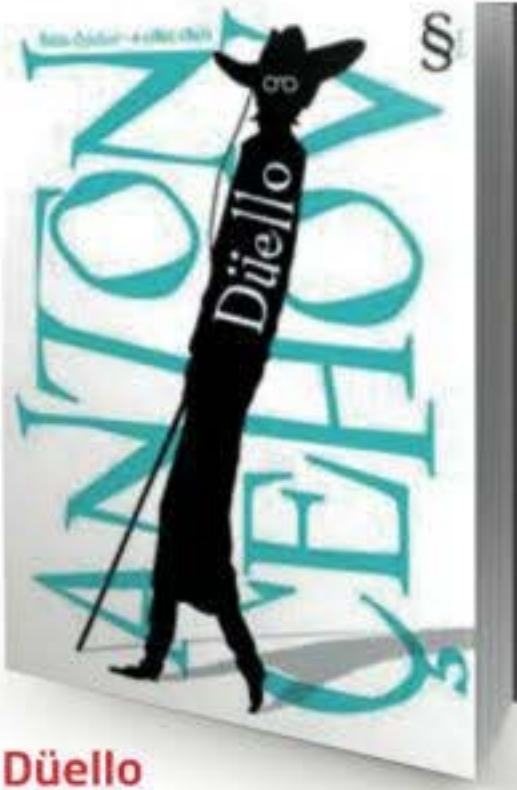
Cağaloğlu-Fatih / İstanbul

Tel: 0 212 528 22 06

Fax: 0 212 528 02 73

info@bsryayin grubu.com.tr

www.bsryayin grubu.com.tr

Düello

(Bütün Öyküleri 6)
(1891-1893)

(19,5 cm X 13,4 cm)

Anton Çehov, Everest Yayınları
Çeviri: Mehmet Özgül

BASKI

Sırttaki bant dar. Yanlış hazırlanmış; arka kapak sırta taşmış. İç baskıda ön ve arka baskı oturmamış. Mürekkep ayarının bozukluğu ilk sayfada logonun bile okunamamasına yol açmış... Yine de bu sayının en iyi kitabı budur.

KAPAK

İyi tasarlanmış bir kapak serisi. Bu seride Çehov'un bütün öyküleri için tek bir tasarım kitabın başlığı ve renkleri değiştirilerek sürdürülüyor. Beyaz zeminde yer alan ve renginin değişmesiyle serinin farklı kapaklarının oluşmasını sağlayan tipografik çalışma ustaca tasarlanmış. Bu tipografinin üzerinde, kapağın tam ortasında yer alan ve bir anlamda tasarımın çıkış noktası olan desen ünlü karikatürist David Levine'a ait. Arka kapak ve sırt tasarımı hem estetik kriterler açı-

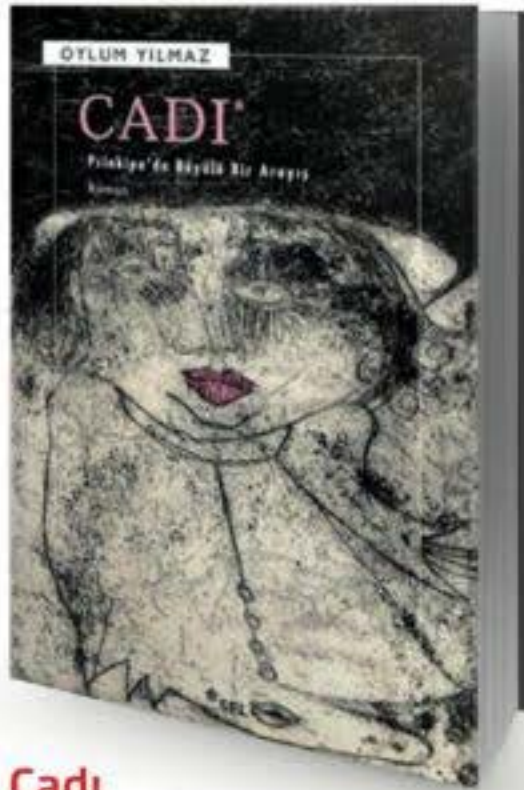
sından hem de taşıdığı bilgiyi okura iletmek açısından güçlü ve başarılı.

İÇ SAYFALAR

İç sayfalar kolay okunan bir yazıtipi kullanılarak ama biraz sıkışık satır araları ile tasarlanmış. Metnin içinde yer alan ve farklı anlatımlar gerektiren mektup vb.ler için de aynı yazıtipi, sadece satır başları tüm metinden bir adım içeri alınarak ama aynı stilde (regular) kullanılmış. Oysa başka bir yazıtipi kullanarak ya da bu yazıtipinin büyüklüğünü ve / veya stilini düzenleme yoluyla daha kolay bir okuma elde edilebilirdi.

Kenar boşlukları, sayfa numaralarının yeri ve okunaklılığı gibi kriterler açısından ortalama bir tasarım. Kullanılan kağıt arka veriyor. Pek çok yayınevinin aksine künyesi oldukça ayrıntılı ve tüm emeği geçenleri içeriyor görünüyor.

Cadı

(Prinkipo'da Büyülü Bir Arayış)

(19,5 cm X 13,5 cm)

Oylum Yılmaz, Sel Yayıncılık

denlerle, bölüm başlarında ön ve arka baskı kaymış.

KAPAK

Üzerindeki illüstrasyonun gücünü arkasına almış bir kapak. Tümü büyük harflerle yazılan kitap adı güçlü bir geometri yaratıyor.

Zeminde yer alan desen ile bu geometrinin karşıtlığı, seçilen toz pembe renk ile birleşerek kapağın gücünü artırıyor. Yazar adının kapaktaki illüstrasyonun üzerindeki çerçeve üzerine yerleştirilmesi yüzünden bir tür "toplular" yayımı duygusu oluşuyor. Oysa bu tutum yayınevinin kapaklarının tümüne hakim olan kimlik gereği oluşturulan grafik tavrından ibaret.

Aynı grafik tavır arka kapakta da devam ettirilerek illüstrasyonun yerine bir tanıtım yazısı eklenmiş. Arka kapak gibi toz pembe zemine yerleştirilen okunaklı bir başlık ve yazar adından oluşan sırt da grafik açıdan yeterli.

İÇ SAYFALAR

Kitabın içi formatlanırken bir çok "ince ayar" hatası yapılmış. Sıkışık satır araları karşısında bir satırlık paragraf araları fazla açık. Üstelik bu araların verilmesi bazı satırlarda unutulmuş. Ortalanarak yazılmış bölüm başlıkları ve bunların altında yer alan sağa dayalı italik metinler ile sola dayalı alt başlıklar ciddi bir görsel karışıklığa neden oluyor.

Kenar boşlukları yeterli, sayfa numaraları okunaklı olsa da fazla sıkışık satır araları ile iç sayfalar rahat bir okunurluğa sahip değil. Bu sorun italik metinler için seçilen yazıtipinde daha belirginleşiyor. Böylece Cadı da toplu taşıma araçlarında ve az ışıktaki kolay okunamayan kitaplar arasında yerini alıyor.

Kullanılan açık krem rengi baskıyı iyi taşıyor ve az arka veriyor. Künye bilgileri yeterli.

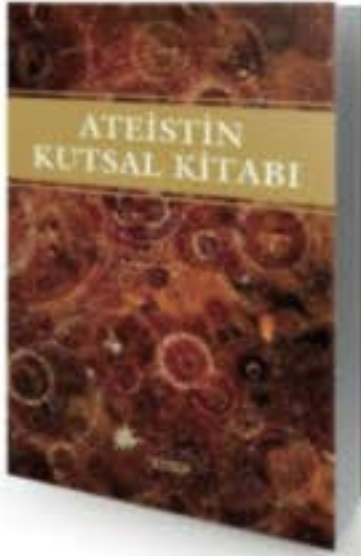
BASKI

Kitabın sırtı ayarsız. Ön kapak sırta taşmış, köşeler yuvarlanmış. İç baskıda muhtemelen tasarımdan gelen ne-

Anayasa tartışmalarına
tarihsel açıdan akademik bir katkı

Anayasamızın serencâmi...

Ateistin Kutsal Kitabı

(19,5 cm X 13 cm)

Joan Konner, Notos Kitap

Çeviri: Ali Ünal

BASKI

Kitabın sırtı düzgün değil, köşeler yuvarlanmış. Sırt tutkalı fazla ve dengesiz. Font seçimi ve/veya mürekkep azlığı okumayı güçleştiriyor.

KAPAK

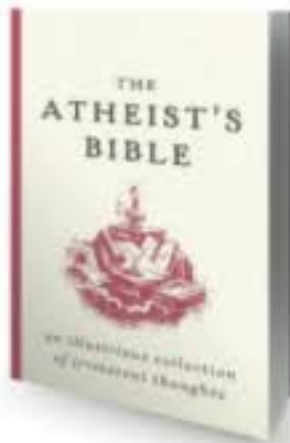
Çeviri bir kitap olan Ateistin Kutsal Kitabı'nın orijinal tasarımındaki ince işçilik ülkemizdeki baskısında yerini ne yazık ki acemi bir taklide bırakmış. Türkçesinin "sıradan" ebadına karşın uzun ve ince bir kitap olan orijinalinin kapağı da yerleşirken epey değer kaybetmiş. Kapağın orijinaline tek benzeyen tarafı derleyenin adına yer vermemesi. Orijinalinde yer alan desen de uzaysal ya da nano biyolojik görsel ile yer değiştirmiş. Bu görselin üzerine konulan yıldız bandın içine dişi olarak yazılan kitap adının okunaklılığı oldukça iyi. Sırtı derli toplu ve okunaklı. Ancak sırtta kullanılan yazıtipi ile kapakta kullanılanın ayrı olması, yayıncının bu kitabın "kuram-aforizma" serisine ait olduğunu ön kapak yerine arka kapağın en görünmez yerine koyması gibi ilginç detayları da söylemeden geçmemek gerek.

Arka kapak kısa bir tanıtım metni ve kitabın içinde yer alan aforizmaların içinden seçilmiş ilginç alıntılardan oluşuyor. Bu metinlerde kullanılan yazıtipine kitabın başka bir yerinde rastlanmadığına bakarak bile yerleştirme sırasında bir tasarım bütünlüğü kaygısının olmadığını düşünmek mümkün.

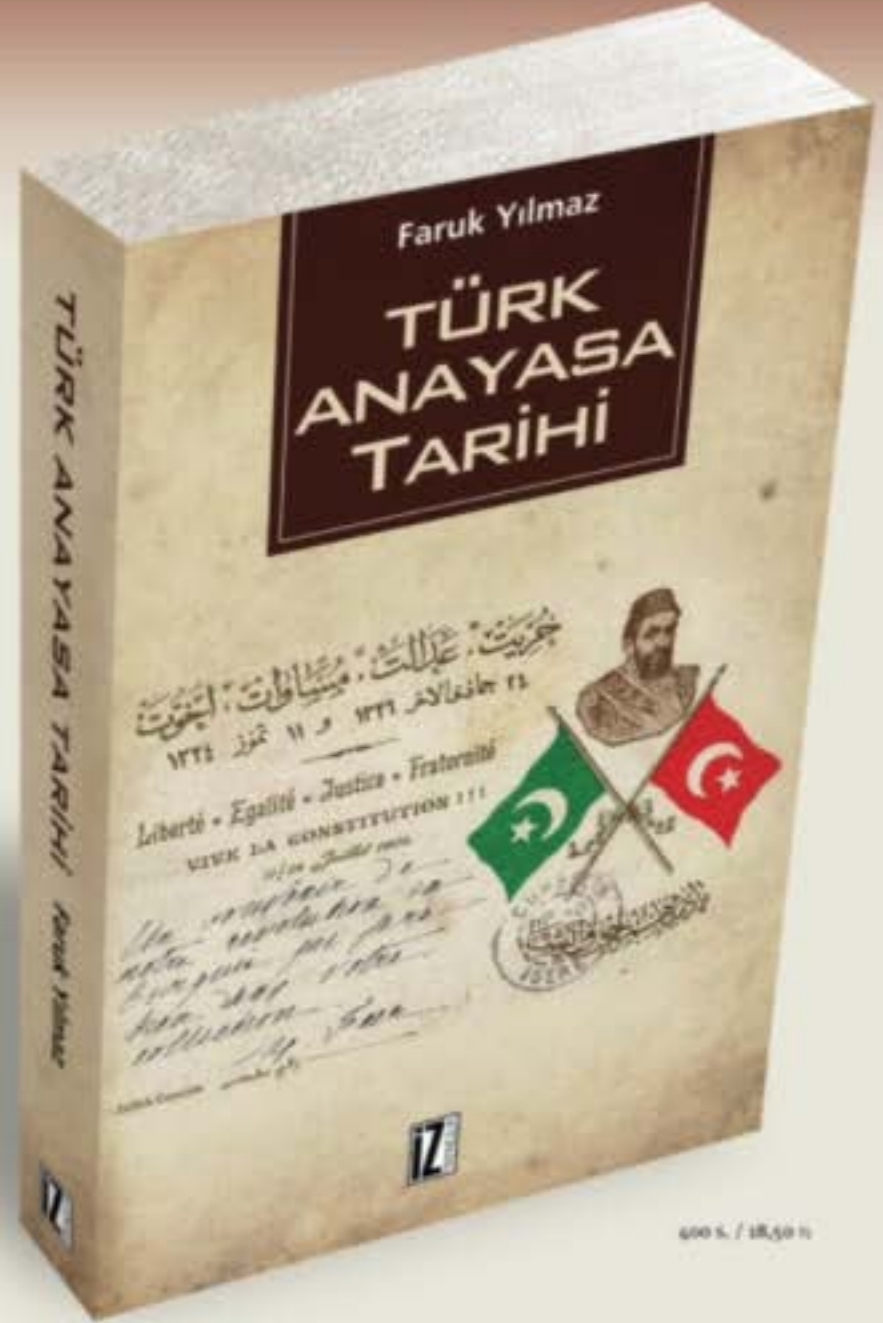
İÇ SAYFALAR

Kapak için söylediğimiz tüm sorunlar iç sayfalar için de geçerli. Kısa aforizmalar ve sahiplerinin imzasından oluşan satır ya da paragraf boyutundaki alıntılardan oluşan kitapta seçilen yazıtiplerinin zevksizlik ve uyumsuzluğuna baskının solukluğu da eklenince ortaya pek de iyi bir uygulama çıkmamış. İçeriğinin sağladığı ferahlık şansına rağmen yazılar küçük bile sayılabilir.

Kitabın orijinal adı The Atheist's Bible: An Illustrious Collection of Irreverent Thoughts. Bizim çevirimizle Ateistin İncili: Münafık Fikirlerden Şanlı Bir Demet. Ancak ana başlık dışında kalan betimleme dilimize çevrilmediği gibi künye dahil hiç bir yerde yer almıyor. Künyesi bırakın grafik uygulamayı yapanın adını kitabın içine yayılmış küçük desenler hakkında bilgi bile içermiyor.

Ülke gündemine esaslı bir şekilde yerleşen "yeni anayasa" tartışmaları, Türk siyasi hayatında 200 senelik anayasa tarihinin bilinmesini de zorunlu kılmakta. Kimi tarihçi ve siyasal bilimcilerin 1808 Sened-i İttifak ile başlattığı ve 2010 referandumu ile mevcut haline kavuşan yürürlükteki anayasa arasında tarihsel süreç nasıl gelişmiştir? Anayasalar hep olağanüstü şartlarda mı yapılmıştır? Demokrasi, insan hakları, laiklik, saltanat, hilafet, cumhuriyet, azınlıklar, olağanüstü savaş halleri, darbeler, ara dönemler...

Anayasamızın 200 yıllık tarihi, özgün metinleriyle tüm anayasalarımız, Dr. Faruk Yılmaz'ın bu eserinde...

“*Anormaller*’in “donut dükkânındaki polis” gibi benzetilerle, kapitalizm ve tüketim kültürü ile ilgili bize bilmediğimiz bir şeyi estetik olarak ince bir tarzda ifade ettiğini söylemek zor.

Eleştiri içinde roman

21. yüzyılın başında yıldızı parlamış olan 1980 doğumlu Joey Goebel, romanlarında yoğun olarak Anglo-Amerikan dünyasında “Transgressive Fiction” olarak isimlendirilen kurgu türünün çizgileri üzerinde seyreder. Goebel, anlatılarında ana akım Amerikan kültürü ve toplumunun normları ile beklentilerinin arasına sıkışmış karakterlerin mücadelelerine merkezlenerek, söz konusu kültürün ve toplumun eleştirisine odaklanan post-modern akımın genç kuşak Amerikan yazarlarından biri. Genç yazar 2004 yılında basılan ilk kitabı *Anormaller*’i müteakiben yazdığı *Vincent Spinetti’nin Tubaf Kariyeri* (*Torture of The Artist*, 2004) ve henüz dilimize kazandırılmamış olan *Commonwealth* (2008) ile başta Almanca konuşulan ülkelerde olmak üzere giderek artan bir tanınırlığa sahip.

İthaki Yayınları’nın geçtiğimiz günlerde dilimize kazandırdığı *Anormaller*’in *dramatis personae*’si kitabın adına yaraşır sıradışı ve renkli bir ekipten meydana geliyor. Karşımızda Kentucky’deki sıradan bir Ortabatı kasabasında geleneksel normların bir hayli dışarısında yaşayan ve bir rock’n roll grubu kurup dünyaya meydan okuyarak sıradanlığın zincirlerini kırma hayalinde olan beş bireyin pek benzeri görülmemiş arkadaşlığı mevcut: Hikâyenin ana karakteri olarak öne çıkan, uyuşturucu satıcılığı ve gangsterlik yaparak yaşamlarını sürdüren 16 kardeşli siyahi bir aileden gelen yarı zamanlı(!) edebiyatsever ve felsefeci Luster, alt bilincinin benliğinin tek hâkimi olduğu dokuz yaşındaki öfkeli başçı Ember, Ember’in 80 yaşındaki şehvetli bakıcısı gitarist Opal, Körfez Savaşı’nda yer almış Iraklı bir asker olan klavyeci Ray ve erkeklerin ilgisinden bunalmış genç ve güzel davulcu Aurora.

Luster mizacı, felsefesi ve söz konusu mizaç ile felsefenin enerjik ifadesindeki derinlikle öteki karakterlerin arasından sıyrılıyor. Bu noktada Goebel’in bir edebiyat mezunu olarak bilgi birikimi, felsefi anlayışı ve estetik algısını, John Milton’dan Vladimir Nabokov’a kadar uzanan bir yelpaze içerisinde Luster’in aracılığıyla dile getirdiğine tanık oluyoruz. 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başında yaşamış olan ünlü İngiliz romantik şair William Blake’in *Masumiyet ve Deneyim Şarkıları*’nda (*Songs of In-*

nocence and Experience, 1789) yer alan “Zıtlıklar olmadan ilerleme olmaz” (s. 34) gibi kaosu yaratıcılığına dair estetik romantizm tasvirleri, romanın merkezine insan istencini alarak Nietzschevari güneş alegorileriyle, özellikle Batı literatürüne aşina olan okuyucuyu hoşnut bırakacak bir biçimde motifleniyor: “Güneşi özlemiyorum. Güneş sadece sıradan bir yıldız, onu özel yapan bizleriz. Güneşe acıyorum.” – *Anormaller*, s.188 / “Sen , ey büyük yıldız! Neye yaradı mutluluğun, aydınlattıkların olmasaydı eğer!” – *Böyle Diyordu Zerdüşt*, s. 1, vb.

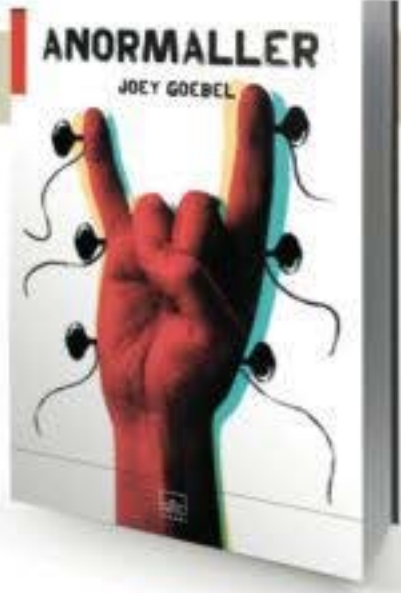
Hikâyenin ilerleyişini beş karakterin gözünden görmemizin yanı sıra, Goebel, görüş açısını bu tarz hikâyelerde ancak dekor görevi gören ikincil karakterlere de çeviriyor. Böylece kimi zaman Opal’in terapisti, Ember’in öğretmeni, Ray’in eşi ve Aurora’nın babasının gözünden diyaloglara dahil oluyor; birçok farklı düşünce ve hissiyatın sentezi aracılığıyla söz konusu sahnelerde resmin tamamının görebilmemiz adına kendimizi daha kapsayıcı bir çerçevede buluyoruz.

Lakin eser hızlı ve eğlenceli olarak nitelendirilebilecek olmasına rağmen, karakterler –Luster dışında– gerçek bir derinlikten, kurgusu da gerçek bir devinimden yoksun. Luster ilk 43 sayfa boyunca parlak bir derinlik vaat etmesine rağmen, müteakip gelişimi beklentileri karşılamaktan uzak. Bunun sebebi olarak, çok karakterin az sayfaya sıkışmasından mütevellit bir orantısızlık öne sürülebilir.

Fazla Anglo-Amerikan...

Eserin muhalifliğine göz atacak olursak... Post-postmodernist yazının ifade ettiği üzere, ana akım karşı kültür ve post-

1980 doğumlu Joey Goebel’in yıldızı, 21. yüzyılın başında parladı.

Anormaller
Joey Goebel, İthaki Yayınları
Çeviri: Berna Biçen

modernizm 90'lardan beri giderek metalaştırılarak manasını kaybediyor. Haliyle Amerikan kültürünün edebi bağlamda güncel toplumsal eleştirisinin Chuck Palahniuk gibi yazarlar tarafından güçlü ve kapsamlı biçimde kaleme alınmış olduğu bir dönemde, *Anormaller*'in "donut dükkânındaki polis" gibi benzetilerle, kapitalizm ve tüketim kültürü ile ilgili bize bilmediğimiz bir şeyi estetik olarak ince bir tarzda ifade ettiğini söylemek zor.

Toplum ve tüketim kültürü eleştirisinin fazla "Amerikan" olarak kendini sınırlamış olmasının yanı sıra, eserin edebi yanının da fazla "Anglo-Amerikan" göndermelere sahip olması maalesef bu çemberin dışında kalan ülke ve dillerin okuyucusu için eserin edebi kuvvetini karartabiliyor (bu bağlamda Goebel'in neden özellikle Soğuk Savaş'ta müttefiklerin sınır karakolu olma talih-sizliğini yaşamış olan Almanya'da talep gördüğü daha iyi değerlendirilebilir). Örneğin Luster, eserin 76. sayfasında şöyle diyor: "Hiç kimse bir ada değildir derler, oysa ki ben bir yarımadayım." Bir avuç İngiliz edebiyatı mezunu ve meraklısını hariç tutacak olursak, Hemingway'in *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'unda da alıntılanmış olan bu dizelerin, İngiliz şair John Donne'un 1624 tarihli *Devotions Upon Emergent Occasions* eserindeki felsefi algılara gönderme yaptığı ve Luster'in "yarımada"sının Donne'in adasıyla karşılıklı olarak düşünülünce maksadına kavuştuğu gibi detaylar muhtemelen gözden kaçacaktır. Goebel'in ismen referans vermediği bu tip göndermelere herhangi bir dipnot eklenmemiş olduğunu da varsayarsak, eserin Atlantik'i aşarak ülkemize gelirken maruz kaldığı kültürel lodos dalgaları kimi zaman darbeleriyle geminin dış cephesindeki gravürleri silikleştiriyor.

Nihayetinde söz konusu romanın postmodern edebiyat, toplumsal eleştiri ve "Transgressive Fiction" bağlamında okumuş olduğunuz ya da okuyacağınız en orijinal anlatı olmayacaktır. Eser hususundaysa; romanda toplumsal eleştiriye yer verilmesinden ziyade, toplumsal eleştiride romana yer verildiğini söyleyebiliriz. Fakat öte yandan, *Anormaller* kendine has karakterleri, sürprizleri ile kurgusu olan, "eğlenceli" ve hızlı bir metin. Özellikle Anglo-Amerikan dünyasına ilgi duyan, pop kültürü, postmodernizm ve Batı literatürüne aşina okuyucunun keyifle okuyabileceği, 200 sayfa boyunca günlük monotonluğun etrafınıza sarıldığı ağırlardan sizi azat edebilecek bir eser. Genç bir yazar olan Goebel'in kaleminin, meta eleştirisinin metalaşması karşısında nasıl bir sınav vereceğini ise zaman gösterecek.

daha fazlası için: sabitfikir.com

NUN
YAYINCILIK'TAN

yeniler

"Einstein: Tanrı zar atmaz"

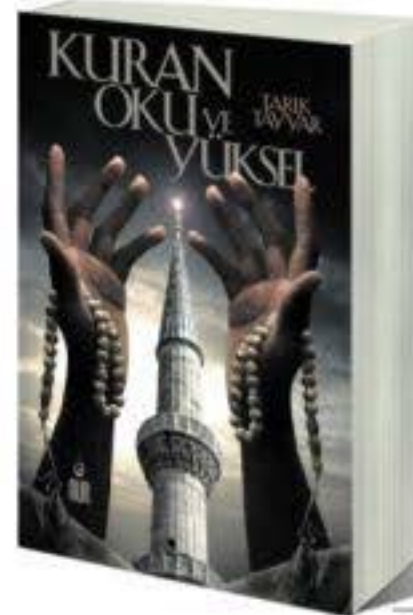
"Kazananlar Tombaladan Çekilmiyor"

BAŞARININ MANEVİ SEBEPLERİ

Prof. Dr. Faruk Beşer

"Ona yapışan kurtulur, Ondan yüz çeviren helak olur."

KUR'AN OKU VE YÜKSEL

Tarık Tayyar

www.nunyayincilik.com

BSR

YAYIN
GRUBU

BSR YAYIN GRUBU

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok.

Gendaş Han No: 19/2

Cağaloğlu-Fatih / İstanbul

Tel: 0 212 528 22 06

Fax: 0 212 528 02 73

info@bsryayin grubu.com.tr

www.bsryayin grubu.com.tr

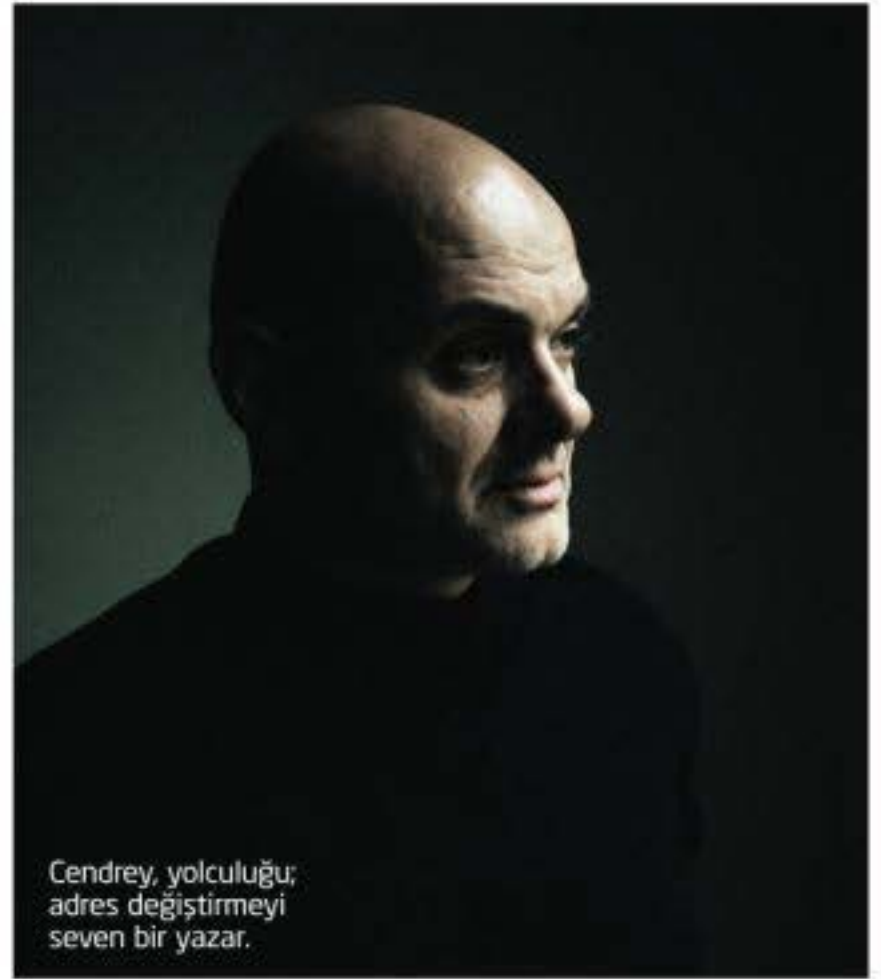
Ş a r a m p o l K a r a m b o l P a r a b o l

“Kabahatlerinden, korkularından, endişelerinden kaçmak için kendi bedeninin içinde nereye saklanabilirsin? Hiçbir yere. Gelir enselerler, indirirler seni. Paraşütün deliktir; çakılırsın.

Aptallık ile serserilik arasında gerilen tel üzerinde yürüyene cambaz değil, cesur denir. Hangi yöne giderseniz gidin aslanan düşecek ve ölecek/sakatlanacak kadar mevzi değiştirmiş olmanızdır. Bunu göze almanız sıkıntılarınızı giderir. Örneğin, birini sevmeniz basittir. Birinden nefret etmeniz ise ciddi meseledir. Sevgi unutulabilir, küllenebilir; nefret ise kalıcı hasar bırakır. Hafızalar sevgiden çok nefret çöpüyle doludur. Çöp ev denen şeyde bile nefretin meyveleri, nefretin cenneti şekillendirilir aslında. Çünkü cennet nefret üzerine kurulmuştur; kötüyü duyulan bu his, iyi diye tanımlanmıştır. Kötü, çözümlenmez, üzerinde düşünülmez, baştan reddedilir ve cennetin inşası için kötü hakkında fikir üretilmeden hareket etmek şarttır. Kötüyü inceleyen de kötüdür: Bu kaideye riayet ezberedir. Algı boşluklarını irdeleyen şahıslar dışlanır, ruhları lanetlenir, dışarı atılır. Örneğin devleti, askeri, polisi, tanrıyı, millet kavramını, aileyi eleştirmek gizli yasaktır. Kurumları gözden geçirmek, yok saymak tehlikeli bir çizgiyi aşmak demektir. Birey olmanız günahıdır. Birey özgürlüğü insanlık tarihindeki en büyük aşağılıktır. Aptallık ile serserilik arasına gerilen telde yürürken bununla yüzleştiğinizi bilmeniz, sizi alkışlatmayacaktır.

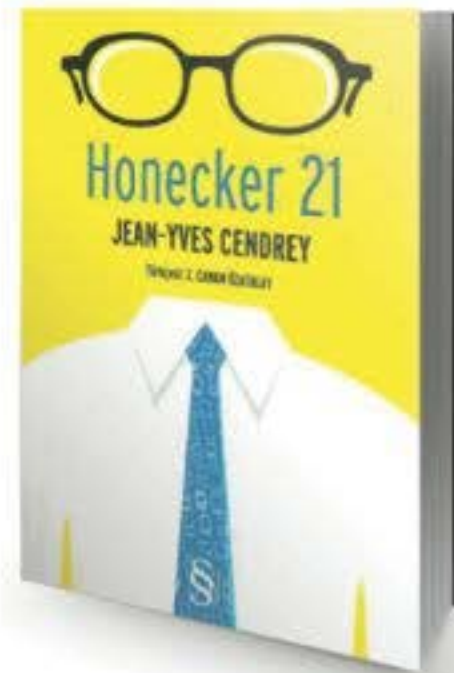
Kuralların boğuculuğu

Böyle büyük sahnelerde küçük görünmenin nedeni aklın ve kalbin küçüklüğü, sığılıdır temelde. Mutsuzluğun kaynağı da budur: Dayatılan, metabolizmayı disiplin altına alan ama aslında bütünü koruması için oluşturulmuş kuralların boğuculuğu. İnsan, bu kurallara karşı çıkmadan onlarla empati kurmaya çabaladıkça mutsuzluğa gömülür; mizah yeteneğini kaybeder. Denge bu esnada bozulacaktır. Sanatla ara(sı)nın açılması da başlamıştır. Soğuma, sonsuza dek sürer. Oysa kuralların di-

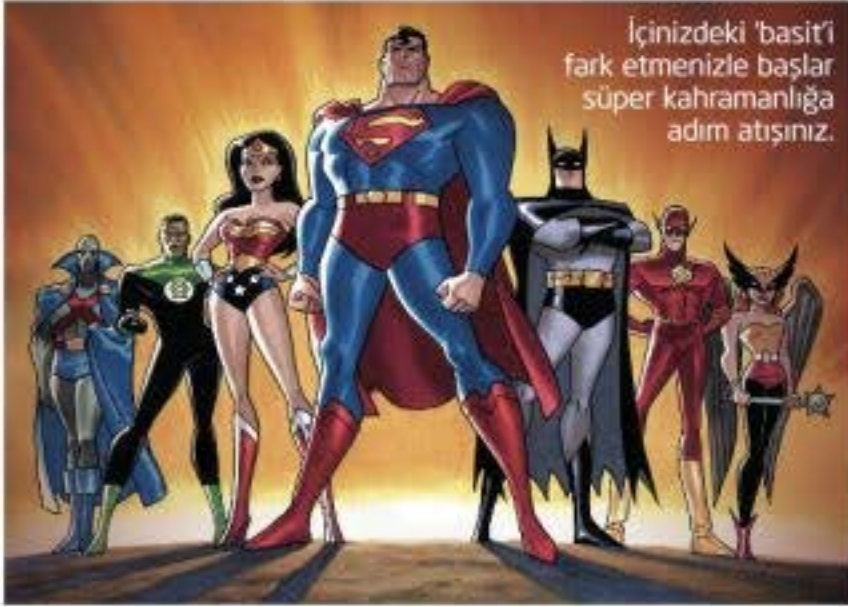

Cendrey, yolculuğu; adres değiştirmeyi seven bir yazar.

şına çıkabilen birey için her şey şaşırtıcı, bağımsız, özgür ve komiktir. Artık temsil gücünü bırakıp temsili yazmaya karar vermek, iktidara gelmek değil, iktidarı olağana, sıradana indirmek manasındadır. Sır kalmaz. Büyüler bozulur. Çürüme ve huzursuzluk ortadan kalkar. Mesele, cambazı yok sayıp cesur olanın kim olduğunu keşiftedir işte. Cesur olan eğer sizseniz, görev verenler, ödevle işkence yapanlar, bunu “insanlık pornografisi” diye adlandıranlar zaafsız kalmanız karşısında susacaklardır. O zaman sabah uyandığınızda kıyafetinize yahut o günkü toplanınıza, buluşmanıza uygun çorap aramayacak, en sevdiğiniz ço-

Honecker 21
Jean-Yves Cendrey Everest Yayınları
Çeviri: Zeynep Canan Özatalay

rabın hangisi olduğunu düşüneceksinizdir. Değişim, dönüşüm budur. İçinizdeki 'basit'i fark etmenizle başlar süper kahramanlığa adım atışınız. Süper kahramanlar uçmaz, çok güçlü değildirler sonuçta; onlar yalnızca tabiatın güzel zerrelere birer olduklarını anlamının kudretine bürünürler. Neşe hakkında fikir yürütmekle neşelenmek arasındaki tel, bu diyalektik, bu çatışma ironiyi besleyecektir. Gülümsemek paraşütünüzdür; yere çakılmak zorlaşmıştır. Sizi düşüremezler, aşağı atamazlar kolay kolay.

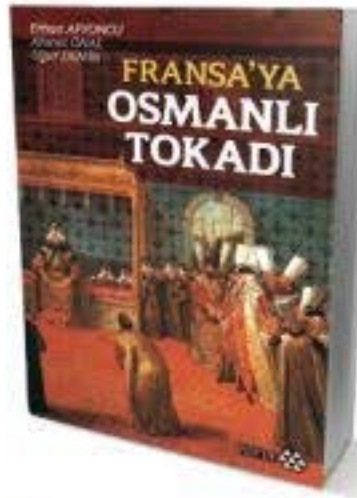
Bir adam, araba kullanırken bunların ne kadarıyla hesaplaşır? Hele içinden geçtiği orman ona şiir gibi bir manzara sunuyorsa. Sıkışmışsa. Sıkıştırılmışsa. Çözüm yavaş yavaş öğretile kimliğinden silinip öze dönmenin yollarındaysa. Süratlenmek mi gerekir?

Jean-Yves Cendrey, *Honecker 21* adını verdiği romanında tüm bu ayrıntıları olağanüstü imgelerle bir sone yazarcasına tasvir ediyor. Oyuncunun ezberlediği bir tekst midir kader? Topyekün bırakmak, özlediğin şeylere geçmek bu kadar mı zordur? Evet, zordur. Gelecek, bugünü değere çevirme mücadelesi altında ezilmiştir. Yapay ve sahte, kurgulandığı hissedilen bir hayatın getirisi olabilir mi? Hayır, olamaz. Ümitleri kaybetmek; sanki bu kör dövüşünde ümit sahibi olmak bir lüks, bir tür çelik yelek, bir kabuk, kısaca çocuk gibi yorganın altına saklanmak değil midir? Kabahatlerinden, korkularından, endişelerinden kaçmak için kendi bedeninin içinde nereye saklanabilirsin? Hiçbir yere. Gelir enselerler, indirirler seni. Paraşütün deliktir; çakılırsın.

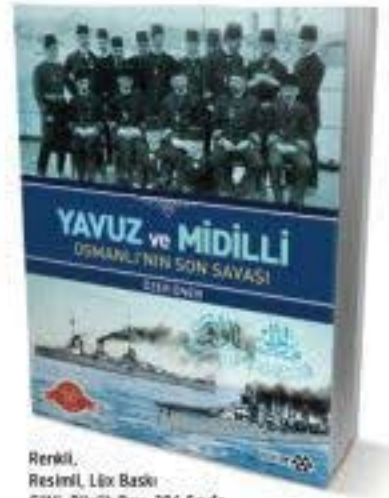
Cendrey, yolculuğu, adres değiştirmeyi seven bir yazar; koordinatları birbirinden ayırmasının nedeni arayış yahut macera diye nitelendirilmemeli. Doğal duruşun tezahürü bu. İçinden geçeni dışına nakletmenin akıcılığı. Romanda da bu akıcılığın cevabı gizli zaten. Toplumun debisini reddedebilmek mücadelesi.

Kravatını, gömleğini çıkartıp yumuşak pijamalarını giyince uzaklaşmıyorsun; uzaklaşacaksın çırılçıplak soyunup gideceksin. Çözüm üretmeye gerek yok.

Okurken değişebileceklerin kaçırmaması gereken bir su *Honecker 21*. Ya ıslandım dersiniz ya da yıkanıp aklanırsınız. Tercih sizin.

FRANSA'YA OSMANLI TOKADI
ERHAN AFYONCU,
AHMET ÖNAL, UĞUR DEMİR

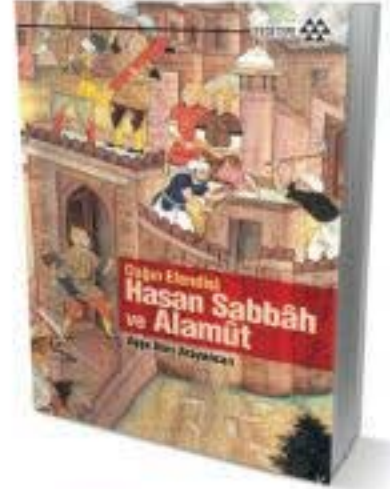

Herkil,
Resimli, Lüks Baskı
Ciltli, Büyük Boy, 306 Sayfa

YAVUZ VE MİDİLLİ
OSMANLI'NIN SON SAVAŞI
ÖZER ÖNER

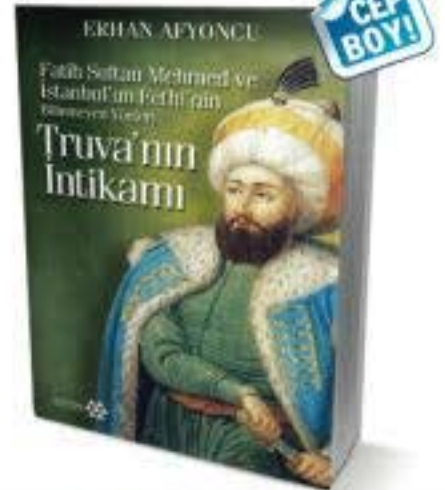
VENEDİK ELÇİLERİNİN
RAPORLARINA GÖRE
KANUNÎ VE PARGALI İBRAHİM PAŞA
EDİTÖR: ERHAN AFYONCU

DAĞIN EFENDİSİ
HASAN SABBÂH VE ALAMÛT
AYŞE ATICI ARAYANCAN

BATILI SEYYAHLARA GÖRE
İSTANBULLU GARİMÜSLİMLER
FİRDEVS ÇETİN

FATİH SULTAN MEHMET VE
İSTANBUL'UN FETHİNİN
BİLİNMEYEN YÖNLERİ
TRUVA'NIN İNTİKAMI
ERHAN AFYONCU

Ah Siz, Sayın Okur!

“Birçok edebiyat çevresinin gözünden kaçmış Kış Bahçesi, ayrıca Süngü’nün yayımlanan üçüncü değil, dördüncü romanı ve roman, “mevsimlerden kıştı, soğuktu hava,” diye başlamıyor.

Güray Süngü’nün son romanı *Kış Bahçesi*, “mevsimlerden kıştı, soğuktu hava” diye başlamıyor. Verimli bir yazma sürecinin ardından birkaç yapıt üreten, bu yapıtlarına birkaç televizyon, gazete ve dergi köşesinde yer verilen, ama sadece yazarak geçinmek zorunda olduğu için evindeki buzdolabının dibini, köşesini sıyıran; yeni hikâyesine çağırıldığı dili kopuk kahramanının kelime etmesini bekleyecek kadar zihni yorgun bir romancının Aziz Çalışkan’ın çabasıyla açılmış roman. Yazdığını ululayan bir yazar-kahramanın sesi gibi değil; gerçekte olması gerektiği gibi, yapacağı metinle boğuşan bir yazarın uğultusuyla; yani melodrama yakın, yatkın bir gürültüyle değil, sessizce. Romanın adı da romantik bir çağrışım olarak değil, salonlarımızda kökleri toprağa, yani yaşama bağlı, ancak etrafı duvarla çevrili bahçeleri imleme, yani modern olanın yapaylığını açığa çıkarma eğilimi olarak belirlenmeli.

Kış Bahçesi, Süngü’nün derdi olmasa da, adının teşne olunduğu, ama nasıl bir yaşam sürdürdükleri konusunda okur-yazar kitlenin pek fikir sahibi olmadığı birçok kurmaca yazarının içinde bulunduğu güç koşulları yansıtmış, gerçekte olduğu gibi. Romanın ana kahramanı Aziz, anılarının arasından ara sıra çıkıp rüyalarına yerleşen bir aşk acısıyla uğraşarak da arar yeni romanını. Yazma tutkusunun da yaşamda çıkardığı güçlüklerle birlikte. Yazma dürtüsü yoğun olan entelektüel kahramanlara Witold Gombrowicz’in *Ferdydurke*’si ya da Martin Walser’in *Eleştirmenin Ölümü* gibi yapıtlarında da rastlarız. Ancak, *Kış Bahçesi*’nde bir farkla ve bu tutkunun daha ileri götürülmüş biçimiyle ve Süngü’nün kurguyu sürekli parçalamasıyla karşılaşıyoruz, adı geçen yazarların tercih ettiği “normal akış”ın yerine. Elbette, bir metnin romana dönüşmesini sağlayan en önemli etken, okura sağladığı

çoklu bakış açıları içerisinde ürettiği anlam ve estetik bütünlüğüdür. Süngü, diğer yapıtlarında olduğu gibi bu romanında da bu bütünlüğü, yazarın bilinçli eğilimi içinde, sarsak, acemice kurulmuş cümlelerle ve aralarında okur için bıraktığı boşluklarla gerçekleştiriyor, gerçek kılıyor. Hem de oyalanma ve hızlılık’ın gereklerini yerine getirerek, karakteri Aziz’i yorarak.

Hem gündelik hem düşünsel yaşamında, bitimsizce düşüncelerini ve yargılarını sürekli savsaklayan, erteleyen, deneyimlerini çoğu zaman somut olandan uzaklaştıran bir karakter, Aziz. Sık sık deşilemeci bir mantık da kullanmak zorunda kalıyor, ayakta kalıp roman yazabilmek uğruna. Genç ve güzel okurunun etkileyici kurgusuyla gerçekleşen tanışma, ardından yazmanın doğası üzerine derin sohbetlere eviriliyor. Yan hikâyede ise olup bitenler çok farklı: Yaşlı adam Harun, masumiyetini aramak için ilkokuldaki arkadaşları arar, ikiz çocukları, yıllar sonra. Bu iki anlatı, Aziz’le Harun’un komşu olduklarını öğrenmemizle kesişir. Belki bu, romanı okuma seçeneklerinden ilki olabilir. Örneğin ikincisi, karakterlerin kendi televizyonlarında açık tutulan ve metinlerarası bir bağlama yerleştirilen *Yurttaş Kane* filmi ve onun içindeki “Rosebud” kelimesi gibi ve daha sağlam şifrelerin, aslında Harun’un, Aziz tarafından oluşturulmaya çalışılan bir karakter olduğu biçiminde değerlendirilebilir.

Çalışkan, dikkatli okurdan işbirliği isteyen bir roman *Kış Bahçesi*. Bu anlamda açık yapıtın çeşitliliğini içinde tutuyor. Birçok edebiyat çevresinin gözünden kaçmış *Kış Bahçesi*, ayrıca Süngü’nün yayımlanan üçüncü değil, dördüncü romanı ve roman, “mevsimlerden kıştı, soğuktu hava,” diye başlamıyor.

Kış Bahçesi
Güray Süngü, Okur Kitaplığı